

# Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024- 2026



# INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE .....	- 2 -
ALGEMEEN .....	- 3 -
VOORWOORD .....	- 3 -
LEESWIJZER .....	- 4 -
HOOFDLIJNEN FINANCIËLE GEVOLGEN .....	- 5 -
HOOFDLIJNEN FINANCIËLE GEVOLGEN .....	- 5 -
BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG .....	- 8 -
PROGRAMMAPLAN .....	- 11 -
PROGRAMMA 1 - OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID & ALGEMEEN BESTUUR ....	- 11 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 1 .....	- 11 -
PROGRAMMA 2 - RUIMTELIJKE ORDENING, WONEN & ECONOMIE .....	- 14 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 2 .....	- 14 -
PROGRAMMA 3 - BUITENRUIJMTTE .....	- 16 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 3 .....	- 16 -
PROGRAMMA 4 - FINANCIËN .....	- 19 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 4 .....	- 19 -
PROGRAMMA 5 - EDUCATIE .....	- 20 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 5 .....	- 20 -
PROGRAMMA 6 - SPORT .....	- 21 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 6 .....	- 21 -
PROGRAMMA 7 - SOCIAAL DOMEIN .....	- 23 -
INLEIDING EN MISSIE PROGRAMMA 7 .....	- 23 -
NIET IN VOORGAANDE PROGRAMMA'S VERANTWOORDE BATEN EN LASTEN ..	- 26 -
INLEIDING .....	- 26 -
1. ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN .....	- 27 -
2. OVERHEAD .....	- 29 -
3. VENNOOTSCHAPSBELASTING (VPB) .....	- 31 -
4. ONVOORZIEN .....	- 32 -
PARAGRAFEN .....	- 33 -
PARAGRAAF 1 - LOKALE HEFFINGEN .....	- 33 -
PARAGRAAF 2 - WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING .....	- 0 -
PARAGRAAF 3 - FINANCIERING .....	- 11 -
PARAGRAAF 4 - ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN .....	- 16 -
PARAGRAAF 5 - BEDRIJFSVOERING .....	- 27 -
PARAGRAAF 6 - VERBONDEN PARTIJEN .....	- 30 -
PARAGRAAF 7 - GRONDBELEID .....	- 41 -
FINANCIËLE BEGROTING .....	- 44 -
FINANCIËLE SAMENVATTING .....	- 44 -
INCIDENTELE BATEN EN LASTEN .....	- 44 -
UITGANGSPUNTEN MEERJARENRAMING .....	- 48 -
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN .....	- 50 -
MEERJAREN BALANS .....	- 51 -
EMU-SALDO .....	- 52 -
BIJLAGEN .....	- 53 -
BIJLAGE 1 - INVESTERINGEN .....	- 53 -
BIJLAGE 2 - RESERVES EN VOORZIENINGEN .....	- 54 -
BIJLAGE 3 - SUBSIDIEPLAFOND 2023 .....	- 56 -
BIJLAGE 4 - OVERZICHT VAN DE BEGROTING OP TAAKVELDEN .....	- 58 -

# ALGEMEEN

## VOORWOORD

Voor u ligt de Programmabegroting 2023 met de meerjarenraming 2024 - 2026. Bij het opstellen van de Programmabegroting lijkt de pandemie al weer wat verder weg. Tegelijkertijd werken een aantal effecten tot op de dag van vandaag door en is er sprake van een flinke inflatie mede als gevolg van de oorlogssituatie in Oekraïne. Deze oorlogssituatie heeft zowel financieel als beleidsmatig invloed op het jaar 2022, echter waarschijnlijk ook op 2023. De financiële effecten zijn verwerkt in deze begroting.

Het jaar 2022 was tevens het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. Er is een raadsbreed programma opgesteld en ook het nieuwe college is geïnstalleerd. Uitgesproken is de komende jaren een breed gedragen programma uit te voeren met de titel “denken, durven en doen!” met een frisse blik op lokaal bestuur. Op basis hiervan is het college bezig met de vertaling naar een collegewerkprogramma.

Het collegewerkprogramma was bij het opstellen van de Programmabegroting nog niet gereed. Derhalve treft u een Programmabegroting aan waarin alleen bestaand beleid wordt gecontinueerd en financieel is doorgewerkt. De invulling van het beleid in een Collegewerkprogramma (hierna: CWP), alsmede de financiële effecten, zal u later dit jaar worden aangeboden in de raadsvergadering van december. Na vaststelling van het CWP worden de financiële effecten verwerkt in de Programmabegroting middels een begrotingswijziging.

Komend jaar zal ook de BAR samenwerking een belangrijk onderwerp van gesprek zijn tussen de drie BAR gemeenten. De leidraad voor onze inzet hierbij is de unaniem aangenomen motie “Albrandswaard staat voor de BAR samenwerking”.



Wij kunnen u voor de komende jaren een sluitende begroting aanbieden. Omdat sprake is van incidentele baten is het ook een opdracht om ons voor te bereiden op financieel mogelijk mindere jaren.

Albrandswaard, 20 september 2022

Burgemeester en wethouders van de gemeente Albrandswaard

## LEESWIJZER

### *Planning & Control cyclus*

De Programmabegroting is één van de producten van de Planning & Control-cyclus. De basis voor deze begroting is de door u vastgestelde Voorjaarsnota. Zoals in het voorwoord geschetst is het college bezig met de opmaat naar een Collegewerkprogramma (CWP). Bij het opstellen van de begroting was het CWP nog niet gereed.

In deze Programmabegroting is bestaand beleid gecontinueerd en financieel doorgewerkt. De doorwerking van het CWP met speerpunten, inclusief de financiële effecten, zal u later dit jaar worden aangeboden. De Programmabegroting 2023 en het u later aangeboden CWP geven gezamenlijk de plannen voor 2023 weer.

In 2023 zullen twee tussenrapportages verschijnen waarin aan de raad de afwijkingen gerapporteerd worden met betrekking tot de uitvoering van de in de begroting opgenomen plannen.

### *Indeling van de begroting*

Artikel 7 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat een begroting ten minste bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. Wellicht ten overvloede maar gezien het voorstaande is in deze begroting bestaand beleid gecontinueerd. Het collegewerkprogramma zal u in 2022 separaat aangeboden worden.

De beleidsbegroting dient vervolgens te bestaan uit:

- het programmaplan
- de paragrafen

De financiële begroting dient ten minste te bestaan uit:

- het overzicht van baten en lasten en de toelichting
- de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

### *Opbouw van deze begroting*

Hoofdstuk 1 is anders dan in eerdere jaren en vooral een inleidend geheel. Het betreft nu het vooral financieel doorrekenen van het bestaand beleid. Dit zal worden geactualiseerd via het CWP wat u later dit jaar wordt aangeboden.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de begroting op financiële hoofdlijnen.

In hoofdstuk 3 is het programmaplan opgenomen, waarin de programma's van deze begroting centraal staan. Per programma zijn achtergrond en politiek taakveld beschreven. Omdat een programma vaak een breed taakveld bestrijkt, zijn de programma's onderverdeeld in programmaonderdelen.

In hoofdstuk 4 zijn de paragrafen opgenomen. Dit zijn de paragrafen, zoals deze zijn voorgeschreven in het BBV. Ze geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting. Het gaat met name om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten die grote financiële gevolgen kunnen hebben en/of van belang zijn voor het realiseren van de programma's. Deze informatie komt in de begroting veelal versnipperd voor en is daardoor

minder inzichtelijk voor de gemeenteraad.

Hoofdstuk 5 bevat de financiële begroting. Hierin worden de hoofdstukken 1 tot en met 4 uitgewerkt in een gedetailleerd overzicht van de financiële positie van de gemeente.

In de bijlagen zijn de volgende overzichten opgenomen:

1. Investerings met economisch en maatschappelijk nut
2. Reserves en voorzieningen
3. Subsidieplafond 2023
4. Overzicht van de begroting op taakvelden

## HOOFDLIJNEN FINANCIËLE GEVOLGEN

### Hoofdlijnen financiële gevolgen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
<b>Saldo primitieve begroting inclusief 1e wijziging</b>	<b>685.000</b>	<b>495.600</b>	<b>695.300</b>	<b>-23.000</b>
Correctie afschrijvingslasten	-38.900	-38.900	-35.100	-35.100
Structurele gevolgen 2e tussenrapportage 2021	-149.000	-150.000	-153.800	-153.800
Gevolgen 1e tussenrapportage 2022	-135.700	66.700	213.400	411.400
<b><i>Uitgangspunt voorjaarsnota 2023</i></b>	<b><i>361.400</i></b>	<b><i>373.400</i></b>	<b><i>719.800</i></b>	<b><i>199.500</i></b>
<b>Voorjaarsnota 2023</b>				
B. Rekenkundige en algemene kaders	-466.000	-466.000	-466.000	-466.000
D. Autonome ontwikkelingen	-247.800	-223.000	-228.800	-228.800
E. Bedrijfsvoering	-83.900	-83.900	-83.900	-83.900
F. Investerings	-	-	-	-
G. Voorgestelde dekking	-	-	-	-
<b><i>Totaal na Voorjaarsnota</i></b>	<b><i>-436.300</i></b>	<b><i>-399.500</i></b>	<b><i>-58.900</i></b>	<b><i>-579.200</i></b>
<b>Diverse aanpassingen begroting 2023</b>				
Ontwikkeling algemene uitkering	3.763.800	5.394.000	6.471.000	4.856.000
GRJR	-858.200	-516.300	-516.300	-516.300
BAR-bijdrage	-296.900	-360.100	-333.400	-261.200
Kapitaallasten	4.300	-22.400	-23.900	-16.400
Overige mutaties	-46.100	-45.600	-40.800	-66.200
Toename OZB-opbrengsten	60.100	61.800	63.600	305.500
<b>Saldo begroting na wijzigingen</b>	<b>2.190.700</b>	<b>4.111.900</b>	<b>5.561.300</b>	<b>3.722.200</b>

-/- is nadelig

+ is voordelig

Het college is bezig met de opmaat naar een Collegewerkprogramma. De invulling van het beleid in een Collegewerkprogramma, alsmede de financiële effecten, zal u later dit jaar worden aangeboden in de raadsvergadering van december. Na vaststelling van het Collegewerkprogramma worden de financiële effecten verwerkt in de Programmabegroting en zal invloed hebben op bovenstaand saldo.

## Toelichtingen

### Algemeen en technische correcties

Bij de Voorjaarsnota wordt een globale inschatting gegeven van de financiële uitwerking van rekenkundig kaders. Pas bij het opstellen van de programmabegroting worden budgetten op detailniveau doorgerekend en aangepast. Hierdoor treden verschillen op. Vooral bij de laatste jaarschijf (2026) is dit het geval. Deze is nieuw en wordt voor de Voorjaarsnota in eerste instantie gekopieerd vanuit de laatst bekende jaarschijf (2025).

### Opschonen stelposten

Bij het opstellen van de begroting is kritisch gekeken naar de stelposten die uit oudere begrotingen overgeheveld zijn naar 2023 en waar nodig gecorrigeerd.

## Onvermijdelijke ontwikkelingen

De onvermijdelijke ontwikkelingen betreffen de volgende posten.

### Uitkering uit het gemeentefonds

In de Programmabegroting 2023 – 2026 zijn, zoals wettelijk is voorgeschreven, de structurele gevolgen van de Meicirculaire 2022 verwerkt. Over de gevolgen van de Meicirculaire bent u geïnformeerd d.m.v. de RIB nr. 541384 d.d. 28 juni 2022.

Voor de herijking van het gemeentefonds is een ingroeipad afgesproken van maximaal € 15 per inwoner per jaar, zowel bij voordeel- als nadeelgemeenten met een negatieve dan wel positieve suppletie. Dat is nu eerst gemaximeerd op de jaren 2023 t/m 2026, ofwel 4 x € 15 = € 60 per inwoner (heeft geen betrekking op het onderdeel beschermd wonen en het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet, beide hebben een eigen ingroeipad).

Uit het 'actualisatie verdeelvoorstel gemeentefonds naar 2019' is gebleken dat de herijking voor Albrandswaard nog slechter uitpakt. Volgens de laatste gegevens zal de Algemene Uitkering voor Albrandswaard dalen met € 81 per inwoner. Omdat het ingroeipad van € 15 per inwoner per jaar niet gewijzigd is, heeft het voor de begroting 2023 – 2026 geen gevolgen.

## Specificatie ingroeipad herijking

ingroeipad herijking	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Voorlopige nadelige gevolgen AW rekeninghoudend met ingroeipad	€ 15 per inwoner	€ 30 per inwoner	€ 45 per inwoner	€ 60 per inwoner	€ 75 per inwoner	€ 81 per inwoner
Reële raming op basis van inwoneraantal 2017: 25.590 (constant gehouden)	-384.000	-768.000	-1.152.000	-1.536.000	-1.919.000	-2.073.000

Voor 2023 kunnen gemeenten als bijdrage Jeugd een bedrag van € 1,6 miljard inboeken. Ook voor de jaren daarna zijn inmiddels afspraken gemaakt om de huidige stelposten van € 300 miljoen voor 2023 en verder - conform de uitspraak van de arbitragecommissie - te verhogen.

In overleg met het ministerie van BZK en het IPO is nu overeenstemming over de jaren vanaf 2023. Ondanks dat een nieuw kabinet hierover definitief zal gaan besluiten, hebben de provinciaal toezichthouders onderling afgesproken dat 75% geraamd mag worden van de

bedragen waar de Arbitragecommissie van uit gaat. Voor 2023 is besloten dat dit percentage opgehoogd mag worden naar 100%. Dit laatste hebben wij voorzichtigheidshalve nog niet opgenomen in de begroting 2023 - 2026.

De volgende mutaties zijn verwerkt in de begroting 2023.

omschrijving	2023	2024	2025	2026
Meicirculaire 2022	3.381.000	4.626.000	5.319.000	3.320.000
Vrijval stelpost jeugd	-1.203.600	0	0	0
Vrijval stelpost herijking	384.000	768.000	1.152.000	1.536.000
Meicirculaire 2023 Jeugd van stelpost naar AU	1.202.400	0	0	0
<b>Totaal correcties Algemene uitkering</b>	<b>3.763.800</b>	<b>5.394.000</b>	<b>6.471.000</b>	<b>4.856.000</b>

### GRJR

Voor de bijdrage aan de GRJR ten behoeve van de jeugdzorg is uitgegaan van de begroting 2023 van de GRJR. Via een raadsinformatiebrief bent u geïnformeerd over de stijging van dit budget van € 578 duizend. Tevens is aanvullende budget noodzakelijk gebleken ad € 280 duizend. Dit budget is nodig om de transitie van daghulp en ambulante hulp van regionale naar lokale jeugdzorg mogelijk te maken.

### BAR-bijdrage

De BAR-bijdrage is € 296.900 hoger, deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt (€ 260.900) door noodzakelijke investeringen in ICT om toekomstbestendig te zijn. Het restant € 36.000 wordt veroorzaakt door uitbreiding van FTE's.

### Overige mutaties en kapitaallasten

De verschillen zijn kleiner dan € 50 duizend euro en worden niet nader toegelicht.

### OZB-opbrengsten

De OZB opbrengsten worden jaarlijks herzien als gevolg van areaaluitbreidingen, met name in 2026 is een groot effect zichtbaar door een prognose toename van 500 woningen .

### Provinciaal toezicht

De door de raad vastgestelde begroting 2023 dient vóór 10 november 2022 aan de provincie te worden toegestuurd ter goedkeuring. De provincie toetst of de gemeentebegroting voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten en provinciale regelgeving. De minste vorm van provinciaal toezicht is repressief toezicht. Dit betekent dat een gemeente zonder voorafgaande goedkeuring van de provincie de begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren. Daarbij is leidend dat de structurele lasten gedekt moeten zijn door structurele baten (zgn. materieel begrotingsevenwicht). Om in beeld te brengen of de begroting materieel in evenwicht is, moet het begrotingssaldo gecorrigeerd worden met het saldo van incidentele baten en lasten. Wat het effect daarvan is voor de gemeente Albrandswaard, is opgenomen in onderstaande tabel.

Structureel meerjarensaldo exclusief incidentele baten en lasten



Presentatie van het structurele begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	1.296	3.000	4.724	3.504
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	895	1.112	838	218
<b>Begrotingssaldo</b>	<b>2.191</b>	<b>4.112</b>	<b>5.561</b>	<b>3.722</b>
Saldo incidentele baten en lasten	275	663	467	-38
<b>Gecorrigeerd saldo</b>	<b>2.465</b>	<b>4.775</b>	<b>6.028</b>	<b>3.685</b>

voordeel    voordeel    voordeel    voordeel

Een overzicht en toelichting op de incidentele posten is te vinden in het gedeelte Financiële begroting.

Indien de begroting niet materieel in evenwicht is, kan de gemeente onder preventief provinciaal toezicht worden geplaatst. Dit betekent dat een gemeente de begroting en begrotingswijzigingen pas mag uitvoeren na voorafgaande goedkeuring van de provincie.

## BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

### Baten per programma

Programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Openbare Orde & Veiligheid & Algemeen Bestuur	660.400	663.400	665.700	665.700
2 Ruimtelijke Ordening, Wonen & Economie	7.446.800	5.351.600	1.484.100	471.200
3 Buitenruimte	9.208.000	9.264.200	9.274.900	8.714.400
4 Financiën	432.500	353.500	275.700	197.000
5 Educatie	191.700	197.000	202.400	202.400
6 Sport	407.900	421.000	434.100	434.100
7 Sociaal Domein	4.792.700	4.802.200	4.812.100	4.812.100
9 Overige Baten en Lasten				
9.1-Algemene dekkingsmiddelen	44.876.900	46.856.700	48.687.600	46.712.200
9.2-Overhead	27.500	27.800	29.200	29.200
Totaal 9 Overige Baten en Lasten	44.904.400	46.884.500	48.716.800	46.741.400
<b>Totaal baten</b>	<b>68.044.400</b>	<b>67.937.400</b>	<b>65.865.800</b>	<b>62.238.300</b>

## Lasten per programma

Programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Openbare Orde & Veiligheid & Algemeen Bestuur	-5.333.600	-5.215.800	-5.173.000	-5.158.200
2 Ruimtelijke Ordening, Wonen & Economie	-8.777.500	-6.678.000	-2.883.800	-1.865.000
3 Buitenruimte	-17.410.700	-17.461.200	-17.534.400	-16.981.500
4 Financiën	-830.600	-1.039.900	-1.314.900	-1.314.900
5 Educatie	-2.691.500	-2.682.400	-2.682.400	-2.591.100
6 Sport	-1.682.200	-1.673.100	-1.672.900	-1.667.600
7 Sociaal Domein	-21.025.100	-20.977.600	-20.965.400	-20.933.900
9 Overige Baten en Lasten				
9.1-Algemene dekkingsmiddelen	-147.200	-106.000	-47.100	26.600
9.2-Overhead	-7.855.700	-7.892.100	-7.930.900	-7.930.800
9.3-Vennootschapbelasting	-24.600	-24.400	-24.700	-24.700
9.4-Onvoorzien	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Totaal 9 Overige Baten en Lasten	-8.102.500	-8.097.500	-8.077.700	-8.003.900
<b>Totaal lasten</b>	<b>-65.853.700</b>	<b>-63.825.500</b>	<b>-60.304.500</b>	<b>-58.516.100</b>

## Dekking van en naar programma's



De programma indeling is ongewijzigd ten opzichten van de vorige begrotingen.

Gewenste wijzigingen in de programmabegroting, bijvoorbeeld vanuit het Collegewerkprogramma, zullen aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter besluitvorming voordat deze worden verwerkt.

In hoofdstuk drie wordt de begroting per programma weergegeven.

# PROGRAMMAPLAN

## PROGRAMMA 1 - OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID & ALGEMEEN BESTUUR

Inleiding en Missie Programma 1

### *Missie*

In Albrandswaard zorgen we samen met de inwoners, ondernemers en partners voor een veilige leefomgeving. Preventie en handhaving zijn de lijnen waarop wij de veiligheid en het veiligheidsgevoel bevorderen.

### *Jeugd en Jongeren*

(Jeugd) overlast is een van de aandachtspunten voor de inwoners van Albrandswaard. Uit een eerste evaluatie blijkt dat er meer aandacht moet zijn voor thema's middelengebruik, wapenbezit, geweld en sociale media. Vroegsignalering door scholen en sportverenigingen maar ook meldingen van burgers helpen ons om beter inzicht te krijgen en in te spelen op jeugdoverlast. Door preventief beleid op te stellen welke is gericht op ontspanning en ontplooiën en hieraan uitvoering te geven willen wij de overlast terugdringen. Daarnaast is er aandacht voor zorg en handhaving.

### *Zorg en Veilig*

Door onze partners wordt geconstateerd dat steeds vaker overlast wordt veroorzaakt door personen die (geestelijke) zorg hebben of nodig hebben. Vroegsignalering en een goede samenwerking tussen de ketenpartners kunnen er voor zorgen om in een vroeg stadium hulp te bieden of in te grijpen.

### *Handhaving*

Zichtbare toezicht en handhaving werken positief op het veiligheidsgevoel van inwoners. Hierbij is ook aandacht voor de inzet en zichtbaarheid van onze eigen boa's. Met name de specifieke gebieden Antes/Fivoor, metrostations, scholen en sportlocaties vragen om meer zichtbare toezicht en handhaving. Samen met onze partners wordt jaarlijks een uitvoeringsplan gemaakt met daarin de prioriteiten/aandachtsgebieden.

### *Communicatie*

Onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties verwachten een gemeente die aanspreekbaar, open en betrouwbaar is. Uitgangspunt is dat we in onze communicatie duidelijk zijn, open, transparant en betrouwbaar. We stemmen onze communicatie af op de behoefte van inwoners. Wij nodigen onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke instellingen actief uit om deel te nemen aan de besluitvorming. Albrandswaard is effectief in haar communicatie met regionale partners zoals de MRDH, VRR, Landschapstafel, Jeugdhulp, NRIJ etc. We zijn helder over onze besluiten en zijn duidelijk over waarom soms toch een besluit moet worden genomen dat afwijkt van de wensen van inwoners, ondernemers, verenigingen of een maatschappelijke partner.

### Wijkregie

Inwoners die zich goed voelen in hun woonomgeving zien meer de waarde van het samen bijdragen aan diezelfde woonomgeving. Wijkregie faciliteert en ondersteunt inwoners hierin. Dat doen we door regelmatig en intensief contact te hebben met inwoners. Zo weten we wat er leeft en zorgen we ervoor dat we als gemeente hun ideeën en initiatieven helpen mogelijk te maken. Dit betekent ruimte geven en vertrouwen bieden. Maar soms ook heel praktisch mensen de weg wijzen of vragen om mee te helpen bij plannen voor hun buurt of wijk. Hiermee groeit de betrokkenheid over hun eigen leefomgeving en bereidheid om opnieuw een bijdrage aan te leveren.

Onze maatschappij verandert snel. Een belangrijke manier om mensen een stem te geven in die verandering en waar mogelijk regie te geven over hun eigen wijk of buurt is door bijvoorbeeld burgerparticipatie.

### Dienstverlening

Onze inwoners, ondernemers en organisaties staat centraal in de keuzes die wij maken bij de ontwikkeling van de dienstverlening van de Gemeente Albrandswaard. Wij blijven werken aan verbetering en uitbreiding van onze diensten aan onze inwoners, ondernemers en organisaties en we betrekken hen actief in deze ontwikkeling. We denken in mogelijkheden en leggen het helder uit als iets niet kan. We kijken continu naar hoe we processen voor onze inwoners en onszelf makkelijker kunnen maken en waar maatwerk nodig is. Passend bij wat onze inwoners nodig hebben.

Ontwikkelingen zoals digitalisering hebben grote invloed op ons leven. Zeker op het gebied van online dienstverlening gaat het enorm snel. Er is sprake van continu nieuwe wetgeving waar we aan hebben te voldoen en die uitgaat van het bieden van makkelijke en betrouwbare online dienstverlening door de gemeente. Daarnaast verwachten inwoners dat we inspelen op deze ontwikkelingen. Zij zijn een soepele online klantreis gewend bij andere partijen en verwachten dit ook van onze gemeente.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.

### Kerngegevens

Bestuurlijke structuur	Raadsleden	Wethouders
Echt voor Albrandswaard (EVA)	6	1 (1 fte)
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)	4	1 (1 fte)
Stem Lokaal	3	-
GroenLinks-PvdA	3	-
Christen Democratisch Appel (CDA)	3	1 (1 fte)
Leefbaar Albrandswaard	1	-
Nieuwe Albrandswaardse partij (NAP)	1	-
<b>Totaal</b>	<b>21</b>	<b>3 (3,0 fte)</b>

## Wat mag het kosten?

Programma Openbare orde & Veiligheid & Algemeen bestuur	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
1.1-Openbare orde & Veiligheid	1.734.672	1.572.900	2.262.300	2.304.100	2.343.600	2.357.900
1.2-Algemeen Bestuur	3.445.650	4.694.100	3.046.300	2.886.700	2.804.400	2.775.300
<b>Totaal Lasten</b>	<b>5.180.322</b>	<b>6.267.000</b>	<b>5.308.600</b>	<b>5.190.800</b>	<b>5.148.000</b>	<b>5.133.200</b>
Baten						
1.1-Openbare orde & Veiligheid	108.964	67.100	68.800	70.500	72.400	72.400
1.2-Algemeen Bestuur	1.068.820	532.600	536.400	537.700	538.100	538.100
<b>Totaal Baten</b>	<b>1.177.784</b>	<b>599.700</b>	<b>605.200</b>	<b>608.200</b>	<b>610.500</b>	<b>610.500</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-4.002.539</b>	<b>-5.667.300</b>	<b>-4.703.400</b>	<b>-4.582.600</b>	<b>-4.537.500</b>	<b>-4.522.700</b>
Onttrekkingen	188.398	291.300	55.200	55.200	55.200	55.200
Stortingen	8.100	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
<b>Mutaties reserves</b>	<b>180.298</b>	<b>266.300</b>	<b>30.200</b>	<b>30.200</b>	<b>30.200</b>	<b>30.200</b>
<b>Totaal programma 1</b>	<b>-3.822.240</b>	<b>-5.401.000</b>	<b>-4.673.200</b>	<b>-4.552.400</b>	<b>-4.507.300</b>	<b>-4.492.500</b>

## Verklaring van verschillen

Verschillen programma 1 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
1.1-Openbare orde & Veiligheid	1.572.900	2.262.300	689.400
1.2-Algemeen Bestuur	4.694.100	3.046.300	-1.647.800
<b>Totaal Lasten</b>	<b>6.267.000</b>	<b>5.308.600</b>	<b>-958.400</b>
Baten			
1.1-Openbare orde & Veiligheid	67.100	68.800	1.700
1.2-Algemeen Bestuur	532.600	536.400	3.800
<b>Totaal Baten</b>	<b>599.700</b>	<b>605.200</b>	<b>5.500</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-5.667.300</b>	<b>-4.703.400</b>	<b>963.900</b>

De BAR-bijdrage, is verdeeld als overhead en direct toe te rekenen lasten aan programma's. Deze direct toe te rekenen lasten zijn per saldo € 1,3 miljoen hoger dan in 2022. Deze bijdrage zal in elk deel programma uitgewerkt worden, de som van de verschillenverklaringen komt uit op de genoemde € 1,3 miljoen.

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

## Lasten

1.1 Toename van de lasten komt met name door de hogere BAR-bijdrage voor crisisbeheersing en openbare orde € 5 ton en een hogere bijdrage aan de GR Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond € 1 ton.

1.2 Afname van lasten komt met name door een hogere verdeling van de direct toewijsbare lasten van de BAR-bijdrage naar de verschillende taakvelden in andere deelprogramma's. Een ander effect is een lagere formatie van 0,4 FTE in het nieuw aangestelde college.

## Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Beschrijving indicator	AW	NL*	Cijfers over
1	Diefstallen uit woningen (bron: CBS)	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	1	1,3	2021
2	Vernielingen (bron: CBS)	Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte, zoals brandstichting, opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, openlijke geweldpleging en godslastering.	5,8	6,1	2021
3	Verwijzingen Halt (bron: Stichting Halt)	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar.	5	8	2021
4	Winkeldiefstallen (bron: CBS)	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	0,2	1,8	2021
5	Geweldsmisdrijven (bron: CBS)	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag, en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling etc.)	5	4,3	2021

Waar staat je gemeente d.d. 19 juli 2022

\* Klasse matig stedelijk

## **PROGRAMMA 2 - RUIMTELIJKE ORDENING, WONEN & ECONOMIE**

### Inleiding en Missie Programma 2

Er is een groot tekort aan betaalbare huur- en koopwoningen. In Albrandswaard is behoefte aan gelijkvloerse woningen en woningen, waarin op een goede manier zorg kan worden verleend. Het college wil de komende jaren meer sociale woningen op verschillende locaties: Mariput, Schutskooiwijk/Poortugaal-West, Omloop en Antesterrein. Om de sociale woningbouw te kunnen betalen onderzoekt het college ook actief bouwlocaties die winstgevend kunnen zijn. In de samenwerking met de woningcorporaties, de regio en de provincie Zuid-Holland staat het aanpakken van het woningtekort centraal. Dit alles in goede balans met groen en infrastructuur.

De Woonvisie wordt geactualiseerd, inclusief het vaststellen van een Woonzorgvisie, en met bijzondere aandacht voor alternatieve woonvormen zoals flex-woningen en tiny houses.

Na enkele jaren van uitstel treedt de Omgevingswet naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. Dit betekent lichte procedures waar het kan en zware procedures waar dat noodzakelijk is. Dit met aandacht voor een goede rolverdeling tussen college en raad. De Omgevingsvisie dient als basis voor ons ruimtelijk beleid en wordt de komende jaren verder uitgewerkt in gebiedsprogramma's en gefaseerd in een Omgevingsplan.

Albrandswaard is te klein om effectief lokaal economisch beleid te voeren. De lokale economie hangt daarvoor teveel af van een externe context met factoren waarop Albrandswaard zelfstandig niet of nauwelijks invloed kan uitoefenen vanwege schaalgrootte en gebrek aan middelen en ruimte.

Voor zover Albrandswaard betekenis heeft voor het regionaal economisch vestigingsklimaat, is dat vooral vanwege de bijzondere kwaliteit van de woonkernen en het groene buitengebied. Wij zetten daarom in op beleidsmatige afstemming op regionaal niveau om recht te doen aan juist deze betekenis.

Op lokaal niveau neemt de gemeente initiatief voor gezamenlijke inzet met stakeholders op versterking van het woon- en verblijfsklimaat door (transitie richting) een daaraan ondersteunend hoogwaardig innovatief en duurzaam bedrijfs-, winkel- en voorzieningenapparaat.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.

### Wat mag het kosten?

Programma Ruimtelijke ordening, Wonen & Economie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>2.1- Ruimtelijke ordening</b>	<b>4.242.560</b>	<b>2.934.100</b>	<b>8.546.400</b>	<b>6.449.600</b>	<b>2.655.400</b>	<b>1.636.700</b>
<b>2.2-Wonen</b>	<b>172.998</b>	<b>142.100</b>	<b>100.000</b>	<b>97.700</b>	<b>98.100</b>	<b>98.400</b>
<b>2.3- Economie</b>	<b>111.636</b>	<b>118.600</b>	<b>106.100</b>	<b>105.700</b>	<b>105.300</b>	<b>104.900</b>
<b>Totaal Lasten</b>	<b>4.527.195</b>	<b>3.194.800</b>	<b>8.752.500</b>	<b>6.653.000</b>	<b>2.858.800</b>	<b>1.840.000</b>
Baten						
<b>2.1- Ruimtelijke ordening</b>	<b>4.290.695</b>	<b>1.785.000</b>	<b>7.019.300</b>	<b>4.710.800</b>	<b>1.049.900</b>	<b>49.800</b>
<b>2.2-Wonen</b>	<b>540.376</b>	<b>513.700</b>	<b>385.700</b>	<b>376.200</b>	<b>377.100</b>	<b>377.100</b>
<b>2.3- Economie</b>	<b>36.442</b>	<b>40.600</b>	<b>41.800</b>	<b>43.100</b>	<b>44.300</b>	<b>44.300</b>
<b>Totaal Baten</b>	<b>4.867.513</b>	<b>2.339.300</b>	<b>7.446.800</b>	<b>5.130.100</b>	<b>1.471.300</b>	<b>471.200</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>340.318</b>	<b>-855.500</b>	<b>-1.305.700</b>	<b>-1.522.900</b>	<b>-1.387.500</b>	<b>-1.368.800</b>
Onttrekkingen	553.001	915.200	0	221.500	12.800	0
Stortingen	1.547.214	921.900	25.000	25.000	25.000	25.000
<b>Mutaties reserves</b>	<b>-994.213</b>	<b>-6.700</b>	<b>-25.000</b>	<b>196.500</b>	<b>-12.200</b>	<b>-25.000</b>
<b>Totaal programma 2</b>	<b>-653.895</b>	<b>-862.200</b>	<b>-1.330.700</b>	<b>-1.326.400</b>	<b>-1.399.700</b>	<b>-1.393.800</b>



## Verklaring van verschillen

Verschillen programma 2 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
2.1-Ruimtelijke ordening	2.934.100	8.546.400	5.612.300
2.2-Wonen	142.100	100.000	-42.100
2.3-Economie	118.600	106.100	-12.500
<b>Totaal Lasten</b>	<b>3.194.800</b>	<b>8.752.500</b>	<b>5.557.700</b>
Baten			
2.1-Ruimtelijke ordening	1.785.000	7.019.300	5.234.300
2.2-Wonen	513.700	385.700	-128.000
2.3-Economie	40.600	41.800	1.200
<b>Totaal Baten</b>	<b>2.339.300</b>	<b>7.446.800</b>	<b>5.107.500</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-855.500</b>	<b>-1.305.700</b>	<b>-450.200</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

### Lasten

2.1 Verschil betreft voor € 5,5 ton een hogere BAR-bijdrage, het restant is een afwijking die ontstaat door de jaarschijf van grondexploitaties. In 2023 zijn de lasten en daarmee ook het bouwtempo hoger. Dit is in lijn met het vastgestelde MPO 2022.

### Baten

2.1 Het verschil betreft een afwijking die ontstaat ten opzichte van grondexploitaties. De grondexploitaties zijn geraamd in lijn zoals besloten in het MPO 2022.

2.2 Het verschil wordt geheel verklaard door lagere opbrengsten uit omgevingsvergunningen, dit omdat in 2022 een eenmalig uitgestelde post van 2021 is opgenomen.

## PROGRAMMA 3 - BUITENRUIMTE

### Inleiding en Missie Programma 3

Een schoon, veilig en groen Albrandswaard. Om dit te bereiken zijn acties nodig op gebied van zowel groen, verkeer als de afvalinzameling. Op deze terreinen gaan we de komende periode hard aan de slag om dit verder en blijvend te verbeteren. Albrandswaard koestert ook haar rijke culturele bezit. Cultuur is een cruciaal en onmisbaar onderdeel van de Albrandswaardse samenleving. Cultuur in Albrandswaard verrijkt, verbindt en versterkt.

Het college wil dit de komende vier jaar graag versterken. Dit is vastgelegd in de nota 'De kracht van kunst en cultuur'. De gemeente pakt haar aanjagende en verbindende rol. Dat doen we door samen te werken en te faciliteren wanneer het aankomt op evenementen, cultuur, erfgoed, verenigingsleven en maatschappelijke initiatieven.

### Groen

'Dorpen tussen groen en stad' is iets wat ons al jaren kenmerkt. Om dit te versterken stellen we een integrale visie op over natuur. Hierin staat beschreven wat onze ambities zijn en hoe

we ervoor zorgdragen dat onze gemeente groen blijft. Het versterken van de biodiversiteit in de gemeente is hierbij een belangrijk aandachtspunt, net als hoe we omgaan met het behoud en/of kappen van bomen en hoe we zorg dragen voor een bestendige groene ruimte. We richten onze buitenruimte klimaat adaptief in waar dit mogelijk is. De visie vormt straks de leidraad om tijd en middelen effectief en juist in te zetten.

#### Afvalinzameling

De afvalstroom in Albrandswaard kan verder afnemen door samen nog beter afval te scheiden. Dit willen we o.a. doen door het voor bewoners zo makkelijk mogelijk te maken om hun afval en grondstoffen dichtbij huis te kunnen scheiden. Hierbij stimuleren we afvalscheiding, geven we meer voorlichting en onderzoeken we innovatieve vormen van scheiding en hergebruik.

#### Verkeer

De druk op onze wegenstructuur neemt steeds meer toe. Geplande en bestaande bouwontwikkelingen zorgen voor een toename aan verkeer. De huidige beleidsplannen op dit gebied zijn achterhaald en sluiten niet aan op de nieuwste verkeersontwikkelingen en trends. Het actualiseren van het beleid gaat helpen om beter in te spelen op de impact van deze nieuwe ontwikkelingen. Daarom wordt er de komende periode een nieuw mobiliteitsplan opgesteld. Dit geeft heldere kaders hoe we om gaan met de toenemende vraag naar (deel)mobiliteit en hoe we onze dorpen bereikbaar en veilig kunnen houden. Uiteraard wachten we niet tot het plan klaar is. Om de verkeersveiligheid te verbeteren worden er nu al maatregelen genomen, waarbij de fietser en voetganger centraal staan in het verkeer; Voorbeelden hiervan zijn dat in de dorpskern de auto te gast zal zijn en dat het aanpassen van schoolroutes en schoolomgevingen prioriteit zullen krijgen. Daarnaast bevorderen we vormen van deelmobiliteit en stimuleren we de aanleg van voldoende laadvoorzieningen.

#### Duurzaamheid

Albrandswaard stelt zich actief op als het gaat om behoud van het leefklimaat en het tegengaan van bedreigingen. Actueel speelt met name klimaatproblematiek die we lokaal niet kunnen keren maar waarvan we wel de gevolgen ondervinden, zoals perioden van droogte en hittestress of juist wateroverlast.

Tegen die gevolgen zullen we waar mogelijk maatregelen treffen. Gemeentelijk inzet is de projectgewijze afweging van mogelijkheden daartoe, alsmede het bezien in hoeverre particuliere bijdrage kan worden gestimuleerd.

Aansluitend spannen we ons in om het lokale aandeel aan oorzaken van klimaatproblematiek en rooibouw op de aarde te minimaliseren. Zuinig en circulair gebruik van materiaal en grondstoffen door de gemeente staat voorop, alsmede het betrekken van de 'buitenwereld' in deze aanpak.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.

## Wat mag het kosten?

Programma Buitenruimte	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>3.1-Buitenruimte</b>	<b>16.009.934</b>	<b>16.275.100</b>	<b>17.007.900</b>	<b>17.059.300</b>	<b>17.133.000</b>	<b>16.583.100</b>
<b>3.2-Kunst &amp; Cultuur</b>	<b>481.474</b>	<b>554.900</b>	<b>381.300</b>	<b>380.400</b>	<b>379.900</b>	<b>376.900</b>
<b>Totaal Lasten</b>	<b>16.491.408</b>	<b>16.830.000</b>	<b>17.389.200</b>	<b>17.439.700</b>	<b>17.512.900</b>	<b>16.960.000</b>
Baten						
<b>3.1-Buitenruimte</b>	<b>8.503.475</b>	<b>8.670.800</b>	<b>8.673.100</b>	<b>8.653.700</b>	<b>8.651.900</b>	<b>8.619.900</b>
<b>3.2-Kunst &amp; Cultuur</b>	<b>14.333</b>	<b>17.700</b>	<b>18.200</b>	<b>18.800</b>	<b>19.300</b>	<b>19.300</b>
<b>Totaal Baten</b>	<b>8.517.807</b>	<b>8.688.500</b>	<b>8.691.300</b>	<b>8.672.500</b>	<b>8.671.200</b>	<b>8.639.200</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-7.973.600</b>	<b>-8.141.500</b>	<b>-8.697.900</b>	<b>-8.767.200</b>	<b>-8.841.700</b>	<b>-8.320.800</b>
Onttrekkingen	1.308.285	707.300	516.700	591.700	603.700	75.200
Stortingen	771.500	21.500	21.500	21.500	21.500	21.500
<b>Mutaties reserves</b>	<b>536.785</b>	<b>685.800</b>	<b>495.200</b>	<b>570.200</b>	<b>582.200</b>	<b>53.700</b>
<b>Totaal programma 3</b>	<b>-7.436.816</b>	<b>-7.455.700</b>	<b>-8.202.700</b>	<b>-8.197.000</b>	<b>-8.259.500</b>	<b>-8.267.100</b>

## Verklaring van verschillen

Verschillen programma 3 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>3.1-Buitenruimte</b>	<b>16.275.100</b>	<b>17.007.900</b>	<b>732.800</b>
<b>3.2-Kunst &amp; Cultuur</b>	<b>554.900</b>	<b>381.300</b>	<b>-173.600</b>
<b>Totaal Lasten</b>	<b>16.830.000</b>	<b>17.389.200</b>	<b>559.200</b>
Baten			
<b>3.1-Buitenruimte</b>	<b>8.670.800</b>	<b>8.673.100</b>	<b>2.300</b>
<b>3.2-Kunst &amp; Cultuur</b>	<b>17.700</b>	<b>18.200</b>	<b>500</b>
<b>Totaal Baten</b>	<b>8.688.500</b>	<b>8.691.300</b>	<b>2.800</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-8.141.500</b>	<b>-8.697.900</b>	<b>-556.400</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

### Lasten

3.1 Het verschil ontstaat door een toename van de BAR-bijdrage € 5 ton, het restant (€ 2 ton) zijn hogere lasten ten behoeve van de energie transitie.

3.2 Afnahme van lasten wordt geheel veroorzaakt door een vermindering van de BAR-bijdrage.

## PROGRAMMA 4 - FINANCIEN

### Inleiding en Missie Programma 4

Dit programma bevat de speerpunten over de ontwikkeling van de financiële positie en risico's van gemeente Albrandswaard. De Planning en Control cyclus is het instrument om zicht te houden op de voortgang van het gevoerde beleid en de financiële gezondheid van de gemeente.

#### Missie

##### Missie

Wij geven niet meer uit dan we ontvangen. Onze structurele lasten zijn in evenwicht met de structurele baten. Op deze wijze kunnen wij de voorzieningen voor onze inwoners duurzaam bekostigen, en zijn wij financieel betrouwbaar voor onze maatschappelijke partners. De gemeentelijke belastingen voor inwoners en bedrijven worden zo laag mogelijk gehouden en waar mogelijk gematigd. Daarnaast blijven we verstandig omgaan met de reserve- en schuldenposities van Albrandswaard en trachten we deze in de komende jaren te verbeteren om zo onze toenemende risico's op te kunnen vangen.

#### Kerngegevens

Financiële structuur	Jaarrekening 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023
Omvang totale begroting/exploitatieomzet	€ 78.856.600	€ 63.496.000	€ 65.853.700
(Begrotings)resultaat	€ 1.137.356	-€ 383.100	€ 2.190.700
Omvang algemene uitkering incl stelpost Jeugd	€ 32.491.472	€ 34.995.000	€ 37.067.400
Algemene reserve	€ 13.495.785	€ 13.495.785	€ 12.774.385
Beklemdes reserves en bestemmingsreserve	€ 19.903.203	€ 19.903.203	€ 18.630.303
Weerstandscapaciteit	€ 17.241.558	€ 15.281.700	€ 16.247.285
Voorzieningen	€ 9.308.384	€ 8.623.900	€ 8.775.384

#### Wat mag het kosten?

Programma Financien	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>4.1- Financien</b>	<b>20.766</b>	<b>1.193.900</b>	<b>819.800</b>	<b>1.029.100</b>	<b>1.304.100</b>	<b>1.304.100</b>
Baten						
<b>4.1- Financien</b>	<b>216.680</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Totaal baten en lasten</b>	<b>195.914</b>	<b>-1.193.900</b>	<b>-819.800</b>	<b>-1.029.100</b>	<b>-1.304.100</b>	<b>-1.304.100</b>
Onttrekkingen	11.290.384	576.200	432.500	353.500	275.700	197.000
Stortingen	10.725.644	10.800	10.800	10.800	10.800	10.800
<b>Mutaties reserves</b>	<b>564.740</b>	<b>565.400</b>	<b>421.700</b>	<b>342.700</b>	<b>264.900</b>	<b>186.200</b>
<b>Totaal programma 4</b>	<b>760.654</b>	<b>-628.500</b>	<b>-398.100</b>	<b>-686.400</b>	<b>-1.039.200</b>	<b>-1.117.900</b>

#### Verklaring van verschillen

Verschillen programma 4 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>4.1-Financien</b>	<b>1.193.900</b>	<b>819.800</b>	<b>-374.100</b>
Baten			
<b>4.1-Financien</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-1.193.900</b>	<b>-819.800</b>	<b>374.100</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

### Lasten

4.1 De afname wordt veroorzaakt doordat in 2022 een eenmalige last is opgenomen van € 4 ton voor het ophogen van de voorziening wachtgeld voormalig bestuurders.

## PROGRAMMA 5 - EDUCATIE

### Inleiding en Missie Programma 5

Het programma Educatie richt zich op het bevorderen van de ontwikkeling van alle kinderen, het bevorderen van de toeleiding naar specifieke activiteiten, de doorgaande leerlijn en doorgaande zorglijn. Daarnaast is een goede ouderbetrokkenheid een belangrijke succesfactor om kinderen optimaal te kunnen laten ontwikkelen. Het maatschappelijk middenveld is een sterke partner bij het behalen van de doelstellingen. Samenwerking zien wij als een belangrijke voorwaarde om succesvol te kunnen zijn.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.

### Wat mag het kosten?

Programma Educatie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>5.1-Educatie</b>	<b>2.864.435</b>	<b>3.151.200</b>	<b>2.691.500</b>	<b>2.682.400</b>	<b>2.682.400</b>	<b>2.591.100</b>
Baten						
<b>5.1-Educatie</b>	<b>475.757</b>	<b>588.000</b>	<b>175.000</b>	<b>180.300</b>	<b>185.700</b>	<b>185.700</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-2.388.678</b>	<b>-2.563.200</b>	<b>-2.516.500</b>	<b>-2.502.100</b>	<b>-2.496.700</b>	<b>-2.405.400</b>
Onttrekkingen	16.700	60.400	16.700	16.700	16.700	16.700
<b>Totaal programma 5</b>	<b>-2.371.978</b>	<b>-2.502.800</b>	<b>-2.499.800</b>	<b>-2.485.400</b>	<b>-2.480.000</b>	<b>-2.388.700</b>

## Verklaring van verschillen

Verschillen programma 5 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>5.1-Educatie</b>	<b>3.151.200</b>	<b>2.691.500</b>	<b>-459.700</b>
Baten			
<b>5.1-Educatie</b>	<b>588.000</b>	<b>175.000</b>	<b>-413.000</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-2.563.200</b>	<b>-2.516.500</b>	<b>46.700</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

### Lasten

5.1 In 2022 zijn er twee SISA regelingen voor onderwijs opgenomen (onderwijs achterstanden beleid en nationaal programma onderwijs), deze lopen budget neutraal door de begroting. In 2023 zijn deze regelingen niet opgenomen. Doordat er nog geen zekerheid is dat deze regelingen in 2023 nog bestaan.

### Baten

5.1 In 2022 zijn er twee SISA regelingen voor onderwijs opgenomen (OAB en NPO), deze lopen budget neutraal door de begroting. In 2023 zijn deze regelingen niet opgenomen. Doordat er nog geen zekerheid is dat deze regelingen in 2023 nog bestaan.

### Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Beschrijving indicator	AW	NL*	Cijfers over
1	Absoluut verzuim (bron: DUO/Ingrado)	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'. Aantal per 1.000 leerlingen.	2,1	2,5	2021
2	Relatief verzuim (bron: DUO/Ingrado)	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'. Aantal per 1.000 leerlingen.	12	19	2021
3	Voortijdig schoolverlaters (bron: DUO/Ingrado)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'.	1,4%	1,9%	2021

Waar staat je gemeente d.d. 19 juli 2022

\* Klasse matig stedelijk

## PROGRAMMA 6 - SPORT

### Inleiding en Missie Programma 6

Binnen Albrandswaard kennen wij een zeer actief verenigingsleven, waardoor er voor elke inwoner een passende hobby te vinden is. Wij koesteren onze verenigingen, mede omdat zij saamhorigheid brengen maar daarnaast ook een laagdrempelige ontmoetingsplek zijn voor veel mensen. Zo wordt niet alleen de algemene gezondheid bevordert, maar geeft het individuen en groepen ook een gemeenschappelijke identiteit, van waaruit zij in verbinding kunnen komen met nieuwe ervaringen, andere mensen en voorheen onbereikbare

omgevingen. Sport staat naast plezier en passie, ook voor samenwerking en verbinding. Omdat sport breed aanspreekt en veel gedrevenheid en energie met zich meebrengt.

Om dit te kunnen bewerkstelligen zijn gezonde en sterke verenigingen van groot belang. Zij verdienen aandacht en ondersteuning van de gemeente, waarbij wederkerigheid een uitgangspunt is. Sport en cultuur hebben gedeelde belangen en zijn samen op zoek naar kansrijke lokale verbindingen. Wij trekken samen met elkaar op!

### Missie

Het verenigingsleven vervult een belangrijke functie binnen de Albrandswaardse samenleving, en zij zijn daarin het cement van de maatschappij. Wij faciliteren en ondersteunen hen bij de uitvoering van hun verenigingsleven, waarbij samenwerking en wederkerigheid voorop staat.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.

### Wat mag het kosten?

Programma Sport	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>6.1-Sport</b>	<b>1.859.266</b>	<b>1.773.300</b>	<b>1.682.200</b>	<b>1.673.100</b>	<b>1.672.900</b>	<b>1.667.600</b>
Baten						
<b>6.1-Sport</b>	<b>691.912</b>	<b>395.500</b>	<b>407.900</b>	<b>421.000</b>	<b>434.100</b>	<b>434.100</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-1.167.354</b>	<b>-1.377.800</b>	<b>-1.274.300</b>	<b>-1.252.100</b>	<b>-1.238.800</b>	<b>-1.233.500</b>
<b>Totaal programma 6</b>	<b>-1.167.354</b>	<b>-1.377.800</b>	<b>-1.274.300</b>	<b>-1.252.100</b>	<b>-1.238.800</b>	<b>-1.233.500</b>

### Verklaring van verschillen

Verschillen programma 6 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>6.1-Sport</b>	<b>1.773.300</b>	<b>1.682.200</b>	<b>-91.100</b>
Baten			
<b>6.1-Sport</b>	<b>395.500</b>	<b>407.900</b>	<b>12.400</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-1.377.800</b>	<b>-1.274.300</b>	<b>103.500</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

#### Lasten

6.1 De afname wordt verklaard door elf individuele verschillen kleiner dan € 50.000. Overkoepelend effect is hier hogere incidentele lasten in 2022 en doorgeschoven budgetten uit 2021 naar 2022, welke gemeld zijn in de eerste tussenrapportage 2022

## Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Beschrijving indicator	AW	NL*	Cijfers over
1	Niet-sporters (bron: gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM)	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	42,7%	49,3%	2020

Waar staat je gemeente d.d. 19 juli 2022

\* Klasse matig stedelijk

## PROGRAMMA 7 - SOCIAAL DOMEIN

### Inleiding en Missie Programma 7

De komende jaren bouwt de gemeente samen met partners en inwoners aan een krachtige, inclusieve samenleving. Waar iedereen zich naar vermogen kan ontwikkelen en kan deelnemen aan de maatschappij. Het is een samenleving waarin het welzijn en welbevinden van onze inwoners centraal staat. Inwoners voelen zich verbonden en weten hun weg te vinden naar (welzijns)activiteiten, verenigingen en noodzakelijke zorg. Iedereen hoort erbij, doet er toe, iedereen doet mee. Iedereen kan ook zelf binnen zijn of haar mogelijkheden aan de samenleving bijdragen, hetgeen de zingeving en het welbevinden vergroot. Mensen zijn betrokken bij elkaar, respecteren elkaar, helpen elkaar.

Als samenleving nemen we gezamenlijk de verantwoordelijkheid. De gemeente is zich daarbij bewust van de grenzen van informele zorg en biedt desgewenst ook kwalitatieve ondersteuning aan degenen die omzien naar hun naaste.

De uitwerking in speerpunten volgt in het nieuwe CollegeWerkProgramma 2022-2026.



## Wat mag het kosten?

Programma Sociaal Domein	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
7.1- Maatschappelijke Ondersteuning	4.171.452	4.696.000	4.156.800	4.153.000	4.154.200	4.154.100
7.2-Kwetsbare Groepen	686.686	664.100	675.100	678.900	682.600	682.800
7.3-Participatie	9.557.831	8.397.000	7.623.200	7.608.900	7.602.200	7.576.100
7.4-Jeugdzorg	5.815.688	5.240.900	5.688.900	5.686.100	5.686.500	5.686.500
7.5-Zorg & Welzijn	3.223.326	738.500	568.300	565.200	560.900	559.500
7.6-Wijkteams	1.938.560	1.691.600	2.268.800	2.241.500	2.235.000	2.230.900
<b>Totaal Lasten</b>	<b>25.393.542</b>	<b>21.428.100</b>	<b>20.981.100</b>	<b>20.933.600</b>	<b>20.921.400</b>	<b>20.889.900</b>
Baten						
7.1- Maatschappelijke Ondersteuning	253.010	139.200	142.400	145.900	149.200	149.200
7.3-Participatie	6.479.757	5.052.600	4.445.000	4.445.000	4.445.000	4.445.000
7.4-Jeugdzorg	103.298	414.300	0	0	0	0
7.5-Zorg & Welzijn	2.704.439	188.300	194.000	199.700	205.800	205.800
7.6-Wijkteams	40.031	11.300	11.300	11.600	12.100	12.100
<b>Totaal Baten</b>	<b>9.580.535</b>	<b>5.805.700</b>	<b>4.792.700</b>	<b>4.802.200</b>	<b>4.812.100</b>	<b>4.812.100</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-15.813.007</b>	<b>-15.622.400</b>	<b>-16.188.400</b>	<b>-16.131.400</b>	<b>-16.109.300</b>	<b>-16.077.800</b>
Onttrekkingen	1.237.000	485.400	0	0	0	0
Stortingen	1.032.000	44.000	44.000	44.000	44.000	44.000
Mutaties reserves	205.000	441.400	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000
<b>Totaal programma 7</b>	<b>-15.608.007</b>	<b>-15.181.000</b>	<b>-16.232.400</b>	<b>-16.175.400</b>	<b>-16.153.300</b>	<b>-16.121.800</b>

## Verklaring van verschillen

Verschillen programma 7 ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
7.1-Maatschappelijke Ondersteuning	4.696.000	4.156.800	-539.200
7.2-Kwetsbare Groepen	664.100	675.100	11.000
7.3-Participatie	8.397.000	7.623.200	-773.800
7.4-Jeugdzorg	5.240.900	5.688.900	448.000
7.5-Zorg & Welzijn	738.500	568.300	-170.200
7.6-Wijkteams	1.691.600	2.268.800	577.200
<b>Totaal Lasten</b>	<b>21.428.100</b>	<b>20.981.100</b>	<b>-447.000</b>
Baten			
7.1-Maatschappelijke Ondersteuning	139.200	142.400	3.200
7.3-Participatie	5.052.600	4.445.000	-607.600
7.4-Jeugdzorg	414.300	0	-414.300
7.5-Zorg & Welzijn	188.300	194.000	5.700
7.6-Wijkteams	11.300	11.300	0
<b>Totaal Baten</b>	<b>5.805.700</b>	<b>4.792.700</b>	<b>-1.013.000</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-15.622.400</b>	<b>-16.188.400</b>	<b>-566.000</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

### Lasten

7.1 De afname wordt verklaard door een lagere BAR-bijdrage € 3 ton. In 2022 zijn er lasten voor opvang van Oekraïners opgenomen € 1 ton, deze zijn voor 2023 niet begroot. Het restant betreft lagere lasten WMO, doordat er in 2022 aanvullend budget gevraagd is voor wegwerken van wachtlijsten WMO welke in 2023 niet wordt verwacht..

7.3 De daling wordt verklaard door een lager verwachte uitgaaf voor WWB. In de eerste tussenrapportage 2022 is een incidentele bijstelling geraamd van € 6 ton. Voor 2023 wordt het niveau van 2021 verwacht. Daarnaast is er € 124 duizend minder uitgaven verwacht die in 2022 beschikbaar zijn om de Tozo uitkeringen af te wikkelen.

7.4 De toename wordt verklaard door een hogere begroting van de GRJR, zie daarvoor ook de verklaring op pagina 9.

7.5 Lasten zijn lager door verlaging BAR-bijdrage € 170 duizend.

7.6 Lasten zijn hoger door verhoging BAR-bijdrage € 600 duizend.

### Baten

7.3 Zie voor de afwijking de beschrijving onder lasten 7.3 de €6 ton lager verwachte WWB uitkering leidt ook tot een lagere bijdrage van het Rijk.

7.4 De lagere baten hebben te maken met het vervallen van de vlaktax bij de GRJR.

## Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Beschrijving indicator	AW	NL*	Cijfers over
1	Banen (bron: CBS/LISA)	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. Betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	601,7	805,5	2021
2	Jongeren met een delict voor de rechter (bron: CBS)	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	1%	1%	2020
3	Kinderen in uitkeringsgezinnen (bron: CBS)	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt.	3%	6%	2020
4	Netto arbeidsparticipatie (bron: CBS)	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	71,5%	68,4%	2020
5	Jeugdwerkloosheid (bron: CBS)	Percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.	1%	2%	2020
6	Personen met een bijstandsuitkering (bron: CBS)	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015), exclusief uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling en dak- en thuislozen. Betreft het aantal personen per 10.000 inwoners.	304,1	431,7	2021
7	Aantal re-integratievoorzieningen (bron: CBS)	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	150,8	202,2	2020
8	Jongeren met jeugdhulp (bron: CBS)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014).	8,1%	12,9%	2021
9	Jongeren met jeugdbescherming (bron: CBS)	Betreft percentage jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt.	0,5%	1,2%	2021
10	Jongeren met jeugdreclassering (bron: CBS)	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).	0,3%	0,3%	2021
11	Wmo-cliënten met een maatwerkarr. (bron: CBS)	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.	540	onbekend	2021

Waar staat je gemeente d.d. 19 juli 2022

\* Klasse matig stedelijk

## Kerngegevens

Sociale structuur	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aantal inwoners	25.951	25.871	26.210
Aantal inwoners tot 20 jaar	6.233	6.264	6.237
Aantal inwoners 65 jaar en ouder	4.670	4.615	4.805
Aantal bijstandsgerechtigden			390

## NIET IN VOORGAANDE PROGRAMMA'S VERANTWOORDE BATEN EN LASTEN

### Inleiding

Baten en lasten die direct verbandhouden met activiteiten die gericht zijn op de externe klant, worden verantwoord in de programma's. Baten en lasten die hier niet onder vallen, worden buiten de programma's gehouden. Het gaat hierbij om overheadkosten, algemene dekkingsmiddelen, Vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Zo komt er meer inzicht in de omvang van de baten en lasten van het primaire proces in het algemeen en de overhead in het bijzonder.

## 1. Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen die geen relatie hebben met een bepaalde activiteit.

Onder de algemene dekkingsmiddelen vallen de taakvelden 0.5 Treasury, 0.61 OZB woningen, 0.62 OZB niet-woningen, 0.64 Belasting overig en 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds.

### Wat mag het kosten?

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>339.293</b>	<b>318.100</b>	<b>147.200</b>	<b>106.000</b>	<b>47.100</b>	<b>-26.600</b>
Baten						
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>39.832.651</b>	<b>41.632.900</b>	<b>44.876.900</b>	<b>46.856.700</b>	<b>48.687.600</b>	<b>46.712.200</b>
<b>Totaal baten en lasten</b>	<b>39.493.359</b>	<b>41.314.800</b>	<b>44.729.700</b>	<b>46.750.700</b>	<b>48.640.500</b>	<b>46.738.800</b>
<b>Totaal Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>39.493.359</b>	<b>41.314.800</b>	<b>44.729.700</b>	<b>46.750.700</b>	<b>48.640.500</b>	<b>46.738.800</b>

### Verklaring van verschillen

Verschillen algemene dekkingsmiddelen ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>318.100</b>	<b>147.200</b>	<b>-170.900</b>
Baten			
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>41.632.900</b>	<b>44.876.900</b>	<b>3.244.000</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>41.314.800</b>	<b>44.729.700</b>	<b>3.414.900</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

#### Lasten

De afname wordt verklaard door een lagere toerekening rente € 66k duizend. Het restant betreft een lagere BAR-bijdrage.

#### Baten

De toename wordt veroorzaakt door een toename van de OZB-opbrengsten € 280 duizend. Het restant betreft een hogere algemene uitkering ad € 2,9 miljoen.

De bedragen zijn als volgt samengesteld:

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lokale heffingen	282.800	285.800	288.400	288.300
Dividend	17.800	17.800	17.800	17.800
Saldo financieringsfunctie	-234.300	-278.200	-339.200	-412.400
Verzekeringen	0	0	0	0
Bijdrage BAR	80.900	80.600	80.100	79.700
<b>Saldo lasten</b>	<b>147.200</b>	<b>106.000</b>	<b>47.100</b>	<b>-26.600</b>
Lokale heffingen	7.596.900	7.824.800	8.059.500	8.301.400
Algemene uitkering	37.067.400	38.855.300	40.451.500	38.234.200
Dividend	203.500	167.500	167.500	167.500
Saldo financieringsfunctie	9.100	9.100	9.100	9.100
<b>Saldo baten</b>	<b>44.876.900</b>	<b>46.856.700</b>	<b>48.687.600</b>	<b>46.712.200</b>
<b>Totaal Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>44.729.700</b>	<b>46.750.700</b>	<b>48.640.500</b>	<b>46.738.800</b>

### Lokale heffingen

De gemeente kent de volgende niet-bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen.

Lokale heffingen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten heffing en invord.gem.belastingen	228.400	231.500	234.600	234.600
Bijdrage BAR	54.400	54.300	53.800	53.700
<b>Saldo lasten</b>	<b>282.800</b>	<b>285.800</b>	<b>288.400</b>	<b>288.300</b>
OZB woningen	4.674.900	4.815.100	4.959.600	5.108.400
OZB niet-woningen	2.922.000	3.009.700	3.099.900	3.193.000
Overige	0	0	0	0
<b>Saldo baten</b>	<b>7.596.900</b>	<b>7.824.800</b>	<b>8.059.500</b>	<b>8.301.400</b>
<b>Totaal Lokale heffingen</b>	<b>7.314.100</b>	<b>7.539.000</b>	<b>7.771.100</b>	<b>8.013.100</b>

Onder de post Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen wordt de bijdrage aan de SVHW verantwoord. De bijdrage BAR betreft de doorberekening van de bijdrage aan het taakveld 0.61 OZB woningen, 0.65 Belasting overig en 0.8 Overige baten en lasten.

### Algemene uitkering

De verantwoorde algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de ten tijde van het opstellen van de begroting bekende informatie (meicirculaire). Voor een specificatie van de ontwikkeling van de algemene uitkering wordt verwezen naar de verschillenanalyse in de Financiële begroting.

omschrijving	2023	2024	2025	2026
Meicirculaire 2022	3.381.000	4.626.000	5.319.000	3.320.000
Vrijval stelpost jeugd	-1.203.600	0	0	0
Vrijval stelpost herijking	384.000	768.000	1.152.000	1.536.000
Meicirculaire 2023 Jeugd van stelpost naar AU	1.202.400	0	0	0
<b>Totaal correcties Algemene uitkering</b>	<b>3.763.800</b>	<b>5.394.000</b>	<b>6.471.000</b>	<b>4.856.000</b>

### saldo financieringsfunctie

#### Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de betaalde rente en de ontvangen rente wordt door middel van het renteomslag% via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden. Deze doorberekening is gebaseerd op de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari x renteomslag%. Het renteomslag% wordt berekend bij het opstellen van de begroting, waarbij uitgegaan wordt van de geraamde boekwaarde van de vaste activa en de geraamde rente. Het saldo financieringsfunctie betreft het verschil tussen rentelasten van de geldleningen OG (verminderd met de eventueel ontvangen rente) en de doorbelaste rentelasten naar de taakvelden.

#### saldo financieringsfunctie tabel

Saldo financieringsfunctie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiering	606.800	503.700	401.900	308.400
Toerekenen rente vanuit de activa	-757.100	-760.200	-741.100	-720.800
Toerekenen rente overig	-84.000	-21.700	0	0
<b>Saldo lasten</b>	<b>-234.300</b>	<b>-278.200</b>	<b>-339.200</b>	<b>-412.400</b>
Financiering	9.100	9.100	9.100	9.100
Toerekenen rente vanuit de activa	0	0	0	0
Toerekenen rente overig	0	0	0	0
<b>Saldo baten</b>	<b>9.100</b>	<b>9.100</b>	<b>9.100</b>	<b>9.100</b>
<b>Totaal Saldo financieringsfunctie</b>	<b>243.400</b>	<b>287.300</b>	<b>348.300</b>	<b>421.500</b>

### Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Beschrijving indicator	AW	NL*	Cijfers over
1	Gemiddelde WOZ-waarde (bron: CBS)	De gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's.	332	290	2021
2	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (bron: COELO)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	876	733	2021
3	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (bron: COELO)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten	1.031	810	2021

Waar staat je gemeente d.d. 19 juli 2022

\* Klasse matig stedelijk

## 2. Overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (BBV artikel 1 lid 2). In de notitie Overhead van de commissie BBV is aangegeven welke baten en lasten verantwoord worden onder overheadkosten.

In het kort komt het erop neer dat de volgende uitgangspunten gehanteerd kunnen worden.

- Directe kosten worden zoveel mogelijk direct toerekenen aan de desbetreffende taakvelden en programma's.
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren daarom tot de overhead.
- Sturende taken vervuld door hiërarchische leidinggevende behoren tot de overhead.
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.

De baten en lasten voor overhead zijn verantwoord op het taakveld 0.4 Overhead.

### Wat mag het kosten?

Overhead	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>9.2-Overhead</b>	<b>8.088.488</b>	<b>8.217.700</b>	<b>7.855.700</b>	<b>7.892.100</b>	<b>7.930.900</b>	<b>7.930.800</b>
Baten						
<b>9.2-Overhead</b>	<b>39.549</b>	<b>27.500</b>	<b>27.500</b>	<b>27.800</b>	<b>29.200</b>	<b>29.200</b>
<b>Totaal baten en lasten</b>	<b>-8.048.940</b>	<b>-8.190.200</b>	<b>-7.828.200</b>	<b>-7.864.300</b>	<b>-7.901.700</b>	<b>-7.901.600</b>
<b>Totaal Overhead</b>	<b>-8.048.940</b>	<b>-8.190.200</b>	<b>-7.828.200</b>	<b>-7.864.300</b>	<b>-7.901.700</b>	<b>-7.901.600</b>

### Verklaring van verschillen

Verschillen overhead ten opzichte van gewijzigde begroting 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil 1e tr 2022 - Begroting 2023
Lasten			
<b>9.2-Overhead</b>	<b>8.217.700</b>	<b>7.855.700</b>	<b>-362.000</b>
Baten			
<b>9.2-Overhead</b>	<b>27.500</b>	<b>27.500</b>	<b>0</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>	<b>-8.190.200</b>	<b>-7.828.200</b>	<b>362.000</b>

Hieronder zullen individuele verschillen groter dan € 50.000 nader worden toegelicht:

#### Lasten

De afname wordt verklaard door een lagere kosten bestuursondersteuning € 115 duizend. In 2022 is aanvullend budget opgenomen voor inhuur van communicatie en een adjunct gemeente secretaris. In 2023 zijn deze posten niet opgenomen.

De bedragen zijn als volgt samengesteld:

Overhead	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bestuursondersteuning	285.900	285.200	284.600	284.500
Kosten vm personeel	0	0	0	0
Communicatie en voorlichting	64.000	63.500	64.500	64.500
Juridische zaken	22.600	22.600	22.900	22.900
Overhead vanuit de BAR	7.242.200	7.281.300	7.319.200	7.319.200
Doorbelasting kosten gemeentehuis	241.000	239.500	239.700	239.700
<b>Saldo lasten</b>	<b>7.855.700</b>	<b>7.892.100</b>	<b>7.930.900</b>	<b>7.930.800</b>
Doorbelasting kosten gemeentehuis	27.500	27.800	29.200	29.200
<b>Saldo baten</b>	<b>27.500</b>	<b>27.800</b>	<b>29.200</b>	<b>29.200</b>
<b>Totaal Overhead</b>	<b>-7.828.200</b>	<b>-7.864.300</b>	<b>-7.901.700</b>	<b>-7.901.600</b>

### 3. Vennootschapsbelasting (Vpb)

Door de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen zijn gemeenten met ingang van 1 januari 2016 Vpb-plichtig over hun (winstgevende) ondernemersactiviteiten. Doel van deze wet is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

Omdat de Belastingdienst de gemeente in zijn geheel aanslaat voor de Vpb-heffing en deze heffing niet per overheidsonderneming uitsplitst is, wordt de eventueel af te dragen Vpb-heffing van alle ondernemingsactiviteiten opgenomen als één bedrag in het programmaplan en het overzicht van baten en lasten. Het is niet nodig om per programma waarin ondernemingsactiviteiten zijn opgenomen een naar rato-deelbedrag Vpb-heffing te ramen.

De Vpb is verantwoord onder het taakveld 0.9.

#### Wat mag het kosten?

Vennootschapsbelasting	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
9.3- Vennootschapbelasting	7.426	23.700	24.600	24.400	24.700	24.700
<b>Totaal Vennootschapsbelasting</b>	<b>-7.426</b>	<b>-23.700</b>	<b>-24.600</b>	<b>-24.400</b>	<b>-24.700</b>	<b>-24.700</b>

#### Vpb-tabel

De bedragen zijn als volgt samengesteld:

Vennootschapsbelasting	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Heffing vennootschapsbelasting	24.600	24.400	24.700	24.700
Bijdrage GR BAR	0	0	0	0
<b>Saldo lasten</b>	<b>24.600</b>	<b>24.400</b>	<b>24.700</b>	<b>24.700</b>
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0
<b>Saldo baten</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Totaal Vennootschapsbelasting</b>	<b>-24.600</b>	<b>-24.400</b>	<b>-24.700</b>	<b>-24.700</b>



#### 4. Onvoorzien

In de begroting is een bedrag opgenomen voor onvoorziene lasten. Er is sprake van onvoorziene lasten wanneer deze onvoorzienbaar, onontkoombaar en onvermijdbaar zijn. Deze post is niet bedoeld om overschrijdingen op bestaande budgetten te dekken.

##### Wat mag het kosten?

Onvoorzien	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>9.4- Onvoorzien</b>	<b>0</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>
<b>Totaal Onvoorzien</b>	<b>0</b>	<b>-75.000</b>	<b>-75.000</b>	<b>-75.000</b>	<b>-75.000</b>	<b>-75.000</b>

# PARAGRAFEN

## PARAGRAAF 1 - LOKALE HEFFINGEN

In deze paragraaf treft u informatie aan over de gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen. Aan de orde komt het gemeentelijke beleid een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid, en de lokale lastendruk in vergelijking met omliggende gemeenten.

### *Algemene uitgangspunten lokale heffingen*

De uitwerking van de begroting 2023 vloeit voort uit de Kaderbrief 2022-2023. Een algemeen uitgangspunt is een stijging van 3% en/of maximaal kostendekkende tarieven.

### *Woonlasten en tarieven belastingen en heffingen*

De gemeentelijke woonlasten worden bepaald door de uitgaven van burgers aan Onroerende zaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De OZB is een gemeentelijke belasting waarbij de opbrengsten in de algemene dekkingsmiddelen terecht komen en dus vrij besteedbaar zijn. Daarnaast zijn er gebonden heffingen die volledig bestemd zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De gebonden heffingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en retributies) mogen wettelijk maximaal 100% kostendekkend zijn (lager mag ook). Dit is inclusief de toe te rekenen compensabele BTW, mutaties in voorzieningen en toe te rekenen kosten voor overhead. Albrandswaard kiest voor tarieven die 100% van de kosten dekken.

### *Algemene (beleids)ontwikkelingen*

#### *Benchmark woonlasten*

Vanaf 2020 is de macronorm vervangen door de benchmark woonlasten van de Coelo. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen, zodat hiermee door de gemeenten ten aanzien van de keuzes omtrent de ontwikkeling van de lokale lasten rekening gehouden kan worden. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning.

#### *Begrotingsregels*

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen kostenonderbouwingen voor belastingtarieven moeten zijn opgenomen. Dit geldt in het bijzonder voor de gebonden heffingen. In deze paragraaf zijn er kostenonderbouwingen opgenomen volgens het BBV-model. Deze geven inzicht in de opbouw van de geraamde baten en lasten.

Onderdeel van de begrotingsregels zijn richtlijnen voor de berekening van de overhead. De overhead wordt binnen de gemeentelijke begrotingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. In overeenstemming met de nieuwe regels met betrekking tot de berekening van de overhead en de toe te rekenen kosten conform de financiële verordening van Albrandswaard, wordt een opslag voor de kosten van overhead meegenomen in de tarievenberekening. Het jaarlijkse percentage aan toerekenbare overhead wordt berekend door de totale

overheadkosten vanuit de BAR-begroting en (deels) gemeentebegroting te delen door de overblijvende directe kosten van de BAR-begroting. Het berekende overheadpercentage per gemeente wordt vervolgens als toeslag berekend over de directe personeelslasten die specifiek aan de heffing/ het tarief zijn toe te schrijven.

### *Overzicht geraamde belastingen en heffingen*

Hierna treft u een totaal overzicht aan van in de begroting geraamde opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en de gebonden heffingen.

Gemeentelijke belastingen	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Algemene dekkingsmiddelen</b>					
Onroerende zaakbelastingen	7.317.300	<b>7.596.900</b>	7.824.800	8.059.500	8.301.400

Gebonden heffingen	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing	3.994.500	<b>3.942.500</b>	3.942.500	3.942.500	3.942.500
Rioolheffing	2.981.300	<b>3.223.900</b>	3.246.200	3.255.000	3.259.100

De geraamde opbrengsten zijn een gevolg van de tariefstelling en het aantal heffingseenheden.

### *Tarieven 2022*

#### **Onroerende zaakbelastingen**

De onroerendezaakbelasting (OZB) wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

#### Waardepeildatum

De waarde van een onroerende zaak wordt vastgesteld conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). De vastgestelde waarde geldt voor een tijdvak van één jaar en heeft als peildatum 1 januari van één jaar eerder. In 2023 zal de OZB daarom berekend worden op basis van WOZ-waarde met als waardepeildatum 1 januari 2022.

#### Opbrengst OZB

Jaarlijks ontvangen we in juli van het SVHW een raming van de heffingsmaatstaven van de verschillende belastingen en heffingen. Op basis hiervan wordt de berekening gemaakt van de opbrengsten en de tarieven voor de lokale heffingen.

Bij het bepalen van de opbrengst OZB voor de begrotingsjaren 2023 – 2026 is de opbrengstraming van 2023 gecorrigeerd met het stijgingspercentage van 3% exclusief areaaluitbreiding door nieuwbouw. De opbrengst van OZB wordt voor 2023 geraamd op €7.596.900. In deze opbrengstraming zitten de verwachte waardeontwikkeling van de WOZ inclusief areaaluitbreiding en de verwachte verminderingen op aanslagen verwerkt.

#### OZB tarieven 2023

Op basis van het voorgaande zien de tarieven OZB voor 2023 er als volgt uit.

Onroerende zaakbelastingen (als percentage van de WOZ-waarde)	2022	2023
Eigenaren woningen	0,1172%	<b>0,1038%</b>
Eigenaren niet-woningen	0,3735%	<b>0,3767%</b>
Gebruikers niet-woningen	0,2845%	<b>0,3192%</b>

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten te betalen die de gemeente Albrandswaard maakt voor het (laten) inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Voor de afvalstoffenheffing hanteren wij kostendekkende tarieven in combinatie met een planmatige inzet van de daarvoor gevormde voorzieningen.

#### Onderbouwing kostendekkende tarieven

De in de afvalstoffenheffing te dekken kosten zijn als volgt bepaald.

Afvalstoffenheffing	
Omschrijving	2023
Kosten van de activiteit vanuit de NV BAR Afvalbeheer	1.969.400
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	1.410.100
Inkomsten van de activiteit, exclusief heffingen	-512.800
<b>Netto kosten van de activiteit</b>	<b>2.866.700</b>
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Vanuit andere activiteiten toe te rekenen kosten	325.000
Overhead, inclusief omslagrente	106.000
BTW	644.800
<b>Totale kosten</b>	<b>3.942.500</b>
<b>Opbrengst afvalstoffenheffing</b>	<b>3.942.500</b>
Dekkingspercentage	100%

Op basis van kostendekkendheid zien de tarieven 2023 er ten opzichte van 2022 als volgt uit:

Afvalstoffenheffing	2022	2023
Eenpersoonshuishouden (vast tarief)	274,92	<b>252,00</b>
Meerpersoonshuishouden (vast tarief)	366,60	<b>336,00</b>
Variabel tarief per zak 60 liter	0,75	<b>0,75</b>
Variabel tarief container 240 liter	3,00	<b>3,00</b>

Het uitgangspunt van de rioolheffing is om gemeenten in staat te stellen de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave. De gemeentelijke watertaken die uit de heffing bekostigd mogen worden, zijn de taken die betrekking hebben op:

- de inzameling, de berging en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater en op de zuivering van huishoudelijk afvalwater door middel van kleinere individuele installaties voor de behandeling van afvalwater (IBA);
- de inzameling en de verdere verwerking van afvloeiend hemelwater;
- het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

De in de rioolheffing te dekken kosten zijn als volgt bepaald.

<b>Rioolheffing</b>	
<b>Omschrijving</b>	<b>2023</b>
Kosten van de activiteit vanuit de BAR-organisatie	212.700
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	1.358.600
Inkomsten van de activiteit, exclusief heffingen	-38.600
Voorziening bekleemde middelen	1.027.000
<b>Netto kosten van de activiteit</b>	<b>2.559.700</b>
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Vanuit andere activiteiten toe te rekenen kosten	306.500
Overhead, inclusief omslagrente	188.500
BTW	481.900
<b>Totale kosten</b>	<b>3.536.600</b>
<b>Opbrengst rioolheffing</b>	<b>3.223.900</b>
Dekkingspercentage	91%

De tarieven rioolheffing 2023 zien er als volgt uit:

<b>Rioolheffing</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>
Eenpersoonshuishouden	202,86	<b>220,44</b>
Meerpersoonshuishouden	270,48	<b>294,00</b>

Voor het verlenen van diensten door en/of het gebruik van de faciliteiten van de begraafplaatsen in Rhooen en Poortugaal worden rechten geheven voor onder andere begraven, onderhoudsrechten en andere lijkbezorgingsrechten.

De in de lijkbezorgingsrechten te dekken kosten zijn als volgt bepaald.

<b>Lijkbezorgingsrechten</b>	
<b>Omschrijving</b>	<b>2023</b>
Kosten van de activiteit vanuit de BAR-organisatie	196.200
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	290.500
<b>Netto kosten van de activiteit</b>	<b>486.700</b>
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead, inclusief omslagrente	164.500
<b>Totale kosten</b>	<b>651.200</b>
<b>Opbrengst lijkbezorgingsrechten</b>	<b>214.400</b>
Dekkingspercentage	33%

### Tarieven lijkbezorging

<b>Lijkbezorging</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>
Particulier graf in Poortugaal (1 diep) voor een periode van 20 jaar	1.710	1.760
Particulier dubbel graf in Poortugaal (1 diep) voor een periode van 20 jaar	3.415	3.515
Particulier graf in Rhooon (2 diep) voor een periode van 20 jaar	2.800	2.885
Begraafkosten (personen vanaf 18 jaar)	1.325	1.365
Afkoop van verplichte onderhoudskosten 1 diep (20 jaar)	875	900

De algemene verhoging als gevolg van prijsindexering van de overige gemeentelijke heffingen bedraagt in beginsel 3% met dien verstande dat de opbrengst maximaal kostendekkend mogen zijn.

### Leges

Voor producten en diensten die de gemeente aan burgers, bedrijven en anderen verleent, worden leges in rekening gebracht. De belangrijkste hiervan zijn de leges voor burgerzaken (paspoort, rijbewijs, huwelijksvoltrekking, enz.), aanvraag APV-vergunningen en omgevingsvergunningen. Bij de bepaling van de hoogte van de legestarieven wordt gekeken naar de kostendekkendheid.

De leges worden geheven voor verstrekte diensten en producten. Een aantal tarieven van leges zijn wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor paspoorten, aanwezigheidsvergunning speelautomaten of bijvoorbeeld een uittreksel Burgerlijke stand. Voor het overige geldt ook hier dat de tarieven van leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Volgens de gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Het is mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Daarmee wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden.

De kosten en opbrengsten van de leges zien er als volgt uit:

<b>Leges</b>						
<b>Hoofdstuk/Paragraaf</b>	<b>Kosten taakveld</b>	<b>Overhead</b>	<b>BTW</b>	<b>Lasten</b>	<b>Baten</b>	<b>Dekking</b>
<b>1. Algemene dienstverlening</b>						
1.1. Burgerlijke stand	41.928	11.263	118	53.309	12.171	23%
1.2. Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	119.992	44.620	469	165.081	135.756	82%
1.3. Rijbewijzen	79.428	44.207	464	124.100	97.869	79%
1.4. Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	27.946	16.771	176	44.893	144	0%
1.5. Bestuursstukken	-	-	-	-	-	
1.6. Vastgoedinformatie	-	-	-	-	-	
1.7. Overige publiekszaken	59.167	6.664	70	65.901	54.379	83%
1.8. Gemeentearchief	-	-	-	-	-	
1.9. Bijzondere wetten	11.487	10.338	109	21.933	1.373	6%
1.10. Diversen	-	-	-	-	-	
<b>Totaal Algemene Dienstverlening</b>	<b>339.900</b>	<b>133.900</b>	<b>1.400</b>	<b>475.200</b>	<b>301.700</b>	<b>63%</b>
<b>Hoofdstuk/Paragraaf</b>	<b>Kosten taakveld</b>	<b>Overhead</b>	<b>BTW</b>	<b>Lasten</b>	<b>Baten</b>	<b>Dekking</b>
<b>2. Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet</b>						
2.1. Begripsomschrijving	-	-	-	-	-	
2.2. Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	-	-	-	-	-	
2.3. Omgevingsvergunning	480.158	332.354	3.490	816.002	475.404	58%
2.4. Verminderingen	-	-	-	-	-	
2.5. Teruggaaf	-	-	-	-	-	
2.6. Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	-	-	-	-	-	
2.7. Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	-	-	-	-	-	
2.8. Ontheffing geluidhinder bouwen en slopen	-	-	-	-	-	
2.9. Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	-	-	-	-	-	
<b>Totaal Algemene Dienstverlening ihkv Omgevingswet</b>	<b>480.158</b>	<b>332.354</b>	<b>3.490</b>	<b>816.002</b>	<b>475.404</b>	<b>58%</b>
<b>Hoofdstuk/Paragraaf</b>	<b>Kosten taakveld</b>	<b>Overhead</b>	<b>BTW</b>	<b>Lasten</b>	<b>Baten</b>	<b>Dekking</b>
<b>3. Diensten waarop de Europese dienstenrichtlijn van toepassing is</b>						
3.1. Horeca	37.686	32.079	337	70.102	2.512	4%
3.2. Organiseren evenement of markt	65.027	58.524	615	124.165	0	0%
3.3. Sexbedrijven	893	803	8	1.705	0	0%
3.4. Standplaatsen	49.640	41.984	441	92.065	665	1%
3.5. Winkeltijdenwet	7.011	6.309	66	13.386	15.133	113%
3.6. Landelijke Register Kinderopvang	4.464	4.017	42	8.523	1.256	15%
3.7. In dit hoofdstuk niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	5.150	4.017	42	9.210	1.024	11%
<b>Totaal Dienstverlening Europese Richtlijn</b>	<b>169.900</b>	<b>147.700</b>	<b>1.600</b>	<b>319.200</b>	<b>20.600</b>	<b>6%</b>
<b>KOSTENDEKKING LEGES TOTALE TARIEVENTABEL</b>	<b>989.958</b>	<b>613.954</b>	<b>6.490</b>	<b>1.610.402</b>	<b>797.704</b>	<b>50%</b>

### *Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid*

Indien de belastingplichtige niet, of slechts met veel moeite, de aanslag kan betalen, kan deze onder wettelijk vastgestelde voorwaarden in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. De kwijtscheldingen lopen via het SVHW. De kwijtscheldingen hebben betrekking op de afvalstoffenheffing en rioolheffing. De kosten van verleende kwijtscheldingen worden doorberekend in de tarieven van de betreffende heffingssoorten.

In de begroting 2023 zijn de volgende bedragen voor kwijtschelding opgenomen.

Kwijtschelding	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing	98.600	98.600	98.600	98.600	98.600
Rioolheffing	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
<b>Totaal</b>	<b>198.600</b>	<b>198.600</b>	<b>198.600</b>	<b>198.600</b>	<b>198.600</b>

## Overzicht belastingdruk

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk. Hierna worden de woonlasten inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving	2021	2022	2023	Afwijking	
+ = stijging en - = daling van lasten				Absoluut	In %
<b>A: Éénpersoonshuishouding met een huurwoning</b>					
Rioolgebruik	€ 202,86	€ 202,86	€ 220,44	€ 17,58	9%
Afval**	€ 260,40	€ 274,92	€ 240,36	-€ 34,56	-13%
Totaal	€ 463,26	€ 477,78	€ 460,80	-€ 16,98	-4%
<b>B1: Meerpersoonshuishouding met een huurwoning</b>					
Rioolgebruik	€ 270,48	€ 270,48	€ 294,00	€ 23,52	9%
Afval (tweepersoons)**	€ 347,28	€ 366,60	€ 320,52	-€ 46,08	-13%
Totaal	€ 617,76	€ 637,08	€ 614,52	-€ 22,56	-4%
<b>B2: Meerpersoonshuishouding met een huurwoning</b>					
Rioolgebruik	€ 270,48	€ 270,48	€ 294,00	€ 23,52	9%
Afval (meerpersoons)**	€ 347,28	€ 366,60	€ 384,60	€ 18,00	5%
Totaal	€ 617,76	€ 637,08	€ 678,60	€ 41,52	7%
<b>C: Éénpersoonshuishouding met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 332.000*</b>					
Rioolgebruik	€ 202,86	€ 202,86	€ 220,44	€ 17,58	9%
Afval**	€ 260,40	€ 274,92	€ 240,36	-€ 34,56	-13%
OZB-eigendom	€ 389,69	€ 365,66	€ 344,62	-€ 21,04	-6%
Totaal	€ 852,95	€ 843,44	€ 805,42	-€ 38,02	-5%
<b>D1: Meerpersoonshuishouding met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 332.000*</b>					
Rioolgebruik	€ 270,48	€ 270,48	€ 294,00	€ 23,52	9%
Afval (tweepersoons)**	€ 347,28	€ 347,28	€ 320,52	-€ 26,76	-8%
OZB-eigendom	€ 389,69	€ 365,66	€ 344,62	-€ 21,04	-6%
Totaal	€ 1.007,45	€ 983,42	€ 959,14	-€ 24,28	-2%
<b>D2: Meerpersoonshuishouding met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 332.000*</b>					
Rioolgebruik	€ 270,48	€ 270,48	€ 294,00	€ 23,52	9%
Afval (meerpersoons)**	€ 347,28	€ 366,60	€ 384,60	€ 18,00	5%
OZB-eigendom	€ 389,69	€ 365,66	€ 344,62	-€ 21,04	-6%
Totaal	€ 1.007,45	€ 1.002,74	€ 1.023,22	€ 20,48	2%

\*Gemiddelde WOZ-waarde woning in 2022 volgens Waarderingskamer.

\*\* Bovenop dit tarief komt het variabel tarief per aanbidding/lediging per zak á € 0,75 of per container á € 3,00.

## Albrandswaard ten opzichte van buurgemeenten

Om de absolute woonlasten te kunnen vergelijken wordt gebruik gemaakt van de woonlasten van deze gemeenten van 2022 ten opzichte van 2021. Hiermee wordt inzicht gegeven in de

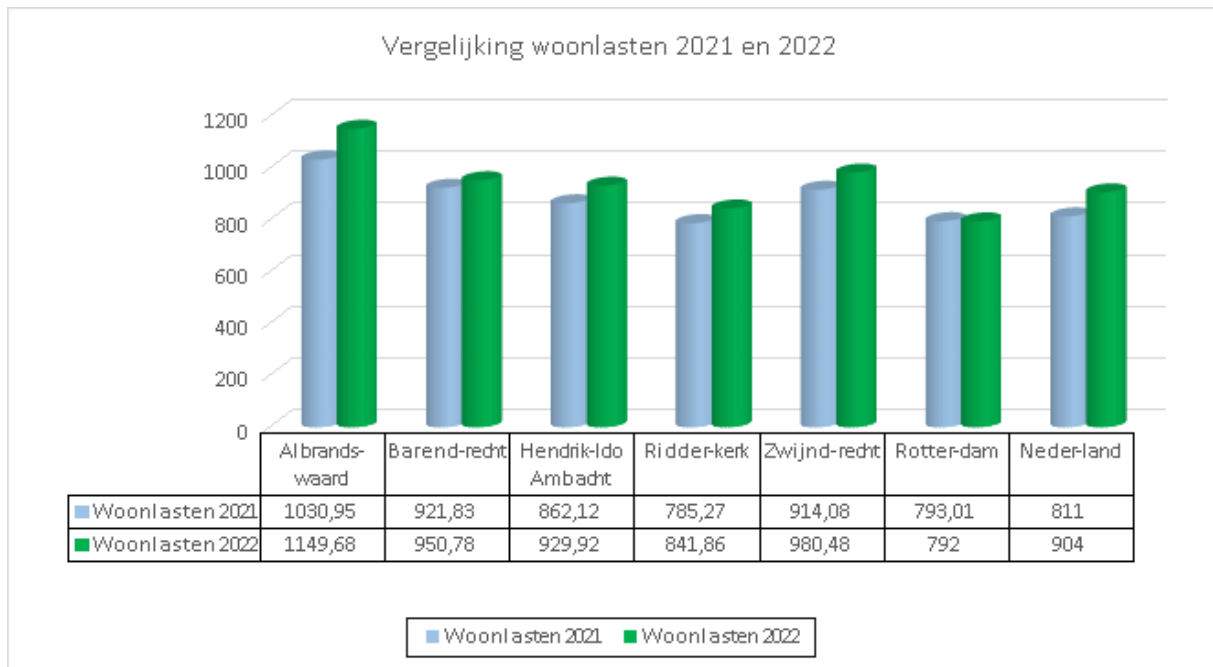


ontwikkeling van de woonlasten. Er is hierbij uitgegaan van de woonlasten van een gezin met een koopwoning van gemiddelde WOZ waarde. Daarnaast is een overzicht gegeven van de geldende tarieven (2022) van gemeentelijke belastingen van deze gemeenten.

tarieven per gemeenten 2022						
	afvalstoffen-heffing	rioolheffing	OZB-tarief	gem. woning-waarde	woonlasten*	
Albrandswaard	383	270	0,1172%	332.000	1.150	
Barendrecht	337	188	0,1016%	337.000	951	
Ridderkerk	328	186	0,0985%	258.000	842	
Zwijndrecht	373	306	0,0957%	236.000	980	
Hendrik-Ido-Ambacht	374	191	0,0974%	307.000	930	

\* Coelo-Atlas 2022

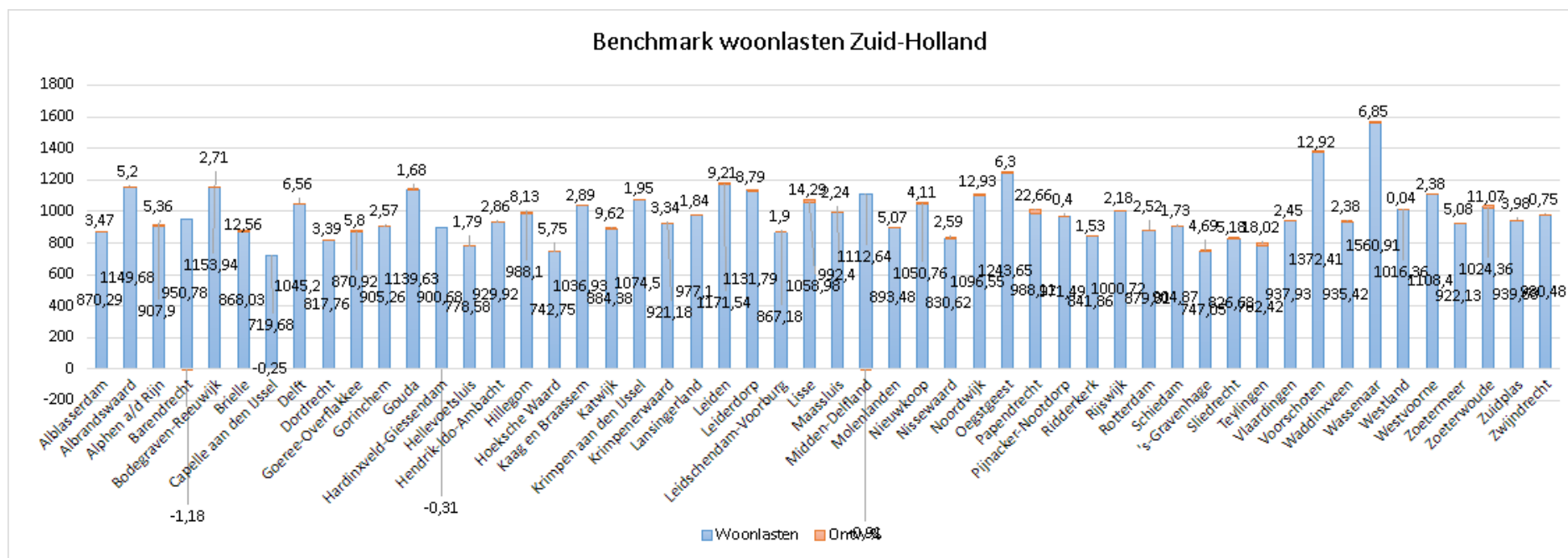
### Vergelijking woonlasten 2021 en 2022



Bron: Coelo-Atlas van de lokale lasten 2021 en 2022

## Benchmark woonlasten Provincie Zuid-Holland (Coelo 2022)

De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting.



## PARAGRAAF 2 - WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

### *Aanleiding en achtergrond*

De Gemeente Albrandswaard voert actief beleid op de beheersing van de risico's die de gemeente loopt. Door een scherp inzicht in de actuele risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Ook wordt gekeken naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Deze buffer is het weerstandsvermogen.

In deze paragraaf wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente herijking/inventarisatie van risico's en maatregelen. Op basis van de geïnventariseerde risico's en de beschikbare financiële middelen (weerstandscapaciteit) is het weerstandsvermogen berekend.

### *Risicoprofiel concern Albrandswaard*

Om de risico's van Gemeente Albrandswaard in kaart te brengen is in samenwerking met het regieteam Albrandswaard en de GR BAR-organisatie een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld.

Omdat binnen de GR BAR-organisatie het grootste deel van de producten en diensten wordt geleverd voor de drie gemeenten en de GR BAR-organisatie zelf geen algemene reserve kent, dient de benodigde weerstandscapaciteit middels de afgesproken verdeelsleutel opgevangen te worden door de deelnemende BAR gemeenten.

In de gemeentelijke top 10 ziet u de verzameling aan BAR risico's terug als één geconsolideerd risico met als percentage 100%.

Alle risico's worden 2 maal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's.

Alle onzekerheden dan wel risico's die niet in de begroting (kunnen) worden opgenomen worden vanaf het moment dat zij kwantificeerbaar zijn opgenomen in het risicoprofiel.

### *Actuele ontwikkelingen*

#### *Risico decentralisaties*

De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond werkt met ingang van 2023 niet meer met het vlaktaks model. Vanaf de begroting 2023 wordt als kosten verdeelmethode voor de zorglasten gekozen voor een lastenraming die eenvoudiger en transparanter is en bijdraagt aan een realistischer raming. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gewenste verschuiving van gezamenlijke regionale anticipatie op onbekende risico's (Decentralisaties, 2014) naar individuele gemeentelijke verantwoordelijkheid voor en sturing op de jeugdhulpinzet (Regiovisie, 2023). Vanuit de ervaringen die komende periode worden opgedaan kan de risicobeheersing sterk worden verbeterd en het opgenomen risico veel scherper worden ingeschat.

#### *Corona*

Ten tijde van het opstellen van dit profiel zijn de maatregelen nagenoeg volledig afgeschaald geweest maar worden in de zorg voorzichtig weer maatregelen geactiveerd. Door het aantal besmettingen en ziekenhuisopnames wordt er rekening gehouden met overbelasting door

schaarste van personeel na de zomer. Nieuwe pieken worden voorspeld in de herfst doorlopend tot aan het voorjaar van 2023. De scenario's die hier bij worden geschetst zijn wel milder van toon qua geschetste gevolgen en maatregelen. We zien dat de hieraan gekoppelde financiële risico's m.b.t. corona nog steeds stevig zijn, maar substantieel lijken af te nemen ten opzichte van de afgelopen jaren.

### De oorlog in Oekraïne

De aanhoudende oorlog heeft in toenemende mate gevolgen voor de gemeente. Het realiseren van opvang en huisvesting voor de korte en langere termijn kunnen voor een grotere toename van benodigde weerstandscapaciteit gaan zorgen. Er gaat ambtelijke capaciteit naar de opvang en begeleiding van vluchtelingen en de administratieve organisatie hieromtrent. Aan de opvangtaak van de gemeente zijn vergoedingen gekoppeld. Vooralsnog geldt de insteek dat de gemeente geen financiële schade op mag lopen door de taken die hierin zijn ontstaan. We houden er rekening mee dat de kans op financiële schade als gevolg van de oorlog wel degelijk aanwezig is en toe zal nemen met het aanhouden er van.

### Sterk stijgende energieprijzen, hoge inflatie

Onder andere door de oorlog en de sancties die het Westen oplegt aan Rusland blijven de prijzen van allerlei producten stijgen. Niet alleen van gas, olie en benzine, maar ook van voedingsmiddelen, ruwe grondstoffen en bouwmaterialen blijven de prijzen stijgen. Dit zorgt ervoor dat de inflatie flink is gestegen en rond de 10 procent ligt. De koopkracht neemt zo snel af dat het voor veel huishoudens problemen op kan gaan leveren. Bouw- en onderhoudskosten lopen eveneens hard op.

### Schuldhelpverlening, bijzondere bijstand

Een groeiende groep inwoners en ondernemers zal naar verwachting een beroep gaan doen op ondersteuning bij het voorkomen/beperken van schulden en/of faillissement. De groep huishoudens die het risico loopt de vaste lasten niet meer te kunnen betalen neemt toe en dit beperkt zich niet tot alleen de lage inkomens.

### Oplopende kosten bedrijfsvoering

Zoals eerder aangegeven versterken diverse ontwikkelingen elkaar momenteel. De capaciteit die nu op de aan crisis gerelateerde activiteiten wordt ingezet levert elders gebrek aan capaciteit op. Er is sprake van hoger ziekteverzuim onder gemeenteambtenaren, extra uitgaven op inhuur, hogere werkdruk. Er is sprake van een krappe arbeidsmarkt. Het werven van goed personeel wordt steeds lastiger en duurder. Vrijwillig ontslag kan een vlucht nemen en een toenemend risico gaan vormen omdat de vraag in de arbeidsmarkt groot is en de lokale overheid een lastige concurrentiepositie heeft.

### ICT/ Informatiebeveiliging

De bescherming van alle gevoelige informatie en het aanbieden van moderne en veilige digitale product- en dienstverlening ontkomt ook niet aan oplopende kosten van noodzakelijk onderhoud, beheer en doorontwikkeling. De kosten voor ICT en informatiebeveiliging lopen de laatste jaren sneller op. De gemiddelde kosten per inwoner lopen sterk op. Dit heeft alles te maken met de toenemende eisen die noodzakelijkerwijs worden opgelegd. Het verschil tussen de investering die werkelijk wordt gedaan en wat er gemiddeld nodig is vormt een belangrijke indicatie voor de risico-inschatting. De gemeente krijgt steeds meer last van bovengenoemde ontwikkelingen als het gaat om het assetmanagement (beheer en onderhoud van gemeentelijke eigendommen zoals gebouwen, gemalen etc.). Bouw- en onderhoudsbedrijven hebben veel werk terwijl personeel schaars is en grondstoffen en

bouw materiaal veel duurder worden. Dit kan gaan zorgen voor vertraging en oplopende prijzen in het onderhoud voor de gemeente.

### Verbonden partijen

Risico's van bijna alle risicodragende verbonden partijen worden in de loop van 2022 en 2023, in één cluster samengevoegd gerelateerd aan paragraaf verbonden partijen. Voor de verbonden partijen wordt één risicoprofiel opgesteld waarop een risicosimulatie wordt uitgevoerd. Op dit moment komt dit clusterrisico niet terug in de top 10. Uitzondering hierop vormt nu nog de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond welke nu nog onderdeel is van het cluster decentralisaties, welke wel prominent aanwezig is in de top 10.

### Risico's

In onderstaand overzicht staan de 10 belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben op de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Belangrijkste financiële risico's						
Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financiële gevolgen	Invloed
R1441	Reserve grondbedrijf (MPO) is niet toereikend.	Geld - Bijstorting uit Algemene reserve door tekort in exploitatiejaar.	Sturing m.b.v. MPO-t.	50%	Max. € 3.000.000	25,78%
R532	Risico's taakuitvoering GR-BAR.	Geld - (Tijdelijk)extra (frictie)kosten/uren/ inhuur personeel.	Risicobewust handelen binnen BAR.	100% (BAR)	Max. € 598.000	11,34%
R1401	Risicocluster tekorten uitvoering gedecentraliseerde taken sociaal domein.	Geld - Opgenomen risico's 3D's in GR-BAR.	Continue sturing op processen.	100% (BAR)	Max. € 750.000	9,85%
R1440	Risicocluster uitvoering wet- en regelgeving beveiliging data/informatie/gegevens/privacy.	Geld - financieel, juridische aansprakelijkheid.	Goede implementatie en uitvoering van de Wetgeving.	75%	Max. € 500.000	8,29%
R1444	Bijdrage aan het ondergronds brengen van hoogspanningsleidingen/elektrificatiekabels conform Rijksregeling.	Geld – financieel.	Planning nog onduidelijk als ook de definitieve Rijksbijdrage.	30%	Max. € 1.300.000	6,63%
R501	Algemene Uitkering wordt lopende het begrotingsjaar lager i.c.m. koppeling Rijksuitgaven en verwerking aanvullende kortingen.	Geld – financieel.	Goede interpretatie van circulaires. Voorzichtig begroten van inkomsten Algemene Uitkering.	30%	Max. € 1.000.000	5,14%
R1550	Corona risicodekking AW	Geld – financieel.	Diverse processen sturing.	75%	Max. € 283.000	4,54%
R1442	Oplopende kosten in (wegen)bouwsector door stijgende conjunctuur(schaarste).	Geld – financieel.	Rekening houden met onvoorziene extra kosten bij ramingen en offertes.	50%	Max. € 500.000	4,29%
R1552	Integraal huisvestingsplan Onderwijs.	Geld – Onzekerheid hoeveel aan extra (tijdelijke) investeringen nodig zijn, ondanks opstelling integraal en strategisch Plan.	Uitwerking plan en planning; goede investeringsbegroting hiervoor opstellen.	50%	Max. € 500.000	4,26%
R1555	Onvoldoende woonruimte beschikbaar voor tijdelijke huisvesting statushouders en vluchtelingen.	Geld – Verhuurders vragen hoge huur. Woonruimte moet plotseling snel nieuw gebouwd worden.	Goede planning en communicatie met alle betrokken partijen.	30%	Max. € 500.000	2,55%

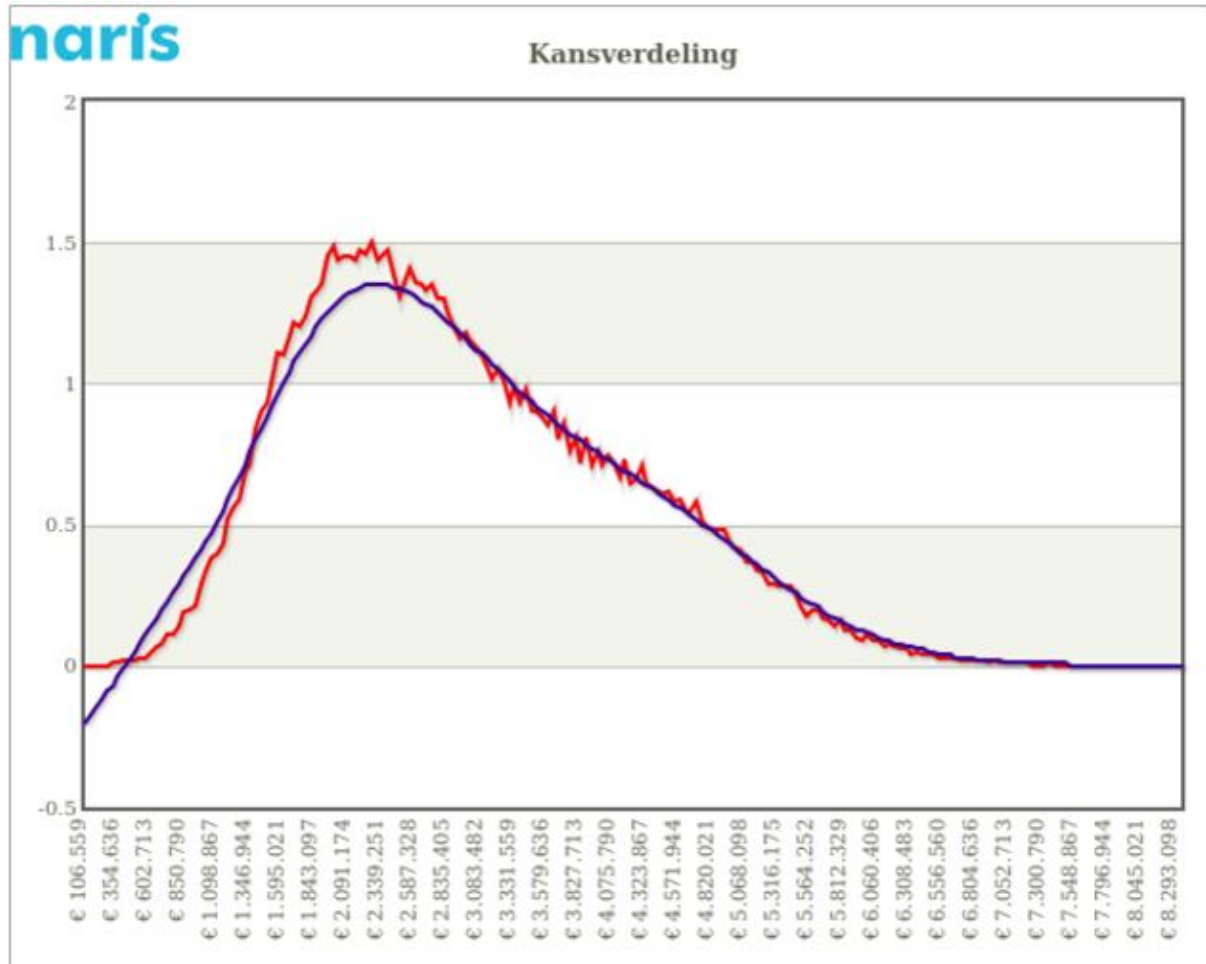
Totaal van alle risico's: €8.931.000

Het overzicht toont risico's die incidenteel schade op kunnen leveren met daarbij het maximale financiële gevolg. De onderstaande tabel geeft aan hoe groot de kans is in lengte van tijd.

Kwantiteit	Referentiebeelden	Kans klasse	Toelichting kansklasse
10%	<0 of 1 keer per 10 jaar	1	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
30%	1 keer per 5-10 jaar	2	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het niet waarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
50%	1 keer per 2-5 jaar	3	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.
70%	1 keer per 1-2 jaar	4	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in de komende jaar zullen voordoen.
90%	1 keer per jaar of >	5	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich in de komende jaar zullen voordoen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is omdat de risico's nooit allemaal tegelijk en in hun maximale omvang zullen optreden.

Onderstaande figuur en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.



Uit de simulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's van Albrandswaard kunnen worden afgedekt met een bedrag van **€ 4.695.566 (benodigde weerstandscapaciteit)**.

Benodigde weerstands- capaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
10%	€ 1.514.845
25%	€ 2.000.030
50%	€ 2.416.884
75%	€ 3.765.508
<b>90%</b>	<b>€ 4.695.566</b>
95%	€ 5.164.977

## Risicoprofiel grondbedrijf

Voor het berekenen van het risicoprofiel voor het grondbedrijf wordt aangesloten bij het Meerjaren Perspectief Ontwikkelprojecten (MPO) 2022 (specificaties in hoofdstuk 4). Voor het grondbedrijf wordt het risicoprofiel niet gesimuleerd, maar wordt de kans van optreden maal het effect van optreden opgenomen. Hierbij is rekening gehouden of het gewaardeerde risico binnen het resultaat van het project opgevangen kan worden. Wanneer dit niet het geval is, heeft dit een effect op het risicoprofiel.

Project	MPO 2022 Risico's (ongewogen en gesaldeerd)	MPO 2021 Risico's (ongewogen en gesaldeerd)	MPO 2022 Risico's (gewogen en gesaldeerd)	MPO 2021 Risico's (gewogen en gesaldeerd)	Vershil	Op te vangen in grondexploitatie	Niet op te vangen in grondexploitatie
			A	B	C=A-B	D	E=D-A
<b>Verliesgevend</b>							
Spui	-919.500	-1.060.000	-304.800	-358.000	53.200	0	-304.800
Polder Albrandswaard	-220.000	-220.000	-86.000	-86.000	0	0	-86.000
<i>Subtotaal</i>	<i>-1.139.500</i>	<i>-1.280.000</i>	<i>-390.800</i>	<i>-444.000</i>	<i>53.200</i>	<i>0</i>	<i>-390.800</i>
<b>Winstgevend</b>							
Binnenland	-2.100.000	-2.100.000	-650.000	-650.000	0	0	-650.000
Portland							
Overhoeken III							
<i>Subtotaal</i>	<i>-2.100.000</i>	<i>-2.100.000</i>	<i>-650.000</i>	<i>-650.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-650.000</i>
<b>TOTAAL</b>	<b>-3.239.500</b>	<b>-3.380.000</b>	<b>-1.040.800</b>	<b>-1.094.000</b>	<b>53.200</b>	<b>0</b>	<b>-1.040.800</b>

Voor het grondbedrijf Albrandswaard kunnen op basis van bovenstaande doorrekening alle risico's worden afgedekt met een totaalbedrag van **€ 1.040.800** (benodigde weerstandscapaciteit).

## Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Albrandswaard bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2023	
Weerstandsonderdelen	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 12.774.385
Reserve MPO	€ 1.746.000
Reserve Sociaal domein	€ 1.726.900
<b>Beschikbare weerstandscapaciteit</b>	<b>€ 16.247.285</b>

## Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de

risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Risico's	Weerstandscapaciteit
Bedrijfsproces	Algemene reserve
Financieel	Reserve MPO
Imago/politiek	Reserve Sociaal domein
Informatie/strategie	
Juridisch/aansprakelijkheid	
Letsel/veiligheid	
Materieel	
Milieu	
Personeel/Arbo	
Product	
<b>Weerstandvermogen</b>	

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{0}{(\text{€ } 4.695.566 + \text{€ } 1.040.800) = \text{€ } 5.736.366} = \frac{\text{€ } 16.247.285}{0} = 2,83$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van Albrandswaard valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

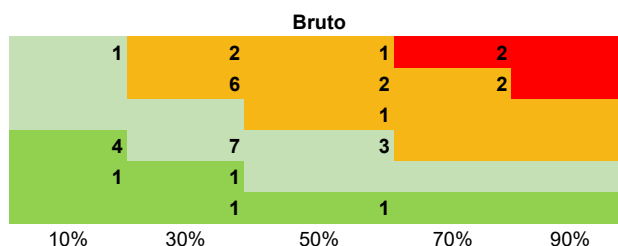
### Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn kunnen geplaatst worden in een risicokaart. Deze kaart toont in één oogopslag de spreiding van de risico's. Er wordt een onderscheid gemaakt in het bruto en netto risico. Het bruto risico geeft de situatie weer voordat er maatregelen zijn getroffen. Het netto risico geeft het resultaat na het nemen van maatregelen.



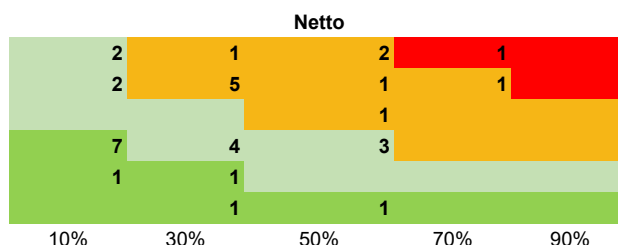
## Geld

x > € 500.000  
€ 250.000 < x < € 500.000  
€ 100.000 < x < € 250.000  
€ 25.000 < x < € 100.000  
x < € 25.000  
Geen geldgevolgen



## Geld

x > € 500.000  
€ 250.000 < x < € 500.000  
€ 100.000 < x < € 250.000  
€ 25.000 < x < € 100.000  
x < € 25.000  
Geen geldgevolgen



## Kengetallen

In dit onderdeel kengetallen geven wij duiding aan onze financiële positie voor de onze begroting 2023 met haar meerjarenperspectief. Om een goed beeld te krijgen van de financiële positie kijken wij naar de ontwikkelingen aan de hand van een aantal belangrijke financiële kengetallen. Per kengetal geven wij de trend weer en de betekenis ervan voor onze financiële positie. Is de trend bijvoorbeeld risicovol, gunstig, of is het een directe dreiging voor de financiële gezondheid van onze gemeente? Ze hebben geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht. Het reëel en structureel sluitend zijn van de begroting blijft het bepalende criterium.

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1a. Netto schuldquote	55,8%	61,0%	47,6%	42,3%	34,8%	27,6%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	53,4%	58,6%	45,2%	40,0%	32,4%	25,1%
2. Solvabiliteitsratio	35,0%	35,0%	37,7%	41,8%	47,1%	51,3%
3. Grondexploitatie	8,3%	4,7%	-2,9%	-1,2%	0,4%	0,4%
4. Structurele exploitatieruimte	-0,6%	0,4%	2,9%	5,2%	7,9%	6,1%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	127,2%	137,0%	121,6%	121,6%	121,6%	121,6%

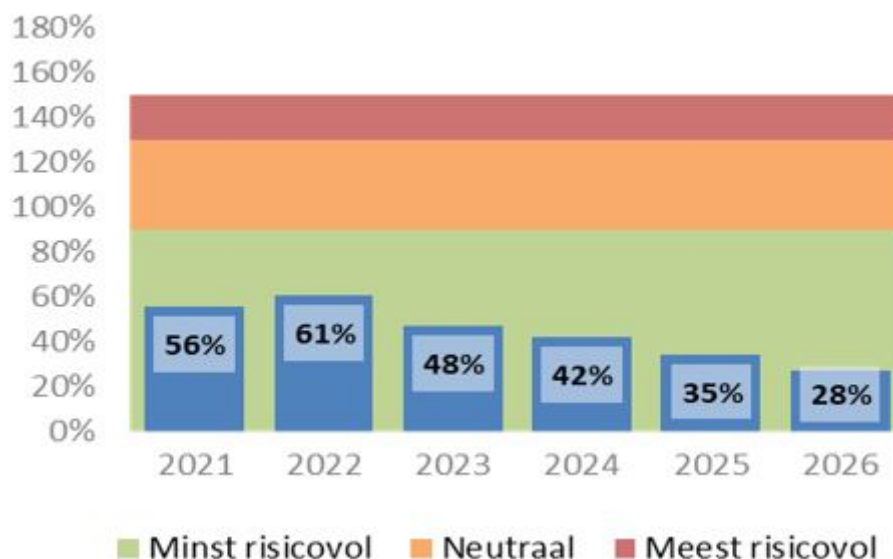
De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in 3 categorieën die aansluiten bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden (2016). Categorie A is het minst risicovol en C het meest risicovol.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

### Schuldquote

Een graadmeter voor de financiële positie is de omvang van onze schuldverplichtingen in relatie tot onze opbrengsten, oftewel de schuldquote. Onderstaande grafiek illustreert deze ontwikkeling.

#### 1a. Netto schuldquote



Onze schulden zijn toegenomen afgelopen jaren. De gemeente heeft behoorlijk geïnvesteerd. Ondanks het economisch hoogtij wat we hebben gehad, vielen de structurele opbrengsten, onder andere vanuit het gemeentefonds, tegen de afgelopen jaren. Gedane en toekomstige besluiten omtrent de besteding van gelden, en eventuele nieuwe investeringen zullen hun effect hebben op de schuldquote. Ondanks de positieve ontwikkeling, blijven er altijd risico's. Dat rentestanden in de nabije toekomst toch sneller oplopen dan verwacht of er grotere nadelige ontwikkelingen zijn rondom het gemeentefonds.

### Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan welke gedeelte van je bezit met eigen vermogen is gefinancierd. Een woning bijvoorbeeld, deze is voor 80% gefinancierd bij de bank en 20% betaald met eigen spaargeld. In dit geval is de solvabiliteit 20%. Onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van dit kengetal voor onze gemeente.

## 2. Solvabiliteitsratio



Albrandswaard heeft een stabiele vermogenspositie, die de afgelopen jaren licht af nam. Grote investeringen / nieuwe bezittingen moesten worden gefinancierd. De opbrengst van de aandelen van Eneco heeft een verbetering laten zien. Keuzes omtrent de besteding van deze gelden hebben hun effect op de solvabiliteit.

Alsmede eventuele toekomstige grote investeringen.

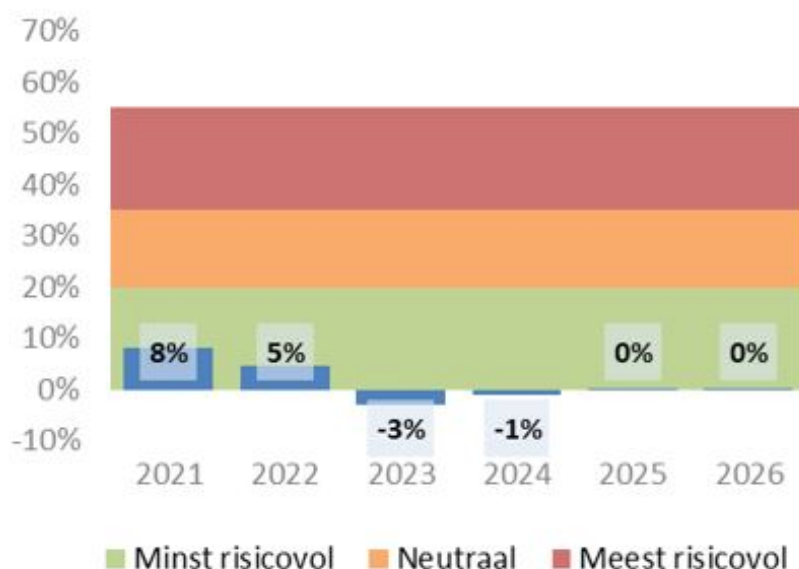
De economie heeft een cyclisch karakter. Financiële tegenvallers zijn niet altijd goed te voorspellen. Door huidige risico's die nog niet helemaal inzichtelijk zijn, bestaat ook minder zekerheid over de haalbaarheid van verwachte exploitatieresultaten en de groei van vermogen.

Dit is ook meegenomen in de meerjarenraming. Gelet op de schaalgrootte (omzet) van Albrandswaard zijn wij kwetsbaar. Als een financieel risico zich manifesteert kan dat grote impact hebben op de stand van onze algemene reserve. Het is goed de solvabiliteit te blijven volgen, zodat bij een economisch minder goede periode er tijdig onderbouwde afwegingen gemaakt kunnen worden tussen inhoud en financiën.

### Grondexploitaties

Afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Bij grondexploitaties volgen de inkomsten altijd pas na de uitgaven. Bijvoorbeeld voor een nieuw woningbouwproject moet de grond eerst gekocht en bouwrijp gemaakt worden voordat het weer verkocht kan worden. De financiering voor grondaankopen en bouwrijp maken leiden normaal gesproken (tijdelijk) tot hogere schulden. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de (financiële) waardes van onze grondposities ten opzichte van de totale opbrengsten (exclusief reservemutaties). Daarbij geldt dat hoe lager de (boek)waardes van onze grondposities (exploitaties) zijn in vergelijking met de totale opbrengsten, des te minder financiële risico's wij lopen. Als de waardes van de grondposities namelijk laag liggen hoeven de (grond)verkoop minder op te leveren om investeringen uit het verleden terug te verdienen.

### 3. Grondexploitatie



Onze positie is sterk verbeterd de afgelopen jaren en de prognoses zijn goed, zoals eerder verwacht. De grafiek laat zien dat we onder de signaalgrens van 20% blijven.

De realisatie van sociale woningbouw (in combinatie met woningbouw in de vrije marktsector) blijft een belangrijk speerpunt. Een speerpunt met impact op de financiële kengetallen.

Nieuwe plannen en exploitaties zullen om investeringen en financiering vragen, en dat geeft inherente risico's bij het terug verdienen. Met mogelijk risico dat de lijn omhoog schiet.

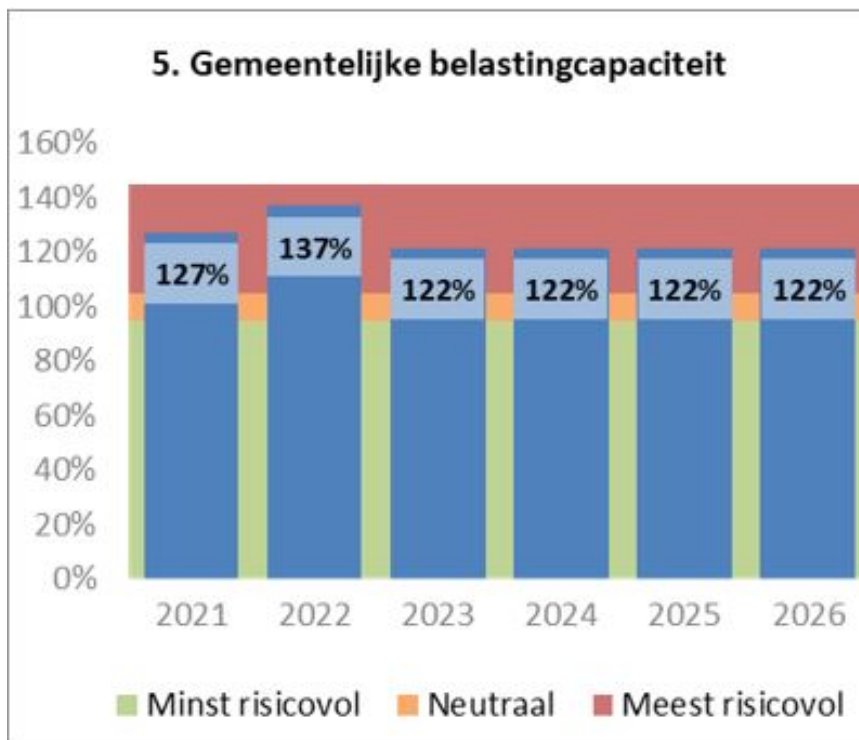
#### Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De signaalgrens is daarom om ook 0%. Wanneer het cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te kunnen blijven dragen. In de toekomst zullen er dan opbrengststijgingen of ombuigingen gerealiseerd moeten worden.

Het kengetal laat zien dat de structurele inkomsten, de onzekerheid hieromtrent en het onstabiele karakter, zijn invloed heeft. Alsmede de opgaven die we op ons af zien komen. Hierdoor zien we het kengetal onder de signaalgrens komen. Het is nodig om kritisch te blijven kijken naar hoe structurele lasten in evenwicht kunnen blijven met structurele baten.

#### Gemeentelijke belastingcapaciteit

De gemeentelijke belastingcapaciteit geeft de gemiddelde woonlasten van een inwoner van Albrandswaard weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder woonlasten wordt hier bedoeld de rioolheffing, afvalstoffenheffing en onroerende zaakbelasting (ozb).



De inwoner van Albrandswaard betaalt hogere woonlasten dan de gemiddelde Nederlander. Dit betekent echter niet dat wij als gemeente meer financiële ruimte hebben dan 'de gemiddelde gemeente'. De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn namelijk financieel gesloten systemen. De baten uit deze heffingen mogen alleen besteed worden aan de bekostiging van de riolering en de reiniging. Deze kosten kunnen hoger liggen dan gemiddeld door bijvoorbeeld de aard van de grond, oppervlakte en omgevingsfactoren. Om de lasten voor de inwoner niet onnodig te laten stijgen is het daarom van belang om bedrijfsmiddelen doelmatig in te zetten en/of innovatieve, kostenbesparende maatregelen te nemen. Ook al zien we de kosten op deze gebieden sterk toenemen, wordt hierbij ook lastenverlichting afgewogen met de inhoudelijke mogelijkheden. We zien een verbetering van de belastingcapaciteit voor de inwoner van Albrandswaard. Deels doordat de gemiddelde landelijke woonlasten meer zijn gestegen t.o.v. de stijging van woonlasten in Albrandswaard. De relatieve hoge gemeentelijke belastingen zijn, gelet op het voorzieningenniveau, veranderingen in andere inkomsten en toenemende kosten nodig om tot een sluitende begroting te kunnen komen.

#### *Conclusie over huidig risicoprofiel*

In de voorgaande onderdelen is een relatie gelegd tussen het risicoprofiel van de gemeente en het benodigde weerstandsvermogen. Onze organisatie valt in klasse A (waarderingcijfer); een weerstandsvermogen dat uitstekend is. We kunnen derhalve stellen dat de organisatie er financieel goed voor staat.

Investerings, de fluctuerende algemene uitkering en risico's hebben een negatieve uitwerking op enkele kengetallen. Daar tegenover staan ook positieve uitwerkingen. O.a. door de verkoop van de aandelen van Eneco en keuzes hieromtrent de afgelopen periodes. Ook hebben we nog te maken met lage rentes. Het is noodzakelijk de kengetallen in de gaten te houden en financieel gezond te blijven door tijdig afwegingen en keuzes te maken indien nodig. Met name ook bij grote investeringen.

De komende jaren moeten we ook blijven vasthouden aan een structureel sluitende begroting op basis van reële ramingen.

## PARAGRAAF 3 - FINANCIERING

In deze paragraaf beschrijven we de plannen en acties op het gebied van liquiditeitsbeheer, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's voor de jaren 2023 tot en met 2026. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van deze paragraaf, gaan we ook in op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie. In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op:

- Wettelijke kaders en treasurystatuut
- Rentevisie en rentebeleid
- Renterisicobeheer
- Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte
- Uitzettingen
- Renteomslag
- Garantstelling
- Relatiebeheer

### *Wettelijke kaders en treasurystatuut*

De wettelijke kaders rondom de financieringsfunctie zijn vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). Beheersing van de financiële risico's speelt daarin een belangrijke rol. De uitwerking van deze kaders zijn vastgelegd in de financiële verordening 2017 en het treasurystatuut 2017.

In 2017 zijn de financiële verordening en het treasurystatuut herzien en vastgesteld. Hierna zijn er geen wijzigingen meer geweest in wet- en regelgeving of in het gemeentelijk beleid. Aanpassing van de financiële verordening of het treasurystatuut is daarom op dit moment niet aan de orde. Wel heeft het college in 2021 de nota garantstellingen en leningen 2021 vastgesteld. In deze nota zijn de spelregels en beleidskaders rondom garantstellingen en leningen vastgelegd bedoeld als uitwerking van hetgeen in het treasurystatuut is opgenomen.

### *Rentevisie en rentebeleid*

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Het is, gezien de omvang van de bedragen, gewenst uw raad inzicht te geven in de keuzemogelijkheden en de factoren die invloed op de rente hebben. Dit alles vatten wij samen onder de term 'rentebeleid'. We maken daarbij onderscheid tussen korte rente en lange rente. Van korte rente is sprake bij leningen tot maximaal 1 jaar en van lange rente bij termijnen van 1 jaar of langer.

Het is van belang de renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt te volgen vanwege de mogelijke risico's die ze voor ons inhouden. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwlettend en maken gebruik van de (online) informatie van een aantal geldverstrekkers.

De rente is de afgelopen jaren historisch laag geweest. De vooruitzichten voor de wereldeconomie zijn als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne echter ongunstiger geworden. De oorlog leidt tot een sterke stijging van de prijzen van energie en andere grondstoffen. Ook is de onzekerheid over de economische situatie toegenomen. De centrale banken, waaronder de ECB, zullen het monetaire beleid (geleidelijk) verkrappen. Dit

jaar zijn de officiële tarieven van de ECB met 50 basispunten verhoogd en liggen verdere verhogingen in vooruitzicht. In de loop van 2023 zal de rente verder worden verhoogd. De ECB heeft al besloten om de effectenaankopen in het derde kwartaal van dit jaar te beëindigen.

De rente voor een kasgeldlening (looptijd < 1 jaar) was de afgelopen jaren negatief. Ook deze rente kent een stijgende trend. Zolang het gunstiger is om voor liquiditeitstekorten een kasgeldlening af te sluiten in plaats van gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant, maken we gebruik van deze faciliteit met inachtneming van de kasgeldlimiet.

### Rentevisie BNG

Afgaande op recente besluiten van de ECB verwachten we dat het monetaire beleid sneller zal worden verkrappt dan eerder was aangenomen. Bovendien komt de inflatie in 2022 en 2023 nog hoger uit dan eerder was voorzien. In verband met deze ontwikkelingen zijn de verwachtingen voor de rentetarieven in alle looptijden naar boven bijgesteld.

	Actueel	Over een jaar Prognose BNG
euribor 3 mnd	0,28%	1,3-1,5 %
euroswap 5 jaar	1,55%	2,4-2,6 %
euroswap 10 jaar	1,81%	2,6-2,8 %
euroswap 30 jaar	1,63%	2,8-3,0 %

### Renterisicobeheer

In dit onderdeel krijgt u inzicht in de renterisico's van de gemeente. Risicobeheersing vormt één van de pijlers van de Wet Fido. Voor de bepaling van de renterisico's die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn twee normen verplicht gesteld: De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Het doel van deze normen is om de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

### Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel de risico's te beperken van een toekomstig stijgende kapitaalmarktrente bij herfinanciering (van aflossingen op bestaande leningen) en renteherzieningen op bestaande langlopende leningen.

Door toepassing van deze norm ontstaat een goede spreiding van de langlopende leningenpositie, waardoor dit renterisico gelijkmatig over de jaren wordt verdeeld. Jaarlijks komt maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking voor herfinanciering en/of renteherziening.

Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Onder herfinanciering verstaan we het afsluiten van nieuwe leningen ter vervanging van bestaande financieringen en/of aflossingen op de bestaande leningenportefeuille.

Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat er ruimte is binnen de renterisiconorm om ook eventuele extra investeringen of uitgaven ten behoeve van de grondexploitatie met lang vreemd vermogen te financieren.

Renterisico op vaste schuld		bedragen x € 1.000			
		2023	2024	2025	2026
1.	Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2.	Betaalde aflossingen	4.165	4.166	4.166	3.628
<b>3.</b>	<b>Renterisico op vaste schuld (1 + 2)</b>	<b>4.165</b>	<b>4.166</b>	<b>4.166</b>	<b>3.628</b>
Renterisiconorm					
4a.	Begrotingstotaal 2023	65.853	63.826	60.305	58.516
4b.	Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
<b>4.</b>	<b>Renterisiconorm</b>	<b>13.171</b>	<b>12.765</b>	<b>12.061</b>	<b>11.703</b>
Toets renterisiconorm					
5a.	Ruime onder renterisiconorm (4 - 3)	9.006	8.599	7.895	8.075
5b.	Overschrijding renterisiconorm (4 - 3)	0	0	0	0

### Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet heeft de wetgever een norm gesteld voor het maximum bedrag aan kortlopende middelen (looptijd tot maximaal een jaar) waarmee de gemeente haar activiteiten mag financieren. Het doel van deze limiet is het risico te voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar.

Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, dient dit te worden gemeld bij de toezichthouder, de Provincie, inclusief een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Hieronder is een prognose opgenomen van de kasgeldlimiet over 2023. Als er sprake is van een liquiditeitstekort, wegen wij af of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende financiering, afhankelijk van de rentestand en de financieringsbehoefte.

		bedragen x € 1.000			
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Totaal vlottende schuld		0	0	0	0
Totaal vlottende middelen		3.423	3.423	3.423	3.423
Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)		-3.423	-3.423	-3.423	-3.423
<b>Kasgeldlimiet</b>		<b>5.598</b>	<b>5.598</b>	<b>5.598</b>	<b>5.598</b>
Begrotingstotaal 2023	65.853				
vastgestelde percentage	8,5%				
Ruimte onder kasgeldlimiet		9.021	9.021	9.021	9.021

### Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. Met een liquiditeitsplanning brengen we structuur aan in de verwachte inkomsten en uitgaven. Hierdoor krijgen we inzicht in de financieringsbehoefte.



Omschrijving	2023	2024	2025	2026
<b>Boekwaarde kapitaaluitgaven</b>				
vaste activa	75.764	73.692	71.521	69.273
grondbedrijf	-1.923	-778	235	235
totaal te financieren kapitaaluitgaven	73.841	72.914	71.756	69.508
<b>Boekwaarde financieringsmiddelen</b>				
langlopende geldleningen	39.674	35.508	31.342	27.714
reserves	31.245	32.323	35.598	40.942
voorzieningen	8.535	8.258	7.997	7.772
	79.454	76.089	74.937	76.428
Financieringsoverschot/-tekort	5.613	3.175	3.181	6.920

### Verwachte financieringspositie voor de komende jaren

De verwachting is dat er in 2023 geen sprake is van een financieringsbehoefte voor de liquiditeitspositie.

### Leningenportefeuille

Bij een structureel liquiditeitstekort sluiten we een langlopende geldlening af. We hanteren de marktrente en berekenen jaarlijks de gemiddelde rente over de bestaande langlopende leningen (per 1 januari 2023 is deze gemiddeld 1,4%),  
In onderstaand overzicht is het verloop van de reeds opgenomen langlopende leningen en de verwachte financieringsbehoefte voor 2023 weergegeven. Tijdelijke liquiditeitstekorten financieren we met kortlopende leningen rekening houdend met de kasgeldlimiet.

	bedragen x € 1.000				
	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Stand leningen	48.004	43.839	39.674	35.508	31.342
Nieuwe lening	0	0	0	0	0
Reguliere aflossingen	-4.165	-4.165	-4.166	-4.166	-3.628

### Uitzettingen

Op grond van de Regeling Schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden in 's Rijks schatkist. Overtollige middelen kunnen ook tijdelijk via deposito's bij de schatkist worden aangehouden. De hoogte van de rentevergoeding is gelijk aan de rente waartegen de Nederlandse Staat zichzelf financiert op de geld- en kapitaalmarkten (de zogenoemde 'inleenrente'). Deze rente is op dit moment nog vrijwel nihil. Bij overliquiditeit maken wij daarom geen gebruik van de mogelijkheid om dit op een deposito te zetten.

Volgens het treasury statuut kunnen, in het geval van tijdelijke liquiditeitstekorten en -overschotten, de BAR-organisatie en de drie gemeenten elkaar onderling kasgeldleningen

verstrekken tegen een marktconforme rente. Zolang de rente op kasgeldleningen gunstiger is, benutten we deze faciliteit niet.

### Verstreckte leningen

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de leningen die zijn verstrekt aan derden. Wanneer bij deze leningen sprake is van een variabele rente, wordt bij de renteberekening uitgegaan van het 1 maands Euribor per rentevervaldatum.

Naam geldnemer	%	Saldo uitzettingen 1 januari 2023	Verwachte mutaties in 2023	Saldo uitzettingen 31 december 2023
BAR-organisatie	n.v.t.	21.371	-11.614	9.757
Carnisse Mondzorg B.V.	3%	156.523	-26.087	130.436
Totaal verstrekte gelden		177.894	-37.701	140.193

### Renteomslag

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat rente via de taakvelden wordt toegerekend aan de programma's. Door gebruik te maken van een renteomslag wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd. Op advies van de commissie BBV wordt voor het berekenen van de renteomslag onderstaand model gebruikt. Hiermee geven we inzicht in de rentelasten voor externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 0,5% mag afwijken van de berekende omslagrente. Conform onderstaande berekening komen we voor 2023 uit op een gemiddelde renteomslag percentage van 0,82%. Voor 2023 hanteren we een omslagpercentage conform jaarrekening 2021 van 1,17%.

Schema rentetoerekening		
Externe rentelasten financiering	+/+	600.000
Externe rentebaten	-/-	-9.100
<b>Saldo rentelasten en rentebaten</b>		<b>590.900</b>
Rente die doorberekend wordt aan grondexploitaties	-/-	-84.000
Rente projectfinanciering	-/-	-14.400
<b>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</b>		<b>492.500</b>
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		731.500
<b>Renteresultaat op taakveld treasury</b>		<b>239.000</b>
Toe te rekenen rente		492.500
Boekwaarde per 1 januari		60.056.000
Renteomslagpercentage		0,82%

## Garantstelling

In het verleden zijn regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. Met het oog op de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, gaan wij terughoudend om met het honoreren van deze aanvragen. Alleen als het maatschappelijk belang ermee gediend is en er voldoende zekerheden gesteld worden, wordt een garantie verleend.

Per 1 januari 2022 is het totaal van de directe garantstellingen € 70.000. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was € 68,4 miljoen). Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

## Relatiebeheer

Met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) vindt periodiek overleg plaats waarbij we nieuwe ontwikkelingen bespreken. Verschillende kredietverstrekkers geven regelmatig adviezen over het aantrekken en uitzetten van gelden. Ook in 2023 maken we gebruik van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten. In ons treasurystatuut hebben wij de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven.

## PARAGRAAF 4 - ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

De gemeente beheert de kapitaalgoederen waarvoor zij verantwoordelijk is. De kapitaalgoederen verhardingen, riolering, civiele kunstwerken, groen, speelgelegenheden, openbare verlichting en watergangen vertegenwoordigen tezamen een vervangingswaarde van ruim € 190 miljoen (peildatum 2021). Zorgvuldig beheer van dit kapitaal is belangrijk. Hiermee wordt kapitaalvernietiging voorkomen en blijft de waarde zo hoog mogelijk. De waarde is afgestemd op de activiteiten die in de openbare ruimte plaatsvinden, zoals wonen, werken en recreëren. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen wordt aangegeven wat de kaders zijn waarbinnen het onderhoud van deze goederen plaats vindt.

### Aanwezige kapitaalgoederen

De gemeente Albrandswaard beheert binnen de openbare ruimte de volgende kapitaalgoederen:

- Verhardingen zoals wegen, straten, paden en pleinen binnen de bebouwde kom
- Straatmeubilair
- Openbare verlichting
- Verkeer- en straatnaamborden
- Gemeentelijke riolering
- Waterbodems, beschoeiingen
- Civiele kunstwerken
- Openbaar groen
- Speelvoorzieningen

- Gemeentelijke gebouwen

Om de kapitaalgoederen goed te kunnen beheren, is halverwege 2020 het Beheerplan openbare ruimte 2020 - 2024 ambtelijk geactualiseerd. Het beheerplan geeft duidelijkheid over de kosten die gemaakt moeten worden om de openbare ruimte te onderhouden binnen de wettelijke kaders en de met de gemeenteraad afgesproken beleidskaders. Uitgangspunt daarbij is dat de plannings voor vervanging en groot onderhoud zijn gebaseerd op resultaatgericht beheer. Dit houdt in dat wordt onderhouden of vervangen wat daadwerkelijk nodig is, in plaats van onderhouden of vervangen op basis van technische levensduur. Gewerkt wordt aan een actualisatie van het beheerplan wegen en het beheerplan groen.

Het Programma Stedelijk Water (PSW) 2021 – 2025 vormt de basis voor het onderhoud en vervangingen aan riolering. Het PSW is de opvolger van wat voorheen het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) werd genoemd. Binnen dit programma staat beschreven op welke locatie welk onderhoud of vervanging noodzakelijk is. De rioolheffing wordt op basis van het PSW bepaald.

Voor het onderhoud en beheer van de gemeentelijke gebouwen is in 2016 voor alle gebouwen een meerjarenonderhoudsplan vastgesteld. Deze plannen vormen de basis voor een goed gebouwenbeheer.

### *Zorg voor de openbare ruimte*

Binnen het vastgestelde beheerplan zijn de beeldnormeringen van de CROW en de landelijke Standaard 2018 het uitgangspunt. Het beheerplan differentieert op basis van gebiedsindeling en kwaliteitsniveaus. Hierbij is kwaliteitsniveau B het uitgangspunt. De afgesproken kwaliteit wordt structureel bewaakt door de implementatie van een monitoringsplan.

In de beheerplannen zijn projecten en onderhoudsmaatregelen opgenomen om de gewenste kwaliteit te realiseren en te behouden. De plannings van de verschillende beheerdisciplines worden op elkaar afgestemd, zodat werkzaamheden gecombineerd worden uitgevoerd. Om deze integraliteit te borgen wordt het beheerplan regelmatig geactualiseerd.

De onderliggende beheerplannen en het integrale beheer heeft als doel:

- Het zorgen voor een veilige, comfortabele, leefbare en duurzame openbare ruimte voor de bewoners van Albrandswaard;
- De afgesproken kwaliteit van de openbare ruimte waarborgen door kwaliteitssturing;
- Het beleid en consequenties hiervan v.w.b. de vastgestelde kwaliteitsniveaus aan alle belanghebbenden communiceren, zodat gekozen beleid en daarmee keuzes in de dagelijkse praktijk duidelijk en uitlegbaar zijn;
- Voldoen aan wettelijke normen;
- Budgetbeheersing;
- Integrale afstemming tussen de verschillende beheeractiviteiten;
- Termijnplanning voorhanden;
- Integrale aanpak van de taakvelden om hiermee een efficiëntieslag te behalen.

De beleidskaders waarbinnen het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd is o.a. opgenomen in: Beheer kwaliteitsplan 2012 (BKP), de beleidsnota's Groenbeleidsplan 2009 - 2019, Programma Stedelijk Water 2021 -2025, het Gemeentelijke Verkeer-, en Vervoersplan 2012, Beleidsregels oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen 2016, Speelruimtebeleidsplan 2010 - 2020, Licht op Albrandswaard, beleidskader openbare verlichting 2016, Beleidsplan afval en grondstoffen 2019 en het Baggerplan. Dit beleid is vertaald in de genoemde beheerplannen en wordt zo ter uitvoering gebracht.

## *Wegen*

De functie van het gemeentelijke wegennet is om het verkeer veilig, vlot en comfortabel te verwerken. Als wegbeheerder heeft de gemeente een zorgplicht om haar wegen te onderhouden en veilig te houden. Deze plicht is afgeleid van de Wegenwet. Onvoldoende zorg hiervoor leidt tot klachten van gebruikers van de buitenruimte en mogelijk tot schadeclaims. Door het opstellen van het beheerplan openbare ruimte 2020 - 2024 is de financiering van het onderhoud van het totale wegenbestand voor de komende jaren inzichtelijk en beheersbaar gemaakt. De onderhoudstoestand van de wegen in relatie tot het beschikbare budget is hierbij onderbouwd.

Vanaf 2022 ligt de focus op het renoveren van Wijk park Rhoon (Sering, Jasmijn, Rozenhof, Magnolia, Primulahof, Goudenregen, Perelaer, Prunus en deel van De Gaarde). Deze renovatie wordt in 2022 met een doorloop in 2023 voorbereid en aanbesteed. De uitvoering en realisatie van het project zal plaatsvinden in de 2de helft van 2022. In het kader van de integrale aanpak wordt hierbij de hele openbare ruimte meegenomen waaronder groen, riolering en indien nodig openbare verlichting. Bij de planvorming wordt ook rekening gehouden met eventuele verkeerskundige aanpassingen om de verkeersveiligheid te verbeteren. Naast deze reconstructie vinden er aan de hand van weginspecties buiten grotere onderhoudswerkzaamheden plaats. Deze locaties zijn pas bekend nadat de weginspecties zijn uitgevoerd.

## *Kwaliteit*

In 2022 beschikte Albrandswaard over circa 112 hectare aan diverse verharding met een vervangingswaarde van circa € 67 miljoen. Binnen deze discipline is kwaliteitsniveau A doorgevoerd in de centra gebieden, niveau B in de woonwijken en niveau C op industrieterreinen. Deze niveaus worden getoetst conform de CROW beeldnormeringen. De technische staat van de verharding op dit moment is goed. Het effect van de verlaagde kwaliteit op de industrieterreinen en de doorgevoerde bezuiniging in 2021 en 2022 zal pas na meerdere jaren effect hebben. Op termijn is dus wel extra onderhoud en daarmee budget noodzakelijk om opgelopen achterstanden in te halen. Dit wordt in de gaten gehouden door de wegen via jaarlijkse weginspecties te beoordelen.

## *Zettingsgebieden*

De bodem onder de openbare ruimte van Albrandswaard bestaat nagenoeg overal uit klei. Klei is een middelmatig stabiele bodemondergrond en geeft doorgaans een gelijkmatige zetting. Echter in de eind jaren '90 en beginjaren '00 is er infrastructuur aangelegd op een minder stabiele bodem dan klei. Dit betreft de (Vinex) wijken Parels, Diamant van Portland en een derde deel van de wijk Valckensteijn in Poortugaal. Hier zal eerder groot onderhoud nodig zijn door verzakkingen. Tot op heden zijn die verzakkingen voor de korte termijn aangepakt, maar dit en komend jaar zal onderzoek verricht gaan worden om de aanpak en de kosten voor de komende periode te bepalen.

## *Straatreiniging*

Binnen het onderdeel 'schoon houden van de openbare ruimte' valt ook de onkruidbestrijding op verhardingen. Binnen Albrandswaard worden hiervoor geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt.

### *Kwaliteit*

Een schone leefomgeving heeft in onze gemeente een hoge prioriteit. In de dorpscentra (winkelgebieden) wordt kwaliteitsniveau A als norm gehanteerd en voor het overige deel van de openbare ruimte kwaliteitsniveau B. Via visuele controles buiten en tussentijdse oplevermomenten van kijken waar het onderhoud is uitgevoerd zien we erop toe dat deze kwaliteit wordt behaald.

## *Openbare verlichting*

Openbare verlichting speelt een belangrijke rol in de openbare ruimte. Als gemeente dragen we zorg voor een goed functionerende openbare verlichting waarmee de sociale veiligheid, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid wordt gediend. Bij de toepassing of vervanging van openbare verlichting hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De gemeente zorgt voor verlichting op maat daar waar het volgens de Nederlandse Praktijk Richtlijn NPR 13201 + A1:2018 nl noodzakelijk is of vanuit sociale veiligheid wenselijk is;
- De openbare verlichting is energiezuinig en afgestemd op de behoefte;
- Vervanging van masten/armaturen wordt zoveel mogelijk gecombineerd met geplande reconstructies en uitgevoerd in LED verlichting;
- Om de elektrotechnische veiligheid van de installaties te verbeteren voorzien we niet geaarde lichtmasten van dubbel geïsoleerde aansluitkastjes of we zorgen alsnog voor aarding;
- In het buitengebied en bij randen van natuurgebieden hanteren wij het uitgangspunt: 'er wordt niet verlicht, tenzij'.

In 2022 worden ca. 350 armaturen op diverse locaties in Rhooen en Poortugaal vervangen. Er worden geen lichtmasten vervangen. Daarbij is nog enige uitloop van projecten die in 2021 zijn uitgezet bij de onderhoudsaannemer maar een langere doorlooptijd hebben. Hierbij worden oude armaturen vervangen en gaan we over naar LED waardoor op energie bespaard wordt.

Op financieel gebied verwachten we nog wel een aantal afwijkingen omdat bepaalde lampen in 2023 niet meer geproduceerd worden en we hier een oplossing voor moeten zoeken' .

### *Kwaliteit*

In 2022 beschikte Albrandswaard over een areaal van circa 6.000 lichtmasten met een vervangingswaarde van circa € 5,7 miljoen. De gehele openbare verlichtingsinstallatie voor het preventieve en correctieve onderhoud is uitbesteed aan een daartoe gespecialiseerd bedrijf. Hiervoor heeft in 2019 een nieuwe aanbesteding plaats gevonden. Storingen die gerelateerd zijn aan de ondergrondse infrastructuur zijn voor verantwoordelijkheid van Stedin.

De verlichtingskwaliteit zelf is niet via wettelijke of bindende bepalingen geregeld. De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft wel richtlijnen opgesteld. De gemeente Albrandswaard volgt hierbij een tweesporen beleid ten aanzien van de te hanteren verlichtingsniveaus:

1. De openbare verlichting ten behoeve van nieuwe infrastructuur bij reconstructies binnen de bebouwde kom dient te voldoen aan de Nederlandse Praktijk Richtlijn NPR 13201 + A1:2018 nl;
2. In het buitengebied en bij randen van natuurgebieden hanteren wij het uitgangspunt: 'er wordt niet verlicht, tenzij'.

### *Verkeer en straatnaamborden*

Voor 2023 blijft de focus liggen op het verkeersveilig maken van schoolomgevingen, 30km zones en langzaam verbindingen. Voor 2023 ligt nog steeds de focus op de scholen om in afstemming met de scholen de omgeving veiliger te maken. Hierbij wordt wel gekeken naar educatie/gedragsverandering in combinatie met fysieke aanpassingen buiten. Alleen fysieke aanpassingen lost doorgaans het gedragsprobleem niet op en zo blijft de overlast/onveiligheid.

Naast fysieke maatregelen zal in 2023 ook gewerkt gaan worden aan een nieuwe mobiliteitsvisie, welke uiterlijk in 2024 gereed zal zijn. Dit plan dient handvatten te bieden hoe we als gemeente met alle toekomstige verkeersontwikkelingen, mobiliteitsvraag en nieuwbouw in de gemeente omgaan. Dit zal worden vertaald in een uitvoeringsplan voor 5 jaar waarmee we gericht eventuele problemen kunnen aanpakken en de verkeersveiligheid verder kunnen verbeteren.

#### Kwaliteit

Voor de verkeersinrichting van wegen worden de richtlijnen van het CROW en de SWOV richtlijnen aangehouden. Het betreft hier richtlijnen maar geen inrichtingsvereiste, waar mogelijk worden deze toegepast maar de omstandigheden buiten laat dit niet altijd toe waardoor er soms afgeweken wordt. Ook voor verkeersmiddelen is geen landelijk afgesproken kwaliteitsnormeringssysteem ontwikkeld. We hanteren hierbij het beheerplan voor verkeer- en straatnaamborden. Bij verkeersmiddelen (verkeers- en straatnaamborden en verkeersobjecten) heeft het begrip kwaliteit betrekking op:

- Veiligheid: het juiste bord op de juiste plaats;
- Zichtbaarheid: technische normen voor reflectie.

### *Riolering*

Riolering draagt bij aan de volksgezondheid. De gemeente is wettelijk verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. De gemeente heeft een zorgplicht met betrekking tot inzameling en transport van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hiervoor mag de gemeente een rioolheffing innen. In het kader van de Omgevingswet is het GRP omgevormd naar een Programma Stedelijk Water (PSW) 2021 – 2025. De thema's duurzaamheid en klimaatadaptie krijgen in het PSW nadrukkelijk aandacht. Het PSW is vastgesteld in 2020. Het PSW geeft een actueel beeld van de benodigde onderhoudsbehoefte voor de riolering voor een periode van 5 jaar en voor de lange termijn. In 2023 staat op de planning om de Jasmijn, Sering en een gedeelte van de Gaarde te vernieuwen. Tevens wordt het riool in de Akkerstraat vernieuwd en op diverse locaties binnen de gemeente wordt het riool door middel van liners gerenoveerd.

#### Kwaliteit

In 2022 beschikte Albrandswaard over circa 133 kilometer vrij verval riool en 49 kilometer drukriolering met een vervangingswaarde van circa € 89 miljoen. Volgens landelijke maatstaven wordt ten aanzien van de kwaliteit van rioolstelsels niet gesproken in termen van

kwaliteitsnormen zoals bij wegen, groen en straatreiniging maar van schadeklassen. Voorbeelden van deze schadeklassen zijn: scheurvorming in buizen, wortelingroei, verzakking en zandinloop. De beslissing tot vervanging of renovatie is gebaseerd op de uitkomsten van een rioolinspectie. Rioleringsgaat normaliter gemiddeld 60 tot 65 jaar mee. De riolering wordt eens in de 7 jaar gereinigd (ongeveer 19 km) en eens in de 14 jaar geïnspecteerd (ongeveer 9,5 km). Incidenteel worden extra inspecties uitgevoerd naar aanleiding van klachten (bijv. over wegverzakkingen).

Bij rioolvervangingsprojecten wordt zoveel als mogelijk integraal gewerkt. Daarbij streven we ernaar om de openbare ruimte robuust in te richten. Effecten van klimaatverandering, waaronder wateroverlast, kunnen op die wijze worden beperkt. Wateroverlast kan niet alleen met riolering verholpen worden. Het betekent ook iets voor de wegverharding en groeninrichting. We werken samen met onze inwoners, ondernemers en woningbouwverenigingen.

### *Groen en bomen*

De bomen, beplanting en het gras in een gemeente zijn de aankleding van de openbare buitenruimte en belangrijk voor de beleving van onze buitenruimte. De gemeente hanteert het motto 'Albrandswaard: Dorpen tussen groen en stad'. De groene long in een verder verstedelijkte omgeving. Het ontwikkelen, opbouwen en onderhouden van het openbaar groen is daarom een belangrijk gegeven. De uitgangspunten van groen zijn vastgelegd in het groenbeleidsplan.

Sinds 2016 wordt er stevig ingezet op een consequent boombeheer gericht op een optimale begeleiding en ontwikkeling van bomen en het uitvoeren van structurele boomveiligheidscontroles. In 2022 wordt weer 1/3 deel van het bomenbestand gecontroleerd conform de geplande cyclus en worden de noodzakelijke snoeimaatregelen uitgevoerd. In navolging daarop ontstaat inzicht in de bomen die gekapt dienen te worden vanwege veiligheid. Deze worden vervolgens ook in hetzelfde jaar gekapt en waar mogelijk vervangen. Door jaarlijkse herhaling van deze planning wordt er zorg gedragen voor een kwalitatief goed en veilig bomenbestand.

In 2021 is het basisontwerp voor de herinrichting van het park van Rhoon gerealiseerd. Dit vormt de eerste stap in de richting van een park wat weer aan de wensen en verwachtingen voldoet van onze inwoners. In 2022 wordt gekeken naar de nadere detailinvullingen van de verschillende functies in het park zoals de bloementuin, het honden uitlaatgebied en de verdere groeninrichting van het park. Daarnaast worden aan de hand van beoordelingen buiten in 2022 op kleinere schaal op verschillende locaties in de gemeente groenperken gerenoveerd en opnieuw ingericht. Dit draagt bij aan het groen houden van onze dorpen en het verhogen van de kwaliteit van het groen.

### *Kwaliteit*

In 2021 beschikte Albrandswaard over circa 28 ha beplanting, 110 ha gras en ruim 13.200 bomen met een vervangingswaarde van circa € 14,5 miljoen. Binnen het groen is kwaliteitsniveau A het uitgangspunt in de centra gebieden en niveau B in de woonwijken en industrieterreinen. Via visuele controles buiten en tussentijdse oplevermomenten van wijken waar het onderhoud is uitgevoerd wordt erop toegezien dat de kwaliteit wordt behaald. Waar nodig wordt vervolgens bijgestuurd of extra onderhoud gepleegd om het buiten schoon, heel en veilig te houden.



## *Waterwegen en baggeren*

De gemeente en het waterschap zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van het oppervlaktewater en voor het op diepte houden van de sloten en waterwegen in de gemeente. Het onderhoud bestaat uit het verwijderen van waterplanten en riet (dagelijks onderhoud) en baggeren (planmatig onderhoud). Bij slecht beheer en onderhoud kunnen beide ervoor zorgen dat er een slechte doorstroming en afwatering ontstaat.

Van deze werkzaamheden is baggeren het meest ingrijpend. In alle wateren in ons gebied ligt op de bodem een laag bagger: een mengeling van plantenresten en bezonken slib. De aangroei van bagger is een natuurlijk proces. Gemiddeld groeit bagger met ongeveer een centimeter per jaar. Om te voorkomen dat onze wateren steeds minder diep worden, moeten we de bagger eens in de zoveel tijd weghalen. Met het baggeren komen de sloten en waterwegen weer op de oorspronkelijke diepte. Problemen met de waterhuishouding, waterkwaliteit en te ondiep water worden daarmee opgelost.

Daarnaast worden er binnen onze gemeente beschoeiingen onderhouden. Op basis van technische levensduur en visuele inspecties wordt beoordeeld waar beschoeiing aan vervanging toe is. Waar mogelijk wordt daarbij bekeken of beschoeiing vervangen kan worden door natuurvriendelijke oevers. Indien dit niet mogelijk blijkt zal nieuwe beschoeiing terug geplaatst worden. Indien uit de inspectie blijkt dat vervanging nodig is zal dit uitgevoerd worden, indien in goede staat zal vervanging worden uitgesteld.

### Koedood

De Koedood is de grootste aaneengesloten waterplas in onze gemeente en neemt daardoor een bijzondere positie in qua waterbeheer. In 2017 is er een overeenkomst getekend met het Waterschap Hollandse Delta over het onderhoud van de Koedood bij Portland. Per 1 januari 2018 is daarmee het baggeronderhoud door het waterschap afgekocht en ligt het volledig beheer bij de gemeente. Om het waterbeheer van de Koedood alsmede het groenbeheer van de Noordrand goed vorm te geven en aan te laten sluiten bij de wensen van de bewoners, is in 2018 samen met een groep bewoners uitgangspunten voor beheer opgesteld. Er is vervolgens gekozen voor een Europese aanbestedingsprocedure volgens de 'mededingingsprocedure met onderhandeling', deze is in 2020 afgerond. Middels deze procedure is een aannemer gecontracteerd met de beste kennis van zaken, creatieve en innovatie oplossingsrichtingen en de volle motivatie om de komende 10 jaar aan de slag te gaan in dit gebied. Het beschikbare budget staat vast in deze aanbesteding. Binnen dit contract is vastgelegd dat de onderhoudsaannemer samen met bewoners, gemeente en overige belangrijke stakeholders in overleg treedt over de inrichting, wensen en het onderhoud van het gebied. Hiermee moet een recreatief en aantrekkelijk gebied met ook voldoende natuur en biodiversiteit ontstaan. Omdat dit een 10-jarig contract is, is er wel een indexering van toepassing.

### Kwaliteit

De gemeente Albrandswaard beschikt over circa 46 ha oppervlakte water (sloten en plassen). Baggeronderhoud wordt planmatig gedaan volgens het bestaande 10-jaren baggerplan van de gemeente Albrandswaard. De hieruit voortkomende werkzaamheden worden in een onderhoudsbestek verwerkt en uitgevoerd door een aannemer. Bij uitvoering van het baggeren speelt de Wet Natuurbescherming en beperking van overlast een belangrijke rol. Daarom vindt uitvoering plaats tussen 1 oktober en 15 maart. Het dagelijks onderhoud van de oevers en het verwijderen van riet en waterplanten wordt jaarlijks uitgevoerd. Uitvoering van deze werkzaamheden vinden plaats vanaf 15 juli. Via toezicht zorgt de gemeente ervoor dat de juiste kwaliteit wordt behaald en voldaan wordt aan de wet- en regelgeving.

## *Civiele kunstwerken*

De civiele kunstwerken in Albrandswaard bestaan uit bruggen, trappen, geluidsschermen, vlonders en visplaatsen. Bruggen vormen hiervan het grootste aandeel. Voor het beheren en onderhouden van de bruggen zal dit jaar het beheerplan (2016) geactualiseerd worden. Ten aanzien van de gemiddelde onderhoudskosten en de levensduur van bruggen zijn geen landelijke normen vastgesteld. Reden hiervoor is dat dit per brug sterk afhankelijk is van de ligging, omgevingsaspecten en de toegepaste constructie.

Met de huidige objectgegevens, technische inspecties en de onderstaande uitgangspunten wordt het beheerplan opgesteld. Dit geeft inzicht in de onderhoudsaanpak. Het beheerplan 2023-2027, met daarin opgenomen het meerjarig vervangingsplan, geeft inzicht in het onderhoud en de benodigde vervangingen. Voor vervanging werkelijk plaatsvindt, wordt altijd eerst nog grondig gecontroleerd door maatregeltoets op locatie, of dit ook werkelijk aan de orde is of dat uitstel en onderhoud mogelijk is in plaats van vervanging.

### Kwaliteit

In 2022 beschikte Albrandswaard over circa 100 civiele kunstwerken met een vervangingswaarde van circa € 7,7 miljoen. Bij het opstellen van het beheerplan en het daarin ook opgenomen vervangingsplan zijn de hierna genoemde aspecten afgewogen:

- Veiligheid;
- Levensduur verlengend;
- Schoonhouden.

Vanwege noodzakelijke bezuinigingen in 2021 en 2022 is er op het onderhoudsbudget voor civiele kunstwerken bespaard. Dit was mogelijk vanwege de (op dat moment) goede onderhoud staat van de bruggen (schoon, heel en veilig). Nu twee jaar later is er onderhoud noodzakelijk t.a.v. het esthetische aspect schoon maar vooral ook het conserveren (o.a. schilderen). Bruggen zijn hierdoor op korte termijn niet minder veilig geworden maar minder fraai om te zien en kwetsbaarder door ontbreken van conserverende laklaag. Voor herstel hiervan zullen in 2023 veel bruggen hiervoor het nodige onderhoud krijgen. Daarnaast zullen onderhoudswerken uit eerdere inspecties worden gedaan.

## *Spelen*

In het 'Besluit Veiligheid van Attractie- en Speeltoestellen' (het Attractiebesluit) zijn de wettelijke bepalingen voor aansprakelijkheid en veiligheid vastgelegd. Indien er sprake is van een ongeval door een gebrek aan het speeltoestel of een onveilige ondergrond, dan is degene die het speeltoestel beheert altijd als eerste aansprakelijk.

Alle speelruimten en speeltoestellen zijn beoordeeld en afgezet tegen de demografische ontwikkelingen binnen de gemeente. Dit is verwoord in het Speelruimteplan 2010 - 2020. In 2017 heeft een evaluatie plaatsgevonden van het speelruimteplan. Hiermee is nieuw inzicht ontstaan in de locaties waar geïnvesteerd en waar vervangen moet worden en welke speellocaties mogelijk opgeheven kunnen worden. Hiermee voorkomen we dat investeringen op de verkeerde plek gedaan worden. Voor 2023 worden conform het beheerplan openbare ruimte meerdere speellocaties in de gemeente aangepakt. Het gaat hierbij om de locaties: Jadelaan, Binnenhof, Buitenhof, Topaaslaan, Nassaustraat, Polderstraat, Molenweg, Landjonker, Doen Beijenzlaan, Albrandswaardseweg en de Nachtwaker Ook hier geldt dat er pas vervangen wordt als dit vanuit veiligheid noodzakelijk is waarbij bij renovatie van volledige speellocaties altijd gekeken wordt of toestellen die herbruikbaar zijn eventueel te verplaatsen zijn.

## Kwaliteit

In 2022 beschikte Albrandswaard over 129 speelplekken met een vervangingswaarde van circa € 2.3 miljoen. Op basis van de regelgeving worden de speeltoestellen vier keer per jaar gecontroleerd en geconstateerde afwijkingen en mankementen zo snel als mogelijk verholpen. De inspectieresultaten, reparaties en aanpassingen worden vastgelegd in een logboek. Tijdens het dagelijks onderhoud door de buitendienst wordt er op gelet dat alles schoon, heel en veilig is.

## Gebouwen

In 2016 is voor alle gemeentelijke gebouwen een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Op basis van deze MOP's is een financiële doorrekening gemaakt met de te verwachten onderhoudskosten en hoe deze worden gedekt.

### *Kwaliteit:*

Ten aanzien van de kwaliteitsnorm voor gemeentelijke gebouwen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De gemeentelijke gebouwen bevinden zich op onderhoudsniveau 3.
- Het op planmatige wijze uitvoeren van regulier onderhoud met materialen van gelijkwaardige kwaliteit.

## Budgetten en kredieten onderhoud/vervanging kapitaalgoederen

Omschrijving	Budget/krediet	Opmerking
<i>Budgetten</i>		
Wegen	697.700	excl. € 908.500 kapitaallasten
Riolering	779.900	excl. € 540.100 kapitaallasten
Verkeersmiddelen	175.800	excl. € 64.100 kapitaallasten
Groen, waterwegen en baggeren	1.720.900	excl. € 113.000 kapitaallasten
Civiele kunstwerken	73.400	
Spelen	47.900	excl. € 84.700 kapitaallasten
Straatreiniging	380.400	
Straatmeubilair	38.700	
Openbare verlichting	449.600	excl. € 92.600 kapitaallasten
	<hr/>	
	4.364.300	
<i>Investeringen</i>		
Wegen	810.600	
Riolering	1.027.000	
Bruggen	61.900	
Beschoeiingen	87.600	
Speelvoorzieningen	173.600	
Openbare verlichting	155.000	
	<hr/>	
	2.315.700	

### Relevante reserves

Naam Reserve	Saldo per 1-1-2022	Saldo per 1-1-2023	Saldo per 1-1-2024	Saldo per 1-1-2025	Saldo per 1-1-2026	Saldo per 1-1-2027
Reserve Baggeren	447.986	392.086	336.186	280.286	224.386	168.486
Reserve Grootonderhoud gebouwen	850.871	950.171	1.066.471	1.182.771	1.299.071	1.415.371
<b>Totaal</b>	<b>1.298.857</b>	<b>1.342.257</b>	<b>1.402.657</b>	<b>1.463.057</b>	<b>1.523.457</b>	<b>1.583.857</b>

### Kerngegevens

omschrijving	aantal	toelichting
<b><u>Groen</u></b>		
Bomen	13.150 stuks	
Natuurlijke beplanting	162.973 m2	bosplantsoen, etc.
Cultuurlijke beplanting	115.017 m2	heesters, rozen, etc.
Haag	21.958 m2	
Gras	1.098.547 m2	
<b><u>Openbare verlichting</u></b>		
Lichtmasten	6.128 stuks	
Armaturen	5.944 stuks	
Lichtbronnen	5.945 stuks	
<b><u>Speelvoorzieningen</u></b>		
Speel- en sporttoestellen	521 stuks	verspreid over 124 speelplekken en 7 schoolpleinen
Kunstmatige valondergronden	3.642 m2	waaronder kunstgras, rubber tegels, ecoscape, zand, boomschors en gietvloer
<b><u>Waterhuishouding</u></b>		
Watergang	458.938 m2	
Oeverbeschoeiing	24.168 m	
Natuurlijke oevers	38.862 m	
<b><u>Verhardingen</u></b>		
Asfalt	278.288 m2	
Bestrating	894.535 m2	
Overige verhardingen	14.160 m2	
Goot	1.482 m	
Kolken	11.800 stuks	
<b><u>Verkeer</u></b>		
Markeringen	2.914 m2	
Verkeersborden	2.320 stuks	
Verkeersteken	1.680 stuks	
<b><u>Civiele kunstwerken</u></b>		
Fiets- en voetbruggen	70 stuks	
Overige kunstwerken	69 stuks	trappen, vlonders, visplaatsen
Verkeersbruggen	8 stuks	
<b><u>Riolering</u></b>		
Drukriolering	77.400 m	
Rioolput	3.633 stuks	
Rioolvoorziening	9 stuks	
Vrijvervalleiding	142.305 m	
<b><u>Gemalen</u></b>		
Bergbezinkvoorziening	5 stuks	
CVK	43 stuks	
Drukriool	234 stuks	
Groot gemaal (droog)	4 stuks	
Groot gemaal (nat)	38 stuks	
Kunstwerk	1 stuks	
Oppervlaktewatergemaal	2 stuks	
Opvoergemaal	1 stuks	

## PARAGRAAF 5 - BEDRIJFSVOERING

### *Inleiding*

Sinds 2014 wordt de bedrijfsvoering uitgevoerd door de Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie. De details zijn opgenomen in de begroting 2023 van de GR BAR-organisatie.

De BAR-organisatie ziet zichzelf als de nabije overheid die met een warm hart betrokken is bij de gemeenschappen van de gemeenten en alle inwoners en partijen die daarin een plek hebben. Ze ondersteunen het bestuur en werken met een goede dienstverlening aan de woon- en leefomgeving en complexe maatschappelijke vraagstukken die daar bij horen. De visie op dienstverlening staat centraal. De BAR-organisatie wil samen met inwoners een plezierige woon- en leefomgeving creëren. Dat kan alleen als we onze oren en ogen goed openhouden. De maatschappelijke opgaven die spelen gaan we niet uit de weg. Integendeel, die pakken we proactief op.

De centrale opgave van de GR BAR-organisatie is een optimaal functionerende ambtelijke organisatie die ervoor zorgt dat de drie gemeenten autonoom kunnen blijven opereren, ook met de huidige complexe opgaven zoals die van de drie decentralisaties.

Daarbij zijn de drie hoofddoelstellingen:

1. Een excellente dienstverlening,
2. Acceptabele kosten,
3. Een kwalitatief deskundige en robuuste organisatie.

In maart 2022 is het eindrapport “Sterk in nabijheid, slim in robuustheid” door het onderzoeksbureau & Van de Laar opgeleverd. Hierin is een variantenanalyse en een onafhankelijk advies opgenomen inzake de best passende toekomstige samenwerking tussen de deelnemende gemeenten in de GR BAR-organisatie. Het nieuwe bestuur is na de verkiezingen met elkaar in gesprek gegaan om de varianten nader te duiden en te komen tot een nieuw samenwerkingsmodel. In de begroting van de GR BAR-organisatie 2023 is nog geen rekening gehouden met eventuele gevolgen hiervan.

Ten aanzien van de realisatie van de college programma's signaleert de GR BAR-organisatie dat, vanwege de spanning op de arbeidsmarkt, de bestuurlijke ambities onder druk kunnen komen te staan. Op dit moment zien we dat er veel vraag is naar mensen en een beperkt aanbod. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om de juiste mensen in te huren voor de realisatie van de programma's. Dit ondanks dat het programma-budget toereikend is. Dit kan betekenen dat het bestuur genoodzaakt worden om scherp te prioriteren. Hierover zullen daar waar nodig, de gesprekken gevoerd worden om te komen tot keuzes.

### *Grote thema's*

De uitvoering van de grote thema's Omgevingswet (invoering per 1-1-2023), Wijkuitvoeringsplannen energietransitie en de uitvoering van de Wet elektronische publicaties en Wet open overheid (per 1-5-2022) zal worden verricht door de BAR-organisatie.

## *Personeel*

### CAO gemeenten

De op dit moment van kracht zijnde CAO gemeenten 2021-2022 heeft een looptijd tot en met 31 december 2022. Dat betekent dat voor begrotingsjaar 2023 een nieuwe CAO zal worden afgesloten.

### Collegewerkprogramma

Ten aanzien van de realisatie van de college programma's signaleren wij dat, vanwege de spanning op de arbeidsmarkt, de bestuurlijke ambities onder druk kunnen komen te staan. Op dit moment zien we dat er veel vraag is naar mensen en een beperkt aanbod. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om de juiste mensen in te huren voor de realisatie van de programma's. Dit ondanks dat het programma-budget toereikend is. Dit kan betekenen dat het bestuur genoodzaakt worden om scherp te prioriteren. Hierover zullen daar waar nodig, de gesprekken gevoerd worden om te komen tot keuzes.

## *Rechtmatigheidsverantwoording*

De tweede kamer heeft in het voorjaar 2022 het besluit genomen dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording door het college van burgemeester en wethouders zal starten met ingang van verslagjaar 2023. Dit besluit dient op het moment van schrijven nog bekrachtigd te worden door de eerste kamer.

De boekjaren 2021 en 2022 zijn gebruikt als proefjaren waardoor reeds ervaring is opgedaan met de nieuwe manier van werken.

Middels de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording leggen het college van burgemeester en wethouders bij een gemeente in de jaarrekening zelf verantwoording af over de rechtmatigheid. Het doel is het gesprek tussen college en raad te bevorderen. Hierbij zal de controlerend accountant beoordelen of de informatie zoals die is opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is. Een expliciete rechtmatigheidsverantwoording onderstreept de politieke aanspreekbaarheid van het bestuur en heeft naar verwachting een kwaliteit verhogend effect op de bedrijfsvoering bij gemeenten.

## *Uurtarieven personeel*

Aan de hand van gegevens uit de begroting van de GR BAR-organisatie 2023 en huisvestingskosten uit de drie gemeentebegrotingen 2022 worden een tweetal uurtarieven berekend. Het eerste tarief is een basis-uurtarief dat gebruikt wordt voor het in rekening brengen van kosten bij derden en schadegevallen. Het tweede tarief is een uurtarief voor toerekening aan grondexploitatieplannen (grexen), investeringen en bij afrekeningen van (subsidie)projecten. Het wordt gehanteerd bij toerekeningen op basis van tijdschrijven. Hieronder wordt de berekening van de tarieven weergegeven.

## Berekening uurtarief

### Uurtarieven personeel 2023

#### I. Basis-uurtarief

A. Aantal fte - personeelsformatie BAR begroting 2023	836,31
B. Productieve uren per fte	1.450
C. Aantal productieve uren per jaar (A. x B.)	1.212.650
D. Netto lasten volgens BAR begroting 2023	€ 77.056.100
E. Basis uurtarief personeel excl huisvesting (D. / C.)	€ 63,54
F. Tarief huisvesting per uur - basis gemeentebegrotingen 2022	€ 0,67
<b>G. Basis-uurtarief personeel (afgerond op hele euro's) E. + F.</b>	<b>€ 64,00</b>

#### II. Uurtarief grexen, investeringen, (subsidie)projecten en tijdschrijven

A. Productieve uren per jaar o.b.v. tijdschrijven (12 fte)	13.100
B. Lasten volgens toe te rekenen taakvelden incl. toerekening overhead	1.167.146
C. Uurtarief (B. / A.)	€ 89,10
D. Tarief huisvesting per uur - basis gemeentebegrotingen 2022	€ 0,67
<b>E. Uurtarief grexen, investeringen, (subsidie)projecten (afgerond op hele euro's) C. + D.</b>	<b>€ 90,00</b>

## Openbaarheid

De Wet Open Overheid (Woo), ingangsdatum 1 mei 2022, legt aan bestuursorganen een aantal verplichtingen op. Eén van deze verplichtingen betreft het geven van een impuls aan openbaarheid door in de begroting en het verantwoordingsverslag in de jaarstukken aan te geven hoe rekening wordt gehouden met de bepalingen uit de Woo. Dit onderdeel is de invulling van deze verplichting in de begroting 2023.

De Wet Open Overheid kent, samengevat, een viertal belangrijke aspecten:

1. De verplichting voor ieder bestuursorgaan om een Woo contactfunctionaris aan te wijzen.
2. Verplichtingen gericht op passieve openbaarmaking.
3. Verplichtingen gericht op actieve openbaarmaking.
4. Het op orde brengen van de (digitale) informatiehuishouding.

Het kabinet heeft in de meicirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de implementatie van de Woo. Ook voor 2023 is budget beschikbaar.

### Woo contactfunctionaris

De Woo contactfunctionaris is een nieuwe rol die per 1 mei 2022 per bestuursorgaan aangewezen dient te zijn. In 2023 zullen rol en positie worden geëvalueerd en indien nodig herijkt op basis van de ervaringen die zijn opgedaan in de tweede helft van 2022.

### Passieve openbaarmaking

De Wet Open Overheid is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob). Op het gebied van passieve openbaarmaking (Wob- of Woo-verzoeken) kent de Woo de nodige veranderingen ten opzichte van de Wob. De werkwijze en doorlooptijd van verzoeken tot (passieve) openbaarmaking van informatie onder de Wet open overheid worden in 2023 geëvalueerd. Uitgangspunten daarbij zijn transparantie en snelheid. Naar aanleiding van de evaluatie zal een begin worden gemaakt met verdere optimalisatie.



### Actieve openbaarmaking

De Woo stelt de verplichting om elf benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting zal niet voor alle elf categorieën tegelijk gelden. Over de ingangsdatum is nog geen zekerheid tijdens het schrijven van dit onderdeel Openbaarheid, maar naar verwachting zullen begin 2023 de eerste categorieën gepubliceerd moeten worden. In 2023 zullen wij zorgen dat wij voldoen aan de Woo door de op dat moment verplichte informatiecategorieën actief te publiceren. Ook zal in 2023 worden aangesloten op PLOOI (Platform Open Overheidsinformatie) zoals de Wet Open Overheid voorschrijft. Verder zal het proces van actieve openbaarmaking worden vormgegeven, zodat we op efficiënte, veilige, en AVG-conforme wijze kunnen publiceren. Tot slot is het beleidsvoornemen om in 2023 kritisch te blijven kijken naar de motivering betreffende eventuele geheimhouding van documenten. Dit met als doel te blijven werken aan de intentie van de wet: openbaarheid en transparantie.

### Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding binnen acht jaar op orde wordt gebracht. Dit betekent dat er op basis van een op te stellen meerjarenplan maatregelen moeten worden genomen om informatiebestanden duurzaam toegankelijk te maken en te houden. In 2023 zullen wij daarom doorgaan met het uitvoeren van de maatregelen, zoals die in het in 2022 opgestelde meerjarenplan beschreven staan. Deze maatregelen houden rekening met de principes van Common Ground en het uitgangspunt 'archiveren by design'.

## **PARAGRAAF 6 - VERBONDEN PARTIJEN**

### *Algemeen*

De gemeente Albrandswaard heeft de kadernota verbonden partijen vastgesteld voor de periode 2016 – 2020. Het doel van deze nota is een methodiek te ontwikkelen waarmee de bestaande verbonden partijen kunnen worden beoordeeld en aangestuurd. De nota sluit aan bij de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen die per 1 januari 2015 van kracht is en tot doel heeft de democratische legitimatie te versterken. Als de uitvoering van een publieke taak aan een verbonden partij is overgedragen, is het onvermijdelijk dat (volledige) directe invloed/sturing door de gemeente niet langer aan de orde is. Dit omdat de verbonden partij een eigen bestuur heeft waarin meerdere gemeenten zijn vertegenwoordigd.

Om de invloed van de gemeente op verbonden partijen te optimaliseren is in de nota een methodiek opgenomen die deze optimalisatie van invloed moet bewerkstelligen. De invloed van het gemeentebestuur op een verbonden partij is het grootst als deze zich richt op de voorkant van de processen van de verbonden partij. De methodiek die kan worden ingezet om de invloed passend te laten zijn bij de situatie bestaat uit: het proces van positiebepaling; een governance-scan, het bepalen van een passend aansturingsscenario en het daarbij passende instrumentarium.

Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond (DCMR)		Vestigingsplaats Schiedam		Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 Rijnmondgemeenten en de provincie Zuid-Holland.				
Stemverhouding	1,8%				
Openbaar belang	Advisering en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken. De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeenten t.a.v. de uitvoering van Besluit Bodemkwaliteit.				
Bestuurlijk belang	1 lid dagelijks bestuur en daarmee 1 lid algemeen bestuur				
Actuele ontwikkelingen	De invoering van de Omgevingswet (nu per 01-01-2023) vraagt de aandacht. Samen met alle participanten bereidt DCMR zich voor op de naderende wetswijziging, o.a. door inzicht te krijgen in de (milieu)kwaliteit van het gebied op basis van toegankelijke data. De ingezette ontwikkeling naar een datagedreven DCMR wordt in 2023 doorgezet. Het toezicht wordt weer gebiedsgericht georganiseerd, met behulp van steeds meer innovatie rond meldkamer en toezichtinstrumenten.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	4.134	2.900	Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen	10.700	14.000	Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023		0	Bijdrage gemeente 2023		386
Risico's	Controle over en sturing op financieel resultaat. De komst van de Omgevingswet zorgt voor wat onzekerheid in deze. Daarnaast het werven van nieuwe mensen in de huidige moeilijke markt en het behouden van de kennis.				
Sturingsscenario	Chauffeur				

bedragen x €  
1.000

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)		Vestigingsplaats Klaaswaal		Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	20 gemeenten, waterschap Hollandse Delta en Regionale Afvalstoffen Dienst Hoeksche Waard.				
Stemverhouding	3,3%				
Openbaar belang	Het SVHW houdt zich bezig met de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen en de waardebeoordeling, in het kader van de wet WOZ.				
Bestuurlijk belang	Bevoegdheden van het College m.b.t. heffing en invordering belastingen, WOZ is overgedragen aan de VP. Het algemeen bestuur is het hoogste bestuursorgaan van het SVHW. De gemeente is vertegenwoordigd in de ambtelijke commissie: 1 lid (accounthouder VP) en het algemeen bestuur: 1 lid (portefeuillehouder Financiën).				
Actuele ontwikkelingen	De wijzigingen de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en enkele andere wetten hebben de controlerende rol van gemeenteraden van de deelnemers van de GR SVHW versterkt. Op grond hiervan wordt de huidige GR SVHW aangepast aan de wettelijke wijzigingen.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	622	700	Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen	4.976	4.551	Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023		202	Bijdrage gemeente 2023		272
Risico's	Uittreding van deelnemers waardoor de kosten voor de overgebleven deelnemers gaan stijgen.				
Sturingsscenario	Bijrijder				

bedragen x €  
1.000

Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond (GGD Rotterdam-Rijnmond)		Vestigingsplaats Rotterdam	Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 gemeenten regio Rijnmond.			
Stemverhouding	6,7%			
Openbaar belang	Gezamenlijke uitvoering wettelijke verplichtingen van gemeenten in het kader van de wet Publiek Gezondheid. De doelstelling: een evenwichtig productenaanbod zoveel mogelijk gericht op lokale problematiek. In zijn algemeenheid het verbeteren van de volksgezondheid van de bevolking.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het algemeen bestuur (AB).			
Actuele ontwikkelingen	De corona-crisis zal ook op langere termijn gevolgen hebben voor de GGD-organisatie. Nog los van landelijke maatregelen om de afdelingen infectieziekten van GGD-en verplicht te verstevigen denken we dat de huidige crisis heeft aangetoond dat het waakvlamniveau en de daarbij horende normen waarop de meeste GGD-en hun bezetting hebben gebaseerd, te kwetsbaar is om zo door te gaan. Daarom is de GGD-RR in 2022 gestart met het traject van GGD 3.0 waarin we tot een visie over de GGD van de toekomst zijn gekomen die we samen met bestuurders en ambtenaren hebben opgesteld en die is vastgesteld in het algemeen bestuur.			
<b>Financiële postitie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>
	1 januari 2023	31 december 2023		
Eigen vermogen	0	0	Aandelen kapitaal	0
Vreemd vermogen	0	0	Leningen/garantstellingen	0
Resultaat 2023		0	Bijdrage gemeente 2023	208
Risico's	In tegenstelling tot andere gemeenschappelijke regelingen zijn op dit moment niet de deelnemende gemeenten risicodragend voor de GGD-RR, maar is dit de gemeente Rotterdam. De GGD-RR is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Rotterdam en legt verantwoording af aan het college van de gemeente Rotterdam. Hoewel op dit punt momenteel geen veranderingen verwacht worden blijven wij hier alert op.			
Sturingsscenario	Bijrijder			

bedragen x €  
1.000

Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond		Vestigingsplaats Rotterdam	Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	Gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Schiedam, Vlaardingen, Westvoorne en Rotterdam.			
Stemverhouding	6,25%			
Openbaar belang	Doel: Het beschikbaar houden van specialistische zorg en van 7/24 crisisopvang. Het realiseren van schaalvoordelen. Het delen van kennis en expertise. De GR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd. De visie en doelen van de GR zijn daarmee een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het algemeen bestuur (AB).			
Actuele ontwikkelingen	Er is sprake van een hoog beroep op de ambulante specialistische jeugdhulp, waardoor sprake is van lange wachttijden voor met name specialistische GGZ. In 2021 is samen met VWS een plan van aanpak opgesteld om de wachttijden eind 2022 terug te brengen tot de treeknorm. Aanbesteding jeugdhulp loopt.			
<b>Financiële postitie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>
	1 januari 2023	31 december 2023		
Eigen vermogen	0	0	Aandelen kapitaal	0
Vreemd vermogen	0	0	Leningen/garantstellingen	0
Resultaat 2023		0	Bijdrage gemeente 2023	2.709
Risico's	Alle deelnemende gemeenten zijn volledig risicodragend. Het zorgverbruik wordt echter per gemeenten afgewikkeld. In 2021 zijn stappen gezet om de managementinformatie over het zorgverbruik en wachttijden te verbeteren waardoor gedurende het jaar steeds2 beter inzicht is in het zorgverbruik. Met ingang van 2023 is de vlaktax afgeschaft waardoor gemeenten de werkelijke zorgkosten over het jaar krijgen toegerekend.			
Sturingsscenario	Bijrijder			

bedragen x €  
1.000

Gemeenschappelijke regeling voor het natuur- en recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ)		Vestigingsplaats Schiedam	Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Ridderkerk, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Rotterdam en provincie Zuid-Holland.			
Stemverhouding	14%			
Openbaar belang	Ontwikkeling en in stand houden van intergemeentelijke buitenstedelijke recreatie en bescherming van natuur en landschap op IJsselmonde. Beheer, ontwikkeling en onderhoud van recreatieve groengebieden op IJsselmonde.			
Bestuurlijk belang	2 algemeen bestuursleden waarvan 1 in het dagelijks bestuur.			
Actuele ontwikkelingen	Zoeken naar bezuiniging, opbouwen buffer.			
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>
	1 januari 2023	31 december 2023		
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend
Risico's	Structurele tekorten middellange termijn.			
Sturingsscenario	n.t.b.			

bedragen x €  
1.000

Gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie		Vestigingsplaats Barendrecht	Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk			
Stemverhouding	33,33%			
Openbaar belang	Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering door het openbaar lichaam van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken. - In samenwerking ten behoeve van de drie gemeenten het werkgeverschap en de inkoopfunctie uit te voeren. - Het doel van de samenwerking is om door het samenvoegen van grote delen van de ambtelijke organisaties de burgers van de drie gemeenten kwalitatief hoogstaande dienstverlening te bieden. - Er wordt invulling gegeven op de zeven inhoudelijke verbindende thema's van de drie gemeenten. Deze thema's zijn: duurzaamheid, veiligheid, economie, maatschappij, voorzieningen, ruimte en mobiliteit.			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste bestuursorgaan van de BAR-organisatie en bestaat uit de drie colleges van de 3 BAR-gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk). Dit bestuur vergadert vier keer per jaar. Het dagelijks bestuur bestaat uit zes leden (van het algemeen bestuur), twee van elke deelnemende gemeente, te weten één wethouder en de burgemeester, de voorzitter meegerekend.			
Actuele ontwikkelingen	Bestuurlijk is gekozen de organisatie opnieuw in te richten/ (deels) te ontvlechten. Daarbij blijft corona boven de markt hangen, opvang van asielzoekers, statushouders en vluchtelingen.			
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>
	1 januari 2023	31 december 2023		
Eigen vermogen	0	0	Aandelen kapitaal	0
Vreemd vermogen	41	17	Leningen/garantstellingen	0
Resultaat 2023		0	Bijdrage gemeente 2022	15.705
Risico's	Uitvoering/implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, informatie beveiliging, ver(der)gaande digitalisering van de werkprocessen en dienstverlening. Voldoende en gekwalificeerd personeel om de opdrachten en (wettelijke) taken en opgaven uit te voeren.			
Sturingsscenario	Chauffeur			

bedragen x €  
1.000

Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR)		Vestingsplaats Rotterdam		Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 gemeenten uit het Rijnmond gebied.				
Stemverhouding	7,7%				
Openbaar belang	(Brand)veiligheid, vervoer van zieken en ongevalsloffers, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing met inbegrip van de multidisciplinaire samenwerking en de gemeenschappelijke meldkamer. De vorming van veiligheidsregio's heeft als doelstelling de versterking van de bestuurlijke aansturing van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal en nationaal niveau, alsmede de versterking van de geneeskundige hulpverlening en het regionale beheer van de brandweer.				
Bestuurlijk belang	Burgemeester is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur (+ 1 plaatsvervangend lid). Bij het nemen van besluiten door het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen ieder één stem uit, met uitzondering van de leden die een gemeente vertegenwoordigen met een inwonersaantal van boven 50.000. Zij brengen voor elk volgende 50.000-tal, of gedeelte daarvan, één stem meer uit toe een maximum van elf stemmen per gemeente.				
Actuele ontwikkelingen	Maatschappelijke, bestuurlijke en technologische ontwikkelingen hebben invloed op het werk van de VRR. Zo hebben ze te maken met een toenemende vergrijzing, klimaatverandering, de energietransitie en neemt de concentratie van mensen en bedrijven in dunbevolkte gebieden al jaren af, terwijl het in dichtbevolkte gebieden juist verder toeneemt. Daarbij is hun manier van communiceren, zakendoen en samenwerken compleet veranderd. De economische en maatschappelijke afhankelijkheid leidt tot complexere incidenten en grotere effecten, terwijl risico's steeds minder worden geaccepteerd in de sterk geïndividualiseerde samenleving.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>			
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	1.403	1.634	Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen	102.633	105.120	Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023		230	Bijdrage gemeente 2023		1.398
Risico's	Het weerstandsvermogen van de VRR is gezond wanneer er gestreefd wordt naar een goede verhouding tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit ter dekking van de risico's, hierbij moet er minimaal sprake zijn van een factor 1. Ondanks dat voor de berekening van het weerstandsvermogen van dit begrotingsjaar al rekening is gehouden met een positief geraamd resultaat betreft het weerstandsvermogen van de VRR nog altijd laag. Daarnaast bestaat er nog altijd onzekerheid over de gemaakte kosten tijdens de huidige Oekraïne crisis. De aannname die wordt gemaakt is dat het Rijk extra gemaakte kosten rondom de crisis zal vergoeden. Er bestaat echter nog geen duidelijkheid over hoe om te gaan met deze vrijwilligers, wat het de VRR zal kosten en welke vergoeding daartegenover staat.				
Sturingsscenario	Bijrijder				

bedragen x €  
1.000

Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond (DCMR)		Vestigingsplaats Schiedam		Gemeenschap- pelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 Rijnmondgemeenten en de provincie Zuid-Holland.				
Stemverhouding	1,8%				
Openbaar belang	Advisering en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken. De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeenten t.a.v. de uitvoering van Besluit Bodemkwaliteit.				
Bestuurlijk belang	1 lid dagelijks bestuur en daarmee 1 lid algemeen bestuur				
Actuele ontwikkelingen	De invoering van de Omgevingswet (nu per 01-01-2023) vraagt de aandacht. Samen met alle participanten bereidt DCMR zich voor op de naderende wetswijziging, o.a. door inzicht te krijgen in de (milieu)kwaliteit van het gebied op basis van toegankelijke data. De ingezette ontwikkeling naar een datagedreven DCMR wordt in 2023 doorgezet. Het toezicht wordt weer gebiedsgericht georganiseerd, met behulp van steeds meer innovatie rond meldkamer en toezichtinstrumenten.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	4.134	2.900	Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen	10.700	14.000	Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023		0	Bijdrage gemeente 2023		386
Risico's	Controle over en sturing op financieel resultaat. De komst van de Omgevingswet zorgt voor wat onzekerheid in deze. Daarnaast het werven van nieuwe mensen in de huidige moeilijke markt en het behouden van de kennis.				
Sturingsscenario	Chauffeur				

bedragen x €  
1.000

Essendael Beheer BV				Besloten vennootschap	
Deelnemende partijen	gemeente Albrandswaard en Bouwfonds Property Development BV (BPD BV)				
Stemverhouding	50%				
Openbaar belang	Essendael Beheer BV fungeert als beherend venoot in GEM Essendael CV.				
Bestuurlijk belang	Wethouder RO, Economie, Milieu & Duurzaamheid en wethouder Buitenruimte & Wonen zijn lid van de raad van commissarissen.				
Actuele ontwikkelingen	-				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen			Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen			Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023			Bijdrage gemeente 2023		
Risico's	-				
Sturingsscenario	Nog vast te stellen.				

bedragen x € 1.000

GEM Essendael CV		Commanditaire vennootschap	
Deelnemende partijen	gemeente Albrandswaard, Essendael Beheer BV en BPD BV		
Stemverhouding	33%		
Openbaar belang	De CV is een samenwerking tussen de gemeente, BPD BV en Essendael Beheer BV. Deze BV is beherend vennoot. De gemeente en BPD BV zijn de commanditaire vennoten. De CV heeft onder andere als doel locatie-ontwikkeling.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de CV berust bij Essendael Beheer BV.		
Actuele ontwikkelingen	-		
<b>Financiële postitie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023	
Eigen vermogen		Aandelen kapitaal	0
Vreemd vermogen		Leningen/garantstellingen	0
Resultaat 2023		Bijdrage gemeente 2023	
Risico's	De jaarlijkse winst komt voor 48% ten gunste van de gemeente. Een deel van de te verwachte resultaten is opgenomen in het meerjarenperspectief. Een latere en/of lagere winstuitkering heeft mogelijk gevolgen voor het sluitend meerjaren perspectief van de begroting.		
Sturingsscenario	Nog vast te stellen.		

bedragen x €  
1.000

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		Vestigingsplaats Den Haag		Naamloze vennootschap	
Deelnemende partijen	401 gemeenten				
Stemverhouding	0.006%				
Openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Ze verstrekt krediet tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden. De klanten zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG vanwege dit maatschappelijk belang en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging.				
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in de Algemene vergadering van aandeelhouders via de wethouder Financiën.				
Actuele ontwikkelingen	De COVID-19-pandemie is van grote invloed geweest op klanten, medewerkers en de maatschappij als geheel. De bank is tevreden dat ze in deze moeilijke tijden klanten in de publieke sector kan blijven helpen, medewerkers een veilige werkomgeving kan bieden, en daarbij voldoende financiële resultaten kan blijven behalen.				
<b>Financiële postitie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>			
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal		0
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen		0
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023		0
Risico's	Er is sprake van onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten. Door de coronacrisis worden op de financiële markten, waar BNG Bank het geld ophaalt, intussen grote verliezen geleden. De BNG heeft voldoende buffers en een AAA-rating dus ziet voor zichzelf geen doemscenario's. Voor verliesmakende klanten treft de BNG jaarlijks een (forse) voorziening, maar op het totale krediet is het percentage oninbare leningen erg laag. De kredietportefeuille blijft desondanks kwalitatief sterk.				
Sturingsscenario	Achterbank				

bedragen x €  
1.000

Stedin Groep		Naamloze vennootschap	
Deelnemende partijen	53 Nederlandse gemeenten		
Stemverhouding	0,42%		
Openbaar belang	Stedin Groep (Netwerkbedrijf) draagt zorg voor de gas- en elektriciteitsnetten binnen haar voorzieningsgebied. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat deze maatschappelijk nut heeft. Daarnaast zorgt ze voor financiële opbrengsten (dividend). Door de splitsing van Eneco en Stedin per 31 januari 2017 is geen discussie ontstaan over een verkoop van Stedin. Uiteraard mag je als gemeente je aandelen te koop aanbieden, maar uitsluitend aan publieke partijen en niet aan private partijen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging/stemrecht in de Algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen	De energietransitie blijft een hoofdthema. Ook in het verzorgingsgebied zien we aan een stijgend aantal laadpalen en zonnepanelen dat deze transitie echt doorzet. Het waarborgen van voldoende netcapaciteit en spanningskwaliteit hebben aandacht. In juni 2021 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de langetermijnfinanciering. Voor de korte termijn heeft onze gemeente niet ingetekend voor cumulatief preferente aandelen. In totaal is door Stedin € 200 miljoen eigen vermogen opgehaald bij bestaande aandeelhoudende gemeenten. Voor de langere termijn heeft Stedin meer middelen nodig oplopend tot een bedrag van € 1 miljard. Met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Autoriteit Consument en Markt wordt gesproken over de wet- en regelgeving en hoe die beter kan aansluiten op de huidige financieringssituatie. De inzet van Stedin en andere netbeheerders is ook dat het Rijk een bijdrage zou moeten leveren. Ook wordt door Stedin onderzocht of andere aandeelhouders kunnen toetreden, zoals provincies en gemeenten die nu nog geen aandeelhouder zijn maar wel tot het verzorgingsgebied van Stedin behoren. Het komende jaar dienen dus belangrijke vervolgbesluiten genomen te worden over de langetermijnfinanciering bij Stedin.		
<b>Financiële postitie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023	
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal 0
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen 0
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023 0
Risico's	Stedin heeft een laag risicoprofiel als gevolg van een gereguleerde markt. Er is echter sprake van dalende gereguleerde nettarieven waarin de gemaakte kosten niet direct of gedurende een langere periode aan de klant mogen worden doorgerekend. Door een combinatie van toename van het investeringsprogramma met name als gevolg van de energietransitie en de daarmee fors stijgende kosten (zoals die van TenneT) staat zowel de financiering als de dividenduitkering van Stedin onder forse druk.		
Sturingsscenario	Achterbank		

bedragen x €  
1.000



NV BAR Afvalbeheer		Vestingsplaats Rhoo		Naamloze vennootschap	
Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk				
Stemverhouding	33,33%				
Openbaar belang	Inzameling van de huishoudelijke afvalstoffen.				
Bestuurlijk belang	Collegelid als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.				
Actuele ontwikkelingen	De verwerkingsprijzen van afval stijgen en de opbrengsten van grondstoffen dalen.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	Risico's zijn beperkt. Het eigendom van het afval en dus risico op extra verwerkingskosten ligt bij de gemeente. De NV kent vooral bedrijfsvoeringaangelegenheden.				
Sturingsscenario	Bijrijder				

bedragen x €  
1.000

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides (water)		Vestingsplaats Rotterdam		Besloten vennootschap	
Deelnemende partijen	Gemeenten (21 stuks in Zuid Holland zuid) en Provincies				
Stemverhouding	0,28%				
Openbaar belang	Zorg dragen voor de watervoorziening binnen het voorzieningsgebied. De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van deze instelling voor nutsvoorzieningen, omdat deze nut heeft voor de inwoners van de gemeente, en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.				
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in de Algemene vergadering van Aandeelhouders via wethouder Financiën.				
Actuele ontwikkelingen	Door onzekerheid over de jaarlijkse uitvoering van investeringen alsmede de economische ontwikkelingen, zijn de resultaten binnen Evides onzeker.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	Drinkwater en de tarieven worden steeds meer gereguleerd. Met name de Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft een grote invloed op de tariefstelling en daarmee op de resultaten. Vervuiling van drinkwater kan zorgen voor hogere reinigingskosten. Vanwege het Coronavirus kunnen tijdelijk activiteiten stilvallen, kunnen (lopende) projecten vertragen en in specifieke segmenten kan sprake zijn van vraagtival.				
Sturingsscenario	Achterbank				

bedragen x €  
1.000

Landschapstafel IJsselmonde		Vestingsplaats Rotterdam		Bestuursover-eenkomst	
Deelnemende partijen	Gemeenten Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk, Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht en Rotterdam				
Stemverhouding					
Openbaar belang	1. Komen tot afstemming van van beleid, uitvoering en monitoring ten aanzien van de groen- en recreatiegebieden op IJsselmonde ten einde de kwaliteit van het landschap in standhouden c.q. te verbeteren; 2. Samenwerken aan het Uitvoeringsprogramma 'Groen IJsselmonde' om een stimulans te geven aan en te komen tot een recreatief aantrekkelijk, toegankelijk en bruikbaar groen landschap, waardoor ook kan worden bijgedragen aan de economische ontwikkeling van IJsselmonde; 3. Inzetten op afstemming van het beheer van de groen- en recreatiegebieden op IJsselmonde, het stellen van kaders voor het beheer en streven naar een verbetering van de efficiëntie in beheer in overleg met de terreinbeherende instanties.				
Bestuurlijk belang	1 collegelid in bestuur				
Actuele ontwikkelingen	Beperkttere rol Landschapstafel en daarom nieuwe afgeslankte vorm.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>			
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	Geen.				
Sturingsscenario					

bedragen x €  
1.000

Centrum Jeugd & Gezin Rijnmond (CJG)		Vestingsplaats Rotterdam		Stichting	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne.				
Stemverhouding	3,6%				
Openbaar belang	CJG Rijnmond treedt op als uitvoerder van de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg. Het CJG is de plek waar ouders en verzorgers, kinderen, jongeren en professionals terecht kunnen voor ondersteuning en advies over opgroeien, opvoeden en gezondheid.				
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in de Raad voor Publiek Belang.				
Actuele ontwikkelingen	Stabiel				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>		<b>Financieel belang - gemeente</b>			
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	Onzekerheid impact coronavirus op dienstverlening/onzekerheid omvang subsidie/onvoldoende informatiebeveiliging/onverwachte kostenstijgingen door overheidsmaatregelen of verhoging van premies/beperkte beschikbaarheid zorgprofessionals op de arbeidsmarkt/discrepancie tussen toekomstig profiel personeel versus huidig personeelsbestand.				
Sturingsscenario	n.t.b.				

bedragen x €  
1.000

Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG)		Vestigingsplaats Den Haag		Vereniging	
Deelnemende partijen	355 gemeenten				
Stemverhouding	0,28%				
Openbaar belang	De VNG is de belangenbehartiger van alle gemeenten en is gesprekspartner van andere overheden, leden van het parlement, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen.				
Bestuurlijk belang	De burgemeester is coördinerend portefeuillehouder. De gemeente vaardigt een bestuurlijk vertegenwoordiger af naar de algemene ledenvergadering.				
Actuele ontwikkelingen	De manier waarop het nieuwe kabinet omgaat met de tekorten van gemeenten. Opstelling van de wet decentrale overheden waarin o.a. financiële relaties tussen overheden geregeld moeten worden.				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	Beperkt. Door compensatie voor loon- en prijsontwikkeling en een jaarlijkse groei van 1% wordt evenwicht tussen uitgaven en inkomsten bereikt. Er is ook het risico dat tijdens de ALV anders wordt besloten.				
Sturingsscenario	Nog vast te stellen				

bedragen x €  
1.000

Stichting Distripark			Stichting		
Deelnemende partijen	Gemeente Albrandswaard, Port of Rotterdam NV				
Stemverhouding	50%				
Openbaar belang	Ontwikkeling en exploitatie van het Distripark Eemhaven.				
Bestuurlijk belang	In onderling overleg huisvesten van bedrijven passend bij de bestuurlijke afspraken vanuit de bestuursovereenkomst.				
Actuele ontwikkelingen	Stabiel				
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>				<b>Financieel belang - gemeente</b>	
	1 januari 2023	31 december 2023			
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal	niet bekend	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	niet bekend	
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	niet bekend	
Risico's	-				
Sturingsscenario	Achterbank				

bedragen x € 1.000

SvWrR		Stichting	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingingen, Westvoorne		
Stemverhouding			
Openbaar belang	Beleid en producten op het gebied van wonen binnen regio in gezamenlijkheid opstellen.		
Bestuurlijk belang			
Actuele ontwikkelingen	De druk op woningmarkt neemt verder toe, zowel voor de koop- als huursector. De marktdruk leidt tot hogere koopprijzen en bijbehorende woonlasten. De slaagkansen van (actief) woningzoekenden in de regio nemen af en de wachtlijsten worden langer.		
<b>Financiële positie - verbonden partij</b>			<b>Financieel belang - gemeente</b>
	1 januari 2023	31 december 2023	
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Aandelen kapitaal
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen
Resultaat 2023		niet bekend	Bijdrage gemeente 2023
Risico's	-		
Sturingsscenario	In theorie kunnen een of meerdere gemeenten hun financiële verplichtingen niet nakomen. Deze kans is heel klein.		

bedragen x €  
1.000

## PARAGRAAF 7 - GRONDBELEID

### Inleiding

In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze gemeente Albrandswaard het grondbeleid toepast om de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren, zoals bijvoorbeeld woningbouw, bedrijvigheid, recreatie en natuur. Daarnaast wordt enerzijds ingegaan op de actuele prognose van de resultaten en de geraamde winstneming van de gemeentelijke grondexploitaties en anderzijds op de reserve Ontwikkelingsprojecten in relatie tot de risico's die behoren bij de uitvoering van het grondbeleid.

### Grondbeleid

In de nota Grondbeleid 2018 - 2022 is het beleidskader voor de toepassing van het grondbeleid voor de ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. Deze nota is in februari 2018 vastgesteld door de gemeenteraad. Er is nog geen nieuwe nota Grondbeleid opgesteld. Nadat de huidige nota Grondbeleid afloopt zal er een nieuwe worden opgesteld. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met kostenverhaal onder de nieuwe omgevingswet.

Als uitgangspunt geldt dat de gemeente de markt(partijen) ruimte biedt om ontwikkelingen zelf op te pakken. Dit noemen wij passief facilitair grondbeleid. Ontwikkelingen die bijdragen aan een gemeentelijke ambitie hebben bestuurlijke prioriteit. Deze initiatieven omarmen en ondersteunen wij door het voeren van een actief facilitair grondbeleid voor deze projecten. Om vanuit de verschillende faciliterende rollen te kunnen sturen heeft de gemeente Albrandswaard een nota Kostenverhaal vastgesteld. Deze nota vormt beleidsmatig het kader waarmee zowel de gemeentelijke proceskosten kunnen worden verhaald, als een fondsbijdrage gevraagd kan worden. Vanuit de desbetreffende fondsen zijn middelen beschikbaar om onrendabele investeringen/extra voorzieningen binnen de ruimtelijke projecten te dekken.

Gewenste ontwikkelingen die ook met actieve steun van de gemeente niet van de grond komen, kunnen (alsnog) worden gerealiseerd door de gemeente. In dat geval kan de gemeente zelf de grond aankopen en ontwikkelen. Hierbij wordt dan een actief grondbeleid gevoerd en een grondexploitatie vastgesteld door de raad. Dit geldt ook voor projecten

waarbij grond die, veelal om historische reden in eigendom is van de gemeente, tot ontwikkeling wordt gebracht.

### *Actuele prognose*

#### *Te verwachten resultaten*

Voor de grondexploitaties Spui en Polder Albrandswaard wordt gezamenlijk een negatief resultaat verwacht van in totaal € 3.839.000,- (eindwaarde). Dit verlies kan worden gedekt uit de reeds ingestelde voorziening negatieve grondexploitaties.

Het eindresultaat van de grondexploitatie Binnenland wordt geprognosticeerd op een neutrale uitkomst. In 2020 is een bestuursovereenkomst met de provincie Zuid-Holland aangegaan. De provincie Zuid-Holland kan een gedeelte van het budget 'Groene verbinding' aan de gemeente ter beschikking stellen ten behoeve van de planontwikkeling en realisatie van het project 'Poort Buitenland van Rhoon, waar de grondexploitatie Binnenland onderdeel van uitmaakt. O.b.v. de bestuursovereenkomst vindt op dit moment overleg plaats over de provinciale bijdrage.

#### *Winstneming*

Voor gemeentelijke grondexploitaties met een positief geprognosticeerd eindresultaat worden er tussentijds winstnemingen gedaan. Hiervoor wordt de methode Percentage of Completion (POC) toegepast, waarbij de gerealiseerde kosten en opbrengsten worden afgezet tegen het totaal van de kosten en opbrengsten van het betreffende project. Op basis hiervan wordt bij het opmaken van de jaarrekening de hoogte van de tussentijdse winstneming vastgesteld. Momenteel zijn de drie hierboven toegelichte grondexploitaties de enige lopende binnen de gemeente Albrandswaard, derhalve worden er geen winstnemingen verwacht in 2023.

#### *Nieuwe grondexploitaties*

In 2021 zijn de voorbereidingskredieten door de raad vastgesteld voor de planvorming van Poortugaal-West / Schutskooiwijk, woningbouwlocatie De Omloop en een nieuw sportpark (Omloopseweg-zuid). In 2022 is gewerkt naar een eindfase van de planvorming. Naar verwachting zal van ieder van deze ontwikkelingen in 2023 een grondexploitatie aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd. Na vaststelling zal over deze grondexploitaties worden gerapporteerd in het (vertrouwelijke) MPO(t).

### *Reserve en risico's*

Voor het grondbedrijf is een afzonderlijke reserve gevormd, namelijk de Reserve Ontwikkelingsprojecten. De positieve resultaten worden, zowel tussentijds als bij afsluiten van een grondexploitatie, toegevoegd aan deze reserve, die (administratief) is opgedeeld in twee delen:

- Afdekking risico's van de gemeentelijke grondexploitaties;
- Vrije reserve.

Volgens de spelregels moet het vrije deel van de reserve Ontwikkelingsprojecten minimaal 5% van het totaal aan voorzieningen en risico's van de grondexploitaties bedragen. Indien de vrije reserve minder bedraagt wordt een aanvullende storting gedaan vanuit de Algemene reserve. Bij een stand van de vrije reserve groter dan 15% van het totaal aan voorzieningen en risico's wordt het meerdere 'afgeroomd' en toegevoegd aan de algemene reserve.

In het proces van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties heeft het risicomanagement een vaste plaats gekregen. Iedere herziening of nieuwe grondexploitatie bevat een (actualisatie van de) risicoanalyse, waarbij volgens een vast format per risico de mogelijke financiële consequenties worden aangegeven. Hierbij wordt ook aangegeven of er in het weerstandsvermogen een reservering moet worden gemaakt en/of er beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.

Het financiële effect van alle risico's bij elkaar vormen de basis voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze risicoanalyses én het bepalen van de weerstandscapaciteit worden geactualiseerd bij het opstellen van het (tussentijds) MPO (Meerjaren Perspectief Ontwikkelprojecten).

# FINANCIËLE BEGROTING

## FINANCIËLE SAMENVATTING

Aan het opstellen van een nieuwe financiële programmabegroting gaat een aantal stappen vooraf. Eén belangrijke stap is de bepaling van de beleidsmatige en rekenkundige kaders. Dat is gebeurd bij de behandeling van de Kaderbrief 2023. Vervolgens hebben wij in de zomermaanden op basis van deze kaders de begroting opgesteld.

Voor de herkenbaarheid van het proces presenteren wij het verloop van wijzigingen en bouwen vervolgens voort op het gepresenteerde begrotingssaldo van de Kaderbrief.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
<b>Saldo primitieve begroting inclusief 1e wijziging</b>	<b>685.000</b>	<b>495.600</b>	<b>695.300</b>	<b>-23.000</b>
Correctie afschrijvingslasten	-38.900	-38.900	-35.100	-35.100
Structurele gevolgen 2e tussenrapportage 2021	-149.000	-150.000	-153.800	-153.800
Gevolgen 1e tussenrapportage 2022	-135.700	66.700	213.400	411.400
<b>Uitgangspunt voorjaarsnota 2023</b>	<b>361.400</b>	<b>373.400</b>	<b>719.800</b>	<b>199.500</b>
<b>Voorjaarsnota 2023</b>				
B. Rekenkundige en algemene kaders	-466.000	-466.000	-466.000	-466.000
D. Autonome ontwikkelingen	-247.800	-223.000	-228.800	-228.800
E. Bedrijfsvoering	-83.900	-83.900	-83.900	-83.900
F. Investeringen	-	-	-	-
G. Voorgestelde dekking	-	-	-	-
<b>Totaal na Voorjaarsnota</b>	<b>-436.300</b>	<b>-399.500</b>	<b>-58.900</b>	<b>-579.200</b>
<b>Diverse aanpassingen begroting 2023</b>				
Ontwikkeling algemene uitkering	3.763.800	5.394.000	6.471.000	4.856.000
GRJR	-858.200	-516.300	-516.300	-516.300
BAR-bijdrage	-296.900	-360.100	-333.400	-261.200
Kapitaallasten	4.300	-22.400	-23.900	-16.400
Overige mutaties	-46.100	-45.600	-40.800	-66.200
Toename OZB-opbrengsten	60.100	61.800	63.600	305.500
<b>Saldo begroting na wijzigingen</b>	<b>2.190.700</b>	<b>4.111.900</b>	<b>5.561.300</b>	<b>3.722.200</b>

-/- is nadelig

+ is voordelig

## INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De begroting van gemeenten moet structureel sluitend zijn. Dat wil zeggen dat de structurele lasten gedekt worden door structurele baten. In onderstaand overzicht een opsomming van de incidentele baten en lasten die gecorrigeerd worden op het begrotingsresultaat.



INCIDENTELE LASTEN EN BATEN									
nr.	omschrijving	begroting 2023		begroting 2024		begroting 2025		begroting 2026	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	lasten
<b>Incidentele mutaties exploitatie</b>									
<b>Programma O&amp;O, veiligheid en bestuur</b>									
1	ICT burgerzaken basis beheer online	36.900		36.900		36.900			
	<b>Totaal programma O&amp;O, veiligheid en bestuur</b>	<b>36.900</b>	<b>0</b>	<b>36.900</b>	<b>0</b>	<b>36.900</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Programma RO, wonen en economie</b>									
2	mutaties grondexploitaties	6.977.200	6.977.200	8.737.700	8.737.700	1.025.700	1.025.700		
	<b>Totaal programma RO, wonen en economie</b>	<b>6.977.200</b>	<b>6.977.200</b>	<b>8.737.700</b>	<b>8.737.700</b>	<b>1.025.700</b>	<b>1.025.700</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Programma Buitenruimte</b>									
3	Ondergr containers en putten			23.300		22.500		22.500	
	<b>Totaal programma Buitenruimte</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>23.300</b>	<b>0</b>	<b>22.500</b>	<b>0</b>	<b>22.500</b>	<b>0</b>
<b>Programma Educatie</b>									
4	Gebouw BBS De Wegwijzer Sportlaan Rhoon	41.500							
	<b>Totaal programma Educatie</b>	<b>41.500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Programma Sociaal domein</b>									
5	incidenteel tekort GRJR	73.300							
	<b>Totaal programma Sociaal domein</b>	<b>73.300</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Totaal incidentele mutaties exploitatie</b>	<b>7.128.900</b>	<b>6.977.200</b>	<b>8.797.900</b>	<b>8.737.700</b>	<b>1.085.100</b>	<b>1.025.700</b>	<b>22.500</b>	<b>0</b>
<b>Incidentele mutaties reserves</b>									
<b>Programma O&amp;O, veiligheid en bestuur</b>									
6	onderhoud gebouwen	25.000		25.000		25.000		25.000	
7	reserve wethouderspensionen		55.200		55.200		55.200		55.200
	<b>Totaal programma O&amp;O, veiligheid en bestuur</b>	<b>25.000</b>	<b>55.200</b>	<b>25.000</b>	<b>55.200</b>	<b>25.000</b>	<b>55.200</b>	<b>25.000</b>	<b>55.200</b>
<b>Programma RO, wonen en economie</b>									
8	onderhoud gebouwen	25.000		25.000		25.000		25.000	
9	mutaties grondexploitaties				221.500		12.800		
	<b>Totaal programma RO, wonen en economie</b>	<b>25.000</b>	<b>0</b>	<b>25.000</b>	<b>221.500</b>	<b>25.000</b>	<b>12.800</b>	<b>25.000</b>	<b>0</b>
<b>Programma Buitenruimte</b>									
10	reserve duurzaamheid		441.500		516.500		528.500		
11	onderhoud gebouwen	21.500		21.500		21.500		21.500	
12	reserve baggeren		55.900		55.900		55.900		55.900
	<b>Totaal programma Buitenruimte</b>	<b>21.500</b>	<b>497.400</b>	<b>21.500</b>	<b>572.400</b>	<b>21.500</b>	<b>584.400</b>	<b>21.500</b>	<b>55.900</b>
<b>Programma Financiën</b>									

13 onderhoud gebouwen	10.800		10.800		10.800		10.800	
<b>Totaal programma Financiën</b>	<b>10.800</b>	<b>0</b>	<b>10.800</b>	<b>0</b>	<b>10.800</b>	<b>0</b>	<b>10.800</b>	<b>0</b>
<b>Programma Educatie</b>								
14 onderhoud gebouwen	34.000		34.000		34.000		34.000	
<b>Totaal programma Educatie</b>	<b>34.000</b>	<b>0</b>	<b>34.000</b>	<b>0</b>	<b>34.000</b>	<b>0</b>	<b>34.000</b>	<b>0</b>
<b>Programma Sociaal domein</b>								
15 Sociaal deelfonds	10.000		10.000		10.000		10.000	
<b>Totaal programma Sociaal domein</b>	<b>10.000</b>	<b>0</b>	<b>10.000</b>	<b>0</b>	<b>10.000</b>	<b>0</b>	<b>10.000</b>	<b>0</b>
<b>Totaal incidentele mutaties in reserves</b>	<b>126.300</b>	<b>552.600</b>	<b>126.300</b>	<b>849.100</b>	<b>126.300</b>	<b>652.400</b>	<b>126.300</b>	<b>111.100</b>
							0	
<b>Totaal incidentele lasten en baten</b>	<b>7.255.200</b>	<b>7.529.800</b>	<b>8.924.200</b>	<b>9.586.800</b>	<b>1.211.400</b>	<b>1.678.100</b>	<b>148.800</b>	<b>111.100</b>
							0	
<b>Saldo incidentele lasten en baten</b>	<b>274.600</b>	<b>662.600</b>	<b>466.700</b>	<b>-37.700</b>				

### Toelichting

1. Zie Voorjaarsnota 2022, online dienstverlening.
2. Voor de verwerking van de grondexploitatie. Per saldo lopen deze drie posten op € 0.
3. Betreft overgang naar een nieuw afvalinzamelingssysteem.
4. Bouwrijp maken en plaatsen units.
5. Op basis van de begroting van de GRJR is voor 2022 en 2023 de vlaktax geraamd.
6. Structurele storting in de reserve Onderhoud gebouwen.
7. De uit te betalen pensioenen voormalige wethouders worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Wethouderspensioenen.
8. Structurele storting in de reserve Onderhoud gebouwen.
9. Voor de verwerking van de grondexploitatie. Per saldo lopen deze drie posten op € 0.
10. De uitgaven die gemaakt worden voor de duurzaamheidstransitie worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Duurzaamheid.
11. Structurele storting in de reserve Onderhoud gebouwen.
12. De uitgaven die gemaakt worden voor het baggeren worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Baggeren.
13. Structurele storting in de reserve Onderhoud gebouwen.
14. Structurele storting in de reserve Onderhoud gebouwen.
15. De baten die ontvangen worden t.b.v. de vergunninghouders worden gestort in de reserve Sociaal domein.

Presentatie van het structurele begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	1.296	3.000	4.724	3.504
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	895	1.112	838	218
<b>Begrotingssaldo</b>	<b>2.191</b>	<b>4.112</b>	<b>5.561</b>	<b>3.722</b>
Saldo incidentele baten en lasten	275	663	467	-38
<b>Gecorrigeerd saldo</b>	<b>2.465</b>	<b>4.775</b>	<b>6.028</b>	<b>3.685</b>
	voordeel	voordeel	voordeel	voordeel

## Beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Naast de incidentele stortingen en onttrekkingen zijn er ook structurele mutaties in de exploitatie die ten laste of ten gunste van de reserves gebracht worden. Voorbeelden hiervan zijn de bekleemde reserves welke in de begroting zijn opgenomen ter dekking van de structurele lasten van investeringen, de afschrijvingslasten. Een totaaloverzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves is hieronder opgenomen.

reserve	2023	2024	2025	2026
<i>Beoogde structurele onttrekkingen aan reserve</i>				
AW Mutatie reserve rentelast	354.000	275.000	197.200	118.500
AW Mutatie reserve ruimen begraafplaats Poortugaal	7.500	7.500	7.500	7.500
AW Mutatie reserve ruimen begraafplaats Rhooon	11.800	11.800	11.800	11.800
AW Mutatie reserve nieuwbouw sportzaal Portland	36.100	36.100	36.100	36.100
AW Mutatie reserve nieuwbouw buitendienst	42.400	42.400	42.400	42.400
AW Mutatie reserve nieuwbouw school Don Bosco	9.200	9.200	9.200	9.200
AW Mutatie reserve nieuwbouw school Valckesteijn	7.500	7.500	7.500	7.500

In het dienstjaar 2020 is een gedeelte van de opbrengst van de verkoop van de aandelen Eneco gestort in een reserve Rentelast. Besloten is om met deze opbrengst geen leningen vervroegd af te lossen, maar jaarlijks een bedrag vrij te laten vallen ter dekking van de rentelast.

Gezien de vrij unieke situatie heeft de commissie BBV 22 oktober 2020 besloten deze bate te zien als een structurele bate.

## UITGANGSPUNTEN MEERJARENRAMING

Voor de samenstelling van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 – 2026 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

### Begrotingsramingen

Voor de begrotingsramingen in de programma's zijn de gevolgen tot en met de 1e Tussenrapportage 2022 meegenomen. De structurele mutaties uit de 2e Tussenrapportage 2022 zijn niet meegenomen.

### Loonkosten

De bedrijfsvoeringkosten zijn per 1 januari 2014 opgenomen in de begroting van de GR BAR-organisatie. Voor de lonen is afgesproken dat deze gecompenseerd worden voor de prijsstijging. De gevolgen van de CAO-afspraken zijn niet functioneel verwerkt, wel is uit voorzorg in de Programmabegroting 2023 – 2026 van Albrandswaard een stelpost meegenomen in het programma 4 Financiën.

### Indexering overige uitgaven

Voor de prijsontwikkeling is voor de jaren 2023 - 2026 rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 2,2%.

### Tariefsverhoging inkomsten

Voor de OZB en de leges is rekening gehouden met een stijging van 3%. Bij de afvalstoffenheffing, rioolrecht en opbrengsten begraafplaatsen is uitgegaan van kostendekkendheid.

#### Rente investeringen

Voor de investeringen is een omslagrente berekend van 0,82%.

#### Algemene uitkering

De raming van de Algemene uitkering is in de Programmabegroting 2023 - 2026 gebaseerd op de Meicirculaire 2022. Tevens is een stelpost Jeugd van 75% verwerkt in de begroting en de eventuele gevolgen van de herijking van het Gemeentefonds.

## OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Overzicht van baten en lasten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
<b>1 Openbare Orde &amp; Veiligheid &amp; Algemeen Bestuur</b>	<b>5.180.322</b>	<b>6.267.000</b>	<b>5.308.600</b>	<b>5.190.800</b>	<b>5.148.000</b>	<b>5.133.200</b>
<b>2 Ruimtelijke Ordening, Wonen &amp; Economie</b>	<b>4.527.195</b>	<b>3.194.800</b>	<b>8.752.500</b>	<b>6.653.000</b>	<b>2.858.800</b>	<b>1.840.000</b>
<b>3 Buitenruimte</b>	<b>16.491.408</b>	<b>16.830.000</b>	<b>17.389.200</b>	<b>17.439.700</b>	<b>17.512.900</b>	<b>16.960.000</b>
<b>4 Financiën</b>	<b>20.766</b>	<b>1.193.900</b>	<b>819.800</b>	<b>1.029.100</b>	<b>1.304.100</b>	<b>1.304.100</b>
<b>5 Educatie</b>	<b>2.864.435</b>	<b>3.151.200</b>	<b>2.691.500</b>	<b>2.682.400</b>	<b>2.682.400</b>	<b>2.591.100</b>
<b>6 Sport</b>	<b>1.859.266</b>	<b>1.773.300</b>	<b>1.682.200</b>	<b>1.673.100</b>	<b>1.672.900</b>	<b>1.667.600</b>
<b>7 Sociaal Domein</b>	<b>25.393.542</b>	<b>21.428.100</b>	<b>20.981.100</b>	<b>20.933.600</b>	<b>20.921.400</b>	<b>20.889.900</b>
<b>9 Overige Baten en Lasten</b>						
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>339.293</b>	<b>318.100</b>	<b>147.200</b>	<b>106.000</b>	<b>47.100</b>	<b>-26.600</b>
<b>9.2-Overhead</b>	<b>8.088.488</b>	<b>8.217.700</b>	<b>7.855.700</b>	<b>7.892.100</b>	<b>7.930.900</b>	<b>7.930.800</b>
<b>9.3-Vennootschapbelasting</b>	<b>7.426</b>	<b>23.700</b>	<b>24.600</b>	<b>24.400</b>	<b>24.700</b>	<b>24.700</b>
<b>9.4-Onvoorzien</b>	<b>0</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>	<b>75.000</b>
<b>Totaal 9 Overige Baten en Lasten</b>	<b>8.435.207</b>	<b>8.634.500</b>	<b>8.102.500</b>	<b>8.097.500</b>	<b>8.077.700</b>	<b>8.003.900</b>
<b>Totaal Lasten</b>	<b>64.772.143</b>	<b>62.472.800</b>	<b>65.727.400</b>	<b>63.699.200</b>	<b>60.178.200</b>	<b>58.389.800</b>
Baten						
<b>1 Openbare Orde &amp; Veiligheid &amp; Algemeen Bestuur</b>	<b>1.177.784</b>	<b>599.700</b>	<b>605.200</b>	<b>608.200</b>	<b>610.500</b>	<b>610.500</b>
<b>2 Ruimtelijke Ordening, Wonen &amp; Economie</b>	<b>4.867.513</b>	<b>2.339.300</b>	<b>7.446.800</b>	<b>5.130.100</b>	<b>1.471.300</b>	<b>471.200</b>
<b>3 Buitenruimte</b>	<b>8.517.807</b>	<b>8.688.500</b>	<b>8.691.300</b>	<b>8.672.500</b>	<b>8.671.200</b>	<b>8.639.200</b>
<b>4 Financiën</b>	<b>216.680</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>5 Educatie</b>	<b>475.757</b>	<b>588.000</b>	<b>175.000</b>	<b>180.300</b>	<b>185.700</b>	<b>185.700</b>
<b>6 Sport</b>	<b>691.912</b>	<b>395.500</b>	<b>407.900</b>	<b>421.000</b>	<b>434.100</b>	<b>434.100</b>
<b>7 Sociaal Domein</b>	<b>9.580.535</b>	<b>5.805.700</b>	<b>4.792.700</b>	<b>4.802.200</b>	<b>4.812.100</b>	<b>4.812.100</b>
<b>9 Overige Baten en Lasten</b>						
<b>9.1-Algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>39.832.651</b>	<b>41.632.900</b>	<b>44.876.900</b>	<b>46.856.700</b>	<b>48.687.600</b>	<b>46.712.200</b>
<b>9.2-Overhead</b>	<b>39.549</b>	<b>27.500</b>	<b>27.500</b>	<b>27.800</b>	<b>29.200</b>	<b>29.200</b>
<b>Totaal 9 Overige Baten en Lasten</b>	<b>39.872.200</b>	<b>41.660.400</b>	<b>44.904.400</b>	<b>46.884.500</b>	<b>48.716.800</b>	<b>46.741.400</b>
<b>Totaal Baten</b>	<b>65.400.189</b>	<b>60.077.100</b>	<b>67.023.300</b>	<b>66.698.800</b>	<b>64.901.700</b>	<b>61.894.200</b>
<b>Totaal baten en lasten</b>	<b>628.046</b>	<b>-2.395.700</b>	<b>1.295.900</b>	<b>2.999.600</b>	<b>4.723.500</b>	<b>3.504.400</b>
Onttrekkingen						
<b>1 Openbare Orde &amp; Veiligheid &amp; Algemeen Bestuur</b>	<b>188.398</b>	<b>291.300</b>	<b>55.200</b>	<b>55.200</b>	<b>55.200</b>	<b>55.200</b>
<b>2 Ruimtelijke Ordening, Wonen &amp; Economie</b>	<b>553.001</b>	<b>915.200</b>	<b>0</b>	<b>221.500</b>	<b>12.800</b>	<b>0</b>
<b>3 Buitenruimte</b>	<b>1.308.285</b>	<b>707.300</b>	<b>516.700</b>	<b>591.700</b>	<b>603.700</b>	<b>75.200</b>
<b>4 Financiën</b>	<b>11.290.384</b>	<b>576.200</b>	<b>432.500</b>	<b>353.500</b>	<b>275.700</b>	<b>197.000</b>
<b>5 Educatie</b>	<b>16.700</b>	<b>60.400</b>	<b>16.700</b>	<b>16.700</b>	<b>16.700</b>	<b>16.700</b>
<b>7 Sociaal Domein</b>	<b>1.237.000</b>	<b>485.400</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Totaal Onttrekkingen</b>	<b>14.593.768</b>	<b>3.035.800</b>	<b>1.021.100</b>	<b>1.238.600</b>	<b>964.100</b>	<b>344.100</b>
Stortingen						
<b>1 Openbare Orde &amp; Veiligheid &amp; Algemeen Bestuur</b>	<b>8.100</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>

Overzicht van baten en lasten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>2 Ruimtelijke Ordening, Wonen &amp; Economie</b>	<b>1.547.214</b>	<b>921.900</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>	<b>25.000</b>
<b>3 Buitenruimte</b>	<b>771.500</b>	<b>21.500</b>	<b>21.500</b>	<b>21.500</b>	<b>21.500</b>	<b>21.500</b>
<b>4 Financiën</b>	<b>10.725.644</b>	<b>10.800</b>	<b>10.800</b>	<b>10.800</b>	<b>10.800</b>	<b>10.800</b>
<b>7 Sociaal Domein</b>	<b>1.032.000</b>	<b>44.000</b>	<b>44.000</b>	<b>44.000</b>	<b>44.000</b>	<b>44.000</b>
<b>Totaal Stortingen</b>	<b>14.084.458</b>	<b>1.023.200</b>	<b>126.300</b>	<b>126.300</b>	<b>126.300</b>	<b>126.300</b>
<b>Mutaties reserves</b>	<b>509.310</b>	<b>2.012.600</b>	<b>894.800</b>	<b>1.112.300</b>	<b>837.800</b>	<b>217.800</b>
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>1.137.356</b>	<b>-383.100</b>	<b>2.190.700</b>	<b>4.111.900</b>	<b>5.561.300</b>	<b>3.722.200</b>

## MEERJAREN BALANS

Bedragen x € 1.000	per 31 december				
	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Activa</b>					
<b>Vaste activa</b>	<b>75.494</b>	<b>75.764</b>	<b>73.692</b>	<b>71.521</b>	<b>69.273</b>
* IVA					
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	510	531	526	521	516
* MVA	71.830	72.004	69.967	67.831	65.616
* FVA					
- Kapitaalverstrekkingen	1.761	1.675	1.645	1.615	1.587
- Verstrekte leningen	1.393	1.554	1.554	1.554	1.554
<b>Vlottende activa</b>	<b>11.262</b>	<b>12.830</b>	<b>13.459</b>	<b>15.927</b>	<b>17.826</b>
* Bouwgronden in exploitatie	793	-1.923	-778	235	235
* Uitzettingen gelden looptijd < 1 jaar	6.421	10.148	9.673	11.198	13.133
* Liquide middelen	318	1.315	1.274	1.204	1.168
* Overlopende activa	3.730	3.290	3.290	3.290	3.290
<b>Totaal Activa</b>	<b>86.756</b>	<b>88.594</b>	<b>87.151</b>	<b>87.448</b>	<b>87.099</b>

per 31 december

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Passiva</b>					
<b>Vaste passiva</b>	<b>88.303</b>	<b>84.634</b>	<b>77.384</b>	<b>73.569</b>	<b>67.658</b>
* Algemene reserve	12.774	12.774	12.774	12.774	12.774
* Bestemmingsreserves	18.630	17.736	16.623	15.785	15.568
* Begrotingsresultaat	571	2.191	4.113	5.562	3.722
<i>Cumulatief begrotingsresultaat</i>			6.304	11.866	15.588
* Voorzieningen	12.489	12.251	8.357	8.096	7.871
* Vaste schulden looptijd > 1 jaar					
Opgenomen leningen	43.839	39.674	35.508	31.342	27.714
Waarborgsommen	0	9	9	9	9
<b>Vlottende passiva</b>	<b>-1.548</b>	<b>3.960</b>	<b>9.768</b>	<b>13.879</b>	<b>19.441</b>
* Kortlopende schulden < 1 jaar	-6.664	-168	5.640	9.751	15.313
* Overlopende passiva	5.116	4.128	4.128	4.128	4.128
<b>Totaal Passiva</b>	<b>86.756</b>	<b>88.594</b>	<b>87.151</b>	<b>87.448</b>	<b>87.099</b>

## EMU-SALDO

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV. Artikel 17c)	-2.396	1.296	3.000	4.724	3.504
(-) Mutaties vaste activa	1.070	-130	-2.042	-2.141	-2.220
(+) Mutatie voorzieningen	-534	-239	-277	-261	-225
(-) Mutatie voorraden	-2.465	-4.870	1.145	1.013	0
<b>Berekend EMU-saldo</b>	<b>-1.535</b>	<b>6.057</b>	<b>3.620</b>	<b>5.591</b>	<b>5.499</b>

# BIJLAGEN

## BIJLAGE 1 - INVESTERINGEN

### *nieuwe investeringen met economisch nut in €*

Omschrijving	Programma	2023	2024	2025	2026
Ventilatie scholen De Overkant	Educatie	69.300	0	0	0
Ventilatie scholen Valkesteijn Zuid	Educatie	68.500	0	0	0
Ventilatie scholen De Grote Reis	Educatie	245.000	0	0	0
Ventilatie scholen OBS Portland	Educatie	84.700	0	0	0
Ventilatie scholen Valkesteijn Noord	Educatie	52.700	0	0	0
Investerings met een economisch nut		520.200	0	0	0

### *nieuwe investeringen met maatschappelijk nut in €*

Omschrijving	Programma	2023	2024	2025	2026
Aanleg parkeerterrein locatie Sonneheerdt	Buitenruimte	97.000	0	0	0
Reconstructies wegen	Buitenruimte	810.600	810.600	735.600	810.600
Verhogen verkeersveiligheid Albrandswaard	Buitenruimte	500.000	0	0	0
Openbare verlichting	Buitenruimte	155.000	250.000	250.000	110.000
Bruggen	Buitenruimte	61.900	61.900	61.900	68.600
Beschoeiingen	Buitenruimte	87.600	87.600	87.600	97.600
Speelvoorzieningen	Buitenruimte	173.600	173.600	171.600	171.600
Reconstructie terreinen verwijderde putten	Buitenruimte	160.000	0	0	0
Investerings met een maatschappelijk nut		2.045.700	1.383.700	1.306.700	1.258.400



*nieuwe investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven in €*

Omschrijving	Programma	2023	2024	2025	2026
Vervangen batterijen	Buitenruimte	0	25.900	0	0
Vervangen putten	Buitenruimte	293.000	0	0	0
Ondergrondse containers	Buitenruimte	416.200	33.800	0	0
PSW vervangen gemalen	Buitenruimte	245.000	272.000	209.000	209.000
PSW vrijverval riolering	Buitenruimte	652.000	693.000	734.000	734.000
PSW systeemopt.	Buitenruimte	0	0	0	0
PSW klimaatadapt.	Buitenruimte	130.000	140.000	150.000	150.000
Investeringen direct ten laste van voorzieningen		1.736.200	1.164.700	1.093.000	1.093.000

## BIJLAGE 2 - RESERVES EN VOORZIENINGEN

Naam Reserve	Saldo per 1-1-2022	Saldo per 1-1-2023	Saldo per 1-1-2024	Saldo per 1-1-2025	Saldo per 1-1-2026	Saldo per 1-1-2027
<b>Algemene reserves</b>						
Algemene Reserve	12.327.900	12.774.385	12.774.385	12.774.385	12.774.385	12.774.385
<b>Totaal algemene reserves</b>	<b>12.327.900</b>	<b>12.774.385</b>	<b>12.774.385</b>	<b>12.774.385</b>	<b>12.774.385</b>	<b>12.774.385</b>
<b>Reserves Grondbedrijf</b>						
Reserve Ontwikkelingsprojecten vrije reserve	1.343.800	848.874	848.874	627.374	614.574	614.574
Strategisch verbinden	319.100	321.368	321.368	321.368	321.368	321.368
Vitaal Albrandswaard	81.300	84.315	84.315	84.315	84.315	84.315
Ondernemend Albrandswaard	90.000	89.980	89.980	89.980	89.980	89.980
Gebiedsfonds polder Albrandswaard	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal reserves grondbedrijf</b>	<b>1.834.200</b>	<b>1.344.537</b>	<b>1.344.537</b>	<b>1.123.037</b>	<b>1.110.237</b>	<b>1.110.237</b>
<b>Overige bestemmingsreserves</b>						
Reserve Baggeren	447.100	392.086	336.186	280.286	224.386	168.486
Reserve Grootonderhoud gebouwen	850.900	950.171	1.066.471	1.182.771	1.299.071	1.415.371
Bestemmingsreserve Wethouderspansioenen	610.300	489.477	434.277	379.077	323.877	268.677
Bestemmingsreserve Sociaal deelfonds	1.610.000	1.726.900	1.736.900	1.746.900	1.756.900	1.766.900
Reserve Betaalbare en bereikbare woningen	1.500.000	3.016.900	3.016.900	3.016.900	3.016.900	3.016.900
Reserve Duurzaamheid	2.908.900	2.384.303	1.942.803	1.426.303	897.803	897.803
Reserve Rentelasten	1.389.000	956.000	602.000	327.000	129.800	11.300
Reserve Negatieve prognose De Omloop	3.700.000	3.700.000	3.700.000	3.700.000	3.700.000	3.700.000
Reserve Innovatie & preventie	700.000	669.000	669.000	669.000	669.000	669.000
Reserve Rekenkamer	8.100	8.100	8.100	8.100	8.100	8.100
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	59.100	59.100	59.100	59.100	59.100	59.100
<b>Totaal overige bestemmingsreserves</b>	<b>13.783.400</b>	<b>14.352.037</b>	<b>13.571.737</b>	<b>12.795.437</b>	<b>12.084.937</b>	<b>11.981.637</b>
<b>Overige bestemmingsreserves kapitaallasten</b>						
Reserve nieuwbouw school Don Bosco	211.800	202.566	193.366	184.166	174.966	165.766
Reserve nieuwbouw Sportzaal Portland	1.170.600	1.134.464	1.098.364	1.062.264	1.026.164	990.064
Reserve nieuwbouw buitendienst	974.900	932.531	890.131	847.731	805.331	762.931
Reserve nieuwbouw school Valckesteyn	172.600	165.136	157.636	150.136	142.636	135.136
Reserve ruiming begraafplaats Poortugaal	74.800	67.283	59.783	52.283	44.783	37.283
Reserve ruiming begraafplaats Rhoon	293.600	281.750	269.950	258.150	246.350	234.550
Reserve kapitaallasten BOR	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
<b>Totaal overige bestemmingsreserves kapitaallasten</b>	<b>3.048.300</b>	<b>2.933.729</b>	<b>2.819.229</b>	<b>2.704.729</b>	<b>2.590.229</b>	<b>2.475.729</b>
<b>Totaal Reserves</b>	<b>30.993.800</b>	<b>31.404.688</b>	<b>30.509.888</b>	<b>29.397.588</b>	<b>28.559.788</b>	<b>28.341.988</b>

Naam Voorziening	Saldo per 1-1-2022	Saldo per 1-1-2023	Saldo per 1-1-2024	Saldo per 1-1-2025	Saldo per 1-1-2026	Saldo per 1-1-2027
<b>Voorzieningen dubieuze debiteuren</b>						
Dubieuze debiteuren	189.300	95.956	95.956	95.956	95.956	95.956
<b>Totaal Vz dubieuze debiteuren</b>	<b>189.300</b>	<b>95.956</b>	<b>95.956</b>	<b>95.956</b>	<b>95.956</b>	<b>95.956</b>
<b>Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's</b>						
Wethouderspensionen	1.810.700	1.866.360	1.966.360	2.066.360	2.166.360	2.266.360
Wachtgeld vm wethouders	108.200	49.097	4.297	4.297	4.297	4.297
Wachtgeld vm burgemeester	74.700	-21.190	-21.190	-21.190	-21.190	-21.190
Afwikking centrumontwikkeling Poortugaal	185.000	157.693	157.693	157.693	157.693	157.693
Afwikking Portland	310.000	334.998	334.998	334.998	334.998	334.998
Afwikking Overhoeken III	37.500	0	0	0	0	0
<b>Totaal Vz verplichtingen, verliezen en risico's</b>	<b>2.526.100</b>	<b>2.386.958</b>	<b>2.442.158</b>	<b>2.542.158</b>	<b>2.642.158</b>	<b>2.742.158</b>
<b>Vz middelen 3den met bestedingsverplichting</b>						
Riolering	4.846.200	5.132.208	4.819.508	4.423.508	4.043.208	3.699.008
Afvalstoffenheffing	-31.900	31.900	31.900	31.900	31.900	31.900
Project Overhoeken	578.200	499.590	499.590	499.590	499.590	499.590
Project Blauwe Verbinding	356.000	356.008	356.008	356.008	356.008	356.008
<b>Totaal Vz mddelen 3den met bestedingsverplichting</b>	<b>5.748.500</b>	<b>6.019.706</b>	<b>5.707.006</b>	<b>5.311.006</b>	<b>4.930.706</b>	<b>4.586.506</b>
<b>Voorzieningen verliesgevende grondexploitaties</b>						
Plan Spui	0	3.066.225	3.066.225	25	25	25
Polder Albrandswaard	452.500	551.127	551.127	27	27	27
<b>Totaal Vz verliesgevende grondexploitaties</b>	<b>452.500</b>	<b>3.617.352</b>	<b>3.617.352</b>	<b>52</b>	<b>52</b>	<b>52</b>
<b>Voorzieningen onderhoud egalisatie</b>						
Onderhoud Sporthal Portland	349.300	368.720	388.120	407.520	426.920	446.320
<b>Totaal Vz onderhoud egalisatie</b>	<b>349.300</b>	<b>368.720</b>	<b>388.120</b>	<b>407.520</b>	<b>426.920</b>	<b>446.320</b>
<b>Totaal Voorzieningen</b>	<b>9.265.700</b>	<b>12.488.692</b>	<b>12.250.592</b>	<b>8.356.692</b>	<b>8.095.792</b>	<b>7.870.992</b>

## BIJLAGE 3 - SUBSIDIEPLAFOND 2023

Omschrijving	Bedrag
Brede school impulsregeling	139.200
OAB	275.900
OAB - zorgcoördinator	24.500
Volwasseneneducatie	39.600
Bibliotheek	199.000
Sportbeleid	41.600
Culturele vorming	29.100
Vluchtelingen	32.100
Peuterwerk algemeen	199.300
Jeugdwerk	266.686
Ouderenwerk	262.116
Maatschappelijk Werk	32.700
Welzijnswerk/preventieve zorg SWA	464.056
Lokaal Preventief Jeugd	140.700
Welzijn in sociale Wijkteams	73.158
Cliëntondersteuning rondom teams	56.800
Volksgezondheid	23.200
Jeugdgezondheidszorg	764.500
Wijkleefbaarheid	24.000
<b>Totaal</b>	<b>3.088.216</b>

## BIJLAGE 4 - OVERZICHT VAN DE BEGROTING OP TAAKVELDEN

Overzicht begroting op taakvelden	Begroting 2023				
	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
0.1:Bestuur	2.237.600	222.100	0	0	-2.015.500
0.10:Mutaties reserves	0	0	1.021.100	126.300	894.800
0.2:Burgerzaken	1.056.300	314.300	0	0	-742.000
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	644.100	44.800	0	0	-599.300
0.4:Overhead	7.855.600	27.500	0	0	-7.828.100
0.5:Treasury	-185.100	212.600	0	0	397.700
0.61:OZB woningen	11.600	4.674.900	0	0	4.663.300
0.62:OZB niet-woningen	0	2.922.000	0	0	2.922.000
0.63:Parkeerbelasting	4.600	0	0	0	-4.600
0.64:Belastingen overig	309.300	0	0	0	-309.300
0.7:Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	37.067.400	0	0	37.067.400
0.8:Overige baten en lasten	901.400	0	0	0	-901.400
0.9:Vennootschapsbelasting (VpB)	24.600	0	0	0	-24.600
1.1:Crisisbeheersing en brandweer	1.471.700	58.600	0	0	-1.413.100
1.2:Openbare orde en veiligheid	904.200	10.200	0	0	-894.000
2.1:Verkeer en vervoer	4.087.600	102.800	0	0	-3.984.800
2.2:Parkeren	11.200	0	0	0	-11.200
2.3:Recreatieve havens	12.500	0	0	0	-12.500
2.4:Economische havens en waterwegen	635.600	0	0	0	-635.600
2.5:Openbaar vervoer	31.000	0	0	0	-31.000
3.1:Economische ontwikkeling	106.100	27.400	0	0	-78.700
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	76.700	0	0	0	-76.700
3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	43.000	29.300	0	0	-13.700
3.4:Economische promotie	12.300	0	0	0	-12.300
4.1:Openbaar basisonderwijs	7.200	0	0	0	-7.200
4.2:Onderwijshuisvesting	885.800	0	0	0	-885.800
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.253.800	158.600	0	0	-1.095.200
5.1:Sportbeleid en activering	48.300	0	0	0	-48.300
5.2:Sportaccommodaties	1.633.900	407.900	0	0	-1.226.000
5.3:Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	47.200	0	0	0	-47.200
5.4:Musea	7.200	0	0	0	-7.200
5.5:Cultureel erfgoed	51.300	0	0	0	-51.300
5.6:Media	345.200	30.900	0	0	-314.300
5.7:Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.741.800	10.500	0	0	-2.731.300
6.1:Samenkracht en burgerparticipatie	1.174.600	27.300	0	0	-1.147.300
6.2:Wijkteams	2.476.200	11.300	0	0	-2.464.900
6.3:Inkomensregelingen	5.642.300	4.445.000	0	0	-1.197.300
6.4:Begeleide participatie	94.000	0	0	0	-94.000
6.5:Arbeidsparticipatie	1.752.400	0	0	0	-1.752.400
6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)	545.900	0	0	0	-545.900

Overzicht begroting op	Begroting 2023				
6.71:Maatwerkdienstverlening 18+	3.549.700	133.900	0	0	-3.415.800
6.72:Maatwerkdienstverlening 18-	3.225.100	0	0	0	-3.225.100
6.81:Geëscaleerde zorg 18+	60.600	0	0	0	-60.600
6.82:Geëscaleerde zorg 18-	1.498.300	0	0	0	-1.498.300
7.1:Volksgezondheid	1.256.100	194.000	0	0	-1.062.100
7.2:Riolering	2.812.500	3.575.200	0	0	762.700
7.3:Afval	3.832.900	4.645.000	0	0	812.100
7.4:Milieubeheer	1.255.600	0	0	0	-1.255.600
7.5:Begraafplaatsen en crematoria	538.400	214.400	0	0	-324.000
8.1:Ruimte en leefomgeving	922.900	176.500	0	0	-746.400
8.2:Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.903.100	6.893.200	0	0	-9.900
8.3:Wonen en bouwen	913.200	385.700	0	0	-527.500
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>65.727.400</b>	<b>67.023.300</b>	<b>1.021.100</b>	<b>126.300</b>	<b>2.190.700</b>